

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ АВІАЦІЙНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кваліфікована наукова
праця на правах рукопису

РОМАНОВСЬКА Оксана Іванівна

Прим. № _____

УДК 342.9:354.51 (477) (043.5)

**ДИСЕРТАЦІЯ
АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ
ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ ВИКОНАВЧОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ**

12.00.07 – адміністративне право і процес;
фінансове право; інформаційне право
(081 – Право)

Подається на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук
(доктора філософії)

Дисертація містить результати власних досліджень. Використання ідей,
результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело
_____ О. І. Романовська

Науковий керівник: **СОПЛКО Ірина Миколаївна**, доктор юридичних
наук, професор, заслужений юрист України

АНОТАЦІЯ

Романовська Оксана Іванівна. Адміністративно-правове забезпечення діяльності органів Державної виконавчої служби України. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право. – Захист відбудеться у спеціалізованій вченій раді Д 26.062.16 Національного авіаційного університету. Київ, 2020.

У дисертації здійснено теоретичне обґрунтування та оновлене розв’язання наукових завдань щодо адміністративно-правового забезпечення діяльності органів державної виконавчої служби.

У дисертації здійснено теоретичне обґрунтування та оновлене розв’язання наукових завдань щодо адміністративно-правового забезпечення діяльності органів державної виконавчої служби. Обґрунтовано актуальність теми дослідження та визначено взаємозв’язок із науковими програмами, планами та темами. У дисертації сформульовано та розкрито мету, завдання, визначено об’єкт, предмет та методологію дослідження, а також розкрито практичне значення одержаних результатів. У роботі містяться відомості про апробацію та впровадження отриманих результатів, а також перелік наукових авторських праць.

У дослідженні визначається низка сучасних наукових концепцій теоретико-правових засад, нормативно-правового забезпечення, закономірностей розвитку та шляхів удосконалення адміністративно-правового забезпечення діяльності органів державної виконавчої служби.

Адміністративно-правове забезпечення діяльності органів державної виконавчої служби як предмет дослідження є безперервною професійною діяльністю органів державної виконавчої служби, яка реалізовується за допомогою адміністративно-правових засобів та способів, спрямованих на створення належних умов для ефективного примусового виконання рішень

суду та рішень інших органів, гарантуючи захист прав, свобод і законних інтересів усіх суб'єктів виконавчого провадження.

Адміністративно-правовий статус органів державної виконавчої служби можна визначити як сукупність компетенцій, повноважень суб'єктів публічного адміністрування у сфері примусового виконання рішень та адміністративної відповідальності при порушенні норм щодо виконання рішень суду та інших органів (посадових осіб), що встановлено законодавством та захищено відповідними гарантіями.

Сформульовано, принципи адміністративно-правового забезпечення органів державної виконавчої служби як фундаментальні об'єктивно обумовлені засади примусового виконання рішень суду та рішень інших органів публічної адміністрації, на основі яких ґрунтується діяльність державних та приватних виконавців, в результаті чого забезпечується якісне та результативне виконавче провадження. Класифіковано принципи адміністративно-правового забезпечення діяльності органів державної виконавчої служби на: *фундаментальні принципи; статусні принципи; функціонально-управлінські принципи.*

Зазначено, що механізм адміністративно-правового забезпечення діяльності органів державної виконавчої служби – це сукупність адміністративно-правових заходів, способів та методів, за допомогою яких здійснюється організуючий вплив на суспільні відносини щодо примусового виконання рішень, які забезпечують результативну діяльність уповноважених суб'єктів у конкретному спрямуванні.

Розкрито нормативно-правове забезпечення діяльності органів державної виконавчої служби як комплекс юридичних норм, за допомогою яких держава в особі державних та приватних виконавців забезпечує та реалізує права громадян на ефективне, якісне та результативне примусове виконання рішень. Водночас, виокремлено та охарактеризовано три групи нормативно-правових актів, які врегульовують діяльність органів державної виконавчої служби:

а) загально-цільові; б) суб'єктно-систематизуючі; в) суб'єктно-уповноважуючі акти.

Адміністративно-правові засоби забезпечення органів державної виконавчої служби охарактеризовано як сукупність способів та прийомів, за допомогою яких здійснюються юридично-значущі процесуальні дії органами державної виконавчої служби щодо врегулювання суспільних відносин з метою виконання примусового виконання рішень та притягнення винних до відповідальності. Разом з тим, виокремлено та проаналізовано три групи адміністративно-правових засобів забезпечення діяльності органів державної виконавчої служби, а саме: основоположні адміністративно-правові засоби забезпечення діяльності органів державної виконавчої служби, якими є атестація; спеціалізовані адміністративно-правові засоби забезпечення діяльності органів державної виконавчої служби, якими є контроль та нагляд; деліктні адміністративно-правові засоби забезпечення діяльності органів державної виконавчої служби, якими є адміністративна відповідальність за правопорушення.

Міжнародне адміністративно-правове забезпечення органів державної виконавчої служби у відповідності до механізму правового регулювання процесу виконання судових рішень та рішень інших суб'єктів розподілено на: централізоване (характерно для Німеччини, Швеції, Фінляндії та Іспанії); децентралізоване (характерно для Франції, США, Польщі та Угорщини) та суміжне (характерно для Великобританії).

Сформульовані основні чинники ефективності адміністративно-правового забезпечення діяльності органів державної виконавчої служби, якими є: підвищення авторитету суб'єктів, які виконують примусові рішення; щорічне підвищення кваліфікації державних службовців як на державному рівні так і на міжнародному; гармонізування поєднання органами державної виконавчої служби переконання та примусу при примусовому виконанні рішень; забезпечення прав та законних інтересів обох сторін виконавчого провадження; створення єдиного суб'єкта публічного адміністрування у повноваженнях якого

буде чітко передбачено відповідну термінологію, завдання, повноваження, цілі, структурні елементи, реалізацію державної політики у сфері примусового виконання рішень та відповідальність за порушення у цій сфері; чітке визначення примусових заходів впливу, які застосовуються до боржника та мають співвідноситися між собою і відповідати основній адміністративно-процедурній меті реалізації; інформатизація діяльності органів державної виконавчої служби під час якої мають застосовуватися сучасні комп'ютерно-інформаційні технології, сучасне документоведення, що позитивно впливатиме на ефективність та результативність зазначеної діяльності; забезпечення органами державної виконавчої служби належного захисту арештованого майна та коштів боржника, з метою виключення користування ними іншими особами; впровадження інституту медіації з метою вдосконалення діяльності органів державної виконавчої служби. Водночас, доведена необхідність створення Єдиного рейтингу державних виконавців із основним переліком завдань та повноважень, які повинен він виконувати у своїй професійній діяльності, що надасть можливість прозоро, неупереджено та, запобігаючи корупційним проявам, визначити рівень професійної діяльності зазначеної категорії осіб. Відповідно до результатів рейтингового оцінювання впровадити посадову диференціацію оплати праці державним службовцям органів державної виконавчої служби, яка вираховуватиметься в залежності від: професійних здібностей; фахової підготовки та рівня кваліфікації; впровадження інноваційних методів професійної діяльності; показників результативності їх діяльності; рівня відповідальності тощо.

Ключові слова: адміністративно-правове забезпечення, статус, адміністративно-правовий статус, принципи, принципи забезпечення діяльності, служба, державна служба, державна виконавча служба, механізм забезпечення, чинники ефективності забезпечення.

СПИСОК ПРАЦЬ, ОПУБЛІКОВАНИХ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ:

Статті в наукових фахових виданнях України:

1. Романовська О. І. Формування чинників ефективності адміністративно-правового забезпечення діяльності органів державної виконавчої служби України. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2018. Випуск 1. Том 4. С. 151-156.

2. Романовська О. І. Характеристика структурних підрозділів державної виконавчої служби України та їх функцій. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2018. Випуск 2. Том 2. С. 112-119.

3. Романовська О. І. Адміністративно-правова характеристика діяльності органів державної виконавчої служби як суб'єктів публічної адміністрації. *Часопис Київського університету права*. 2019. №4. С. 160-163.

4. Романовська О. І. Природа забезпечення діяльності органів державної виконавчої служби. *Науковий вісник «Наукові записки. Серія: Право»*. 2019. №7. С. 129-133.

5. Романовська О. І. Особливості правового статусу органів державної виконавчої служби України. *Вісник Маріупольського державного університету. Серія: Право*. 2020. Вип. 19. С. 89-96.

Статті в періодичних наукових виданнях, інших держав:

6. Romanovska O. Principles of Administrative and Legal Support of the State Executive Service: Classification and General Characteristics. *European Reforms Bulletin*. 2020. №1. P. 88-94. (Luxembourg).

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

7. Романовська О. І. Природа адміністративно-правового забезпечення органів державної виконавчої служби в Україні. *Адміністративне право та процес: актуальні проблеми та шляхи вирішення* : тези доп. учасників наук.-практ. семін. (м. Харків, 21 лютого 2020 р.) / Наук.-дослід. ін-т публ. політики і соц. наук. Харків, 2020. С. 90-92.

8. Романовська О. І. Характеристика міжнародного досвіду адміністративно-правового забезпечення діяльності органів державної виконавчої служби у зарубіжних країнах. *Актуальні питання юридичної науки*

та практики: тези доп. учасників І наук.-практ. онлайн-конф. (м. Харків, 23 квітня 2020 р.) / Наук.-дослід. ін-т публ. політики і соц. наук. Київ, 2020. С. 130-133.

SUMMARY

Romanovska Oksana. Administrative and legal support for the activities of the state executive service of Ukraine. - Qualifying scientific work on the rights of the manuscript.

The dissertation on competition of a scientific degree of the candidate of legal sciences on a specialty 12.00.07 - administrative law and process; finance law; information law. - National Aviation University, Kyiv, 2020.

The thesis provides a theoretical justification and updated solution of scientific problems on administrative and legal support for the activities of State Enforcement Service.

It is established that administrative and legal support for the activities of State Enforcement Service as a subject of research is a continuous professional activity of State Enforcement Service, which is implemented using administrative and legal means and methods aimed at creating conditions for effective enforcement of court decisions and decisions of other bodies, guaranteeing the protection of the rights, freedoms and legitimate interests of all subjects of enforcement proceedings.

The administrative and legal status of State Enforcement Service can be defined as a set of competencies, powers of public administration entities in the field of enforcement of decisions and administrative liability in violation of court decisions and other bodies (officials), established by law and protected by appropriate guarantees.

The principles of administrative and legal support of State Enforcement Service are formulated as fundamental objectively determined principles of enforcement of court decisions and decisions of other public administration bodies, on the basis of which the activities of public and private executors are based, resulting in quality and effective enforcement proceedings. The principles of

administrative and legal support of the activities of State Enforcement Service are classified into: fundamental principles; status principles; functional and managerial principles.

It is noted that the mechanism of administrative and legal support for the activities of State Enforcement Service is a set of administrative and legal measures and methods, by which organizing influence on public relations is carried out in order to enforce decisions that ensure the effective activities of authorized entities in a specific direction.

The article reveals the normative and legal support for the activities of State Enforcement Service as a set of legal norms by which the state, represented by public and private performers, ensures and implements the rights of citizens for effective, high-qualitative and effective enforcement of decisions. At the same time, three groups of normative legal acts regulating the activities of State Enforcement Service are identified and characterized: a) general-purpose; b) subject-systematizing; c) subject-authorizing acts.

Administrative and legal means of securing State Enforcement Service are described as a set of methods and techniques that are used to carry out legally significant procedural actions by State Enforcement Service to settle public relations in order to enforce decisions and bring the perpetrators to justice. However, three groups of administrative and legal means of ensuring activities of State Enforcement Service are analysed, namely, the fundamental administrative and legal means of ensuring activities of State Enforcement Service that is certification; specialized administrative and legal means of ensuring activities of State Enforcement Service that are control and oversight; tort and administrative and legal means of ensuring activities of State Enforcement Service that is administrative liability for a legal violation.

The necessity of creating a single rating of state performers with the list of basic tasks and responsibilities that they must perform in their professional activities is proved to enable transparency, impartiality and preventing corruption, to determine the level of professional activities of such individuals. According to the results of the

rating assessment, it is proposed to introduce an official differentiation of remuneration for civil servants of State Enforcement Service, which will be calculated depending on their professional abilities, professional training and skill level; introduction of innovative methods of professional activity; performance indicators of their activities; level of responsibility etc.

Keywords: administrative and legal support, status, administrative and legal status, principles, principles of activity provision, service, civil service, state executive service, provision mechanism, security efficiency factors.

LIST OF ARTICLES PUBLISHED ON THE TOPIC OF THE THESIS:

1. Romanovska O.I. Formation of factors of efficiency of administrative and legal support of activity of bodies of the state executive service of Ukraine. *Prykarpattya Legal Bulletin*. 2018. Issue 1. Volume 4. Pp. 151-156.

2. Romanovska O.I. Characteristics of structural units of the state executive service of Ukraine and their functions. *Prykarpattya Legal Bulletin*. 2018. Issue 2. Volume 2. Pp. 112-119.

3. Romanovska O.I. Administrative and legal characteristics of the state executive service as subjects of public administration. *Journal of Kyiv University of Law*. 2019. № 4. Pp. 160-163.

4. Romanovska O.I. The nature of the activities of the state executive service. *Scientific Bulletin "Scientific Notes. Series: Law "*. 2019. №7. Pp. 129-133.

5. Romanovska O.I. Features of the legal status of the state executive service of Ukraine. *Bulletin of Mariupol State University. Series: Right*. 2020. Vip. 19. pp. 89-96.

6. Romanovska O. Principles of Administrative and Legal Support of the State Executive Service: Classification and General Characteristics. *European Reforms Bulletin*. 2020. №1. P. 88-94. (Luxembourg).

7. Romanovska O.I. The nature of administrative and legal support of the state executive service in Ukraine. *Administrative law and process: current problems and solutions: thesis add. participants of scientific-practical. seeds*. (Kharkiv, February

21, 2020) / Scientific Research Institute publ. politics and social. Science. Kharkiv, 2020. S. 90-92.

8. Romanovska O.I. Characteristics of international experience of administrative and legal support of the state executive service in foreign countries. Current issues of legal science and practice: thesis add. participants and scientific-practical. online conf. (Kharkiv, April 23, 2020) / Scientific Research Institute publ. politics and social. Science. Kyiv, 2020. S. 130-133.

ЗМІСТ

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ.....	4
ВСТУП.....	5
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ ВИКОНАВЧОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ.....	15
1.1 Поняття адміністративно-правового забезпечення діяльності органів державної виконавчої служби України	15
1.2. Адміністративно-правовий статус органів державної виконавчої служби України.....	31
1.3. Принципи адміністративно-правового забезпечення діяльності органів державної виконавчої служби України.....	68
Висновки до розділу 1.....	81
РОЗДІЛ 2. МЕХАНІЗМ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ ВИКОНАВЧОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ.....	87
2.1. Поняття та елементи механізму адміністративно-правового забезпечення діяльності органів державної виконавчої служби України.....	87
2.2. Нормативно-правове забезпечення діяльності органів державної виконавчої служби України.....	99
2.3. Адміністративно-правові засоби забезпечення діяльності органів державної виконавчої служби України.....	110
Висновки до розділу 2.....	128
РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ ВИКОНАВЧОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ	132
3.1. Міжнародний досвід адміністративно-правового забезпечення діяльності органів державної виконавчої служби України.....	132
3.2. Чинники ефективності адміністративно-правового забезпечення діяльності органів державної виконавчої служби України.....	141

Висновки до розділу 3.....	148
ВИСНОВКИ.....	152
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	155
ДОДАТКИ.....	181

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ

- АС – автоматизовані системи
- ВВР – Відомості Верховної Ради
- ВРУ – Верховна Рада України
- ГУ – Головне управління
- ДВС – Державна виконавча служба
- ДПА – Державна податкова адміністрація
- ДФУ – Державний пенсійний фонд
- ЄС – Європейський Союз
- ЄСПЛ – Європейський суд з прав людини
- ЗМІ – засоби масової інформації
- КМУ – Кабінет Міністрів України
- КПК – Кримінально-процесуальний кодекс України
- КУпАП – Кодекс України про адміністративні правопорушення
- МВС – Міністерство внутрішніх справ
- Мін'юст – Міністерство юстиції України
- РНБО – Рада національної безпеки і оборони України
- НАТО – Організація Північноатлантичного договору
- ПЕОМ – персональна електронна обчислювальна машина
- поліція – Національна поліція України
- США – Сполучені Штати Америки
- УРСР – Українська Радянська Соціалістична Республіка
- ФРН – Федеративна Республіка Німеччина
- ЦК – Цивільний кодекс України
- ЦПК – Цивільний процесуальний кодекс України

ВСТУП

Актуальність теми. Євроінтеграційні процеси України зумовили потреби реформування суб'єктів публічної адміністрації, в тому числі й органів державної виконавчої служби, з метою створення ефективної, результативної та стабільно-функціонуючої системи виконання рішень. Найактуальнішим питанням адміністративно-правового забезпечення органів державної виконавчої служби є удосконалення національного законодавства, створення належного механізму адміністративно-правового регулювання, формування сучасної національної правової системи відповідно Європейських стандартів, що дасть можливість в повній мірі реалізувати гарантії держави щодо невідворотності покарання за вчинене протиправне діяння.

Усі зміни, які відбуваються у світлі проведення реформ щодо адміністративно-правового забезпечення діяльності органів виконавчої служби в Україні зумовлюються неефективністю їх функціонування. Так, статистичні дані свідчать про те, що за останні 5 років виконання примусових рішень в загальному перебували у межах 48-64% від усіх виконавчих проваджень. Відповідні провадження щодо сум, які підлягали стягненню виконано лише 17-38% із загальною сумою у 785 976 456 662 555 грн., з яких було виконано 786 871 провадження сумою на 345 916 176 255 грн. Як видно, такі показники не є втішними і значно відстають від показників по примусовому виконанню рішень від країн Європи. Відповідна ситуація призвела до недовіри органам державної виконавчої служби та сформувала негативний імідж усій системі примусового виконання судових рішень та рішень інших органів публічної адміністрації. Під час інтерв'ювання пересічних громадян – 58,2% виявили недовіру органам державної виконавчої служби, 29,3% – визнали їх діяльність задовільною, 13,5% – утрималися від відповіді. Щодо інтерв'ювання державних виконавців, то незадоволені матеріальним забезпеченням і соціальним захистом 68% опитаних, 22% частково задоволені, 10 % цілком задоволені. В цілому, усі респонденти не вважають свою професійну діяльність досить престижною професією.

Зазначені недоліки діяльності органів державної виконавчої служби стали підґрунтям для її реформування, що привело до оптимізації діяльності державних виконавців, введення змішаної системи виконання рішень, запровадження інституту приватних виконавців.

Разом з тим, сучасний стан діяльності органів державної виконавчої служби не є задовільним, а реформа не стала підґрунтям для підвищення ефективності діяльності державних службовців, не створила здорової конкуренції між державними та приватними виконавцями, так як останні отримали занадто вузькі права щодо примусового виконання рішень, а перехід на електронний документообіг мав занадто багато технічних проблем. Сформована ситуація на законодавчому рівні надала приватним виконавцям привілейоване становище і рудиментарне значення органам державної виконавчої служби в Україні та державним виконавцям, зокрема.

З урахуванням вищевикладеного виникла нагальна потреба у визначенні сучасних, ефективних, пристосованих до діючої змішаної системи підходів примусового виконання рішень, а також концептуальних засад діяльності органів державної виконавчої служби в Україні, підґрунтям удосконалення яких має бути «Концепція інформатизації діяльності органів державної виконавчої служби».

Науково-теоретичним підґрунтям дисертаційного дослідження стали праці вітчизняних науковців, а саме: В. Б. Авер'янова, О. Ф. Андрійко, Ю. П. Битяка, В. В. Галуцька, В. К. Колпакова, В. В. Копейчикова, О. В. Кузьменко, О. Д. Крупчана, Є. Б. Кубка, О. І. Миколенка, Т. П. Мінки, Н. Р. Нижник, А. В. Омельченка, В. Ф. Опришка, О. Ф. Скакун, В. Ф. Сіренка, О. Г. Стрельченко, В. В. Цветкова, Ю. С. Шемшученка, О. І. Ющика та інших, а також закордонних дослідників: Г. В. Атаманчука, Д. М. Бахраха, І. Л. Бачило, Ю. М. Козлова, Б. М. Лазарева, О. Є. Луньова, Ю. О. Тихомирова та інших.

Теоретико-правовим проблемам діяльності органів державної виконавчої служби, окремим аспектам системи примусового виконання судових рішень та рішень інших органів публічної адміністрації приділяли наукову увагу

О. В. Горбач, Б. М. Гук, Р. В. Ігорін, О. С. Клименко, С. П. Корейчук, П. В. Макушев, Р. В. Романюк, Н. Я. Отчак, О. О. Чумак, С. В. Щербак, Є. О. Ятченко та інші науковці.

Питанням дослідження правового статусу органів державної виконавчої служби присвячували свої праці такі науковці як: В. М. Авторгов, Ф. В. Бортняк, О. С. Бадалова, К. В. Бернатович, С. К. Гречанюк, О. В. Задорожня, Р. С. Калінін, Г. В. Коваль, М. Л. Лук'янова, Л. В. Крупнова, А. І. Перепелиця, Н. А. Сергієні, Г. В. Стадник та інші дослідники.

Незважаючи на значну кількість наукових праць, не зменшуючи досягнення зазначених авторів, необхідно звернути увагу на те, що комплексних досліджень адміністративно-правового забезпечення діяльності органів державної виконавчої служби в умовах змішаної діяльності щодо примусового виконання судових рішень та рішень інших органів публічної адміністрації ще не було. Зазначене свідчить про те, що дане дослідження є досить актуальним та потребує його наукового та практичного обґрунтування.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертацію виконано відповідно до Пріоритетних напрямів розвитку правової науки на 2016-2020 рр., затвердженої постановою загальних зборів Національної академії правових наук України від 03 березня 2016 року; Стратегії реформування судоустрою та суміжних правових інститутів на 2015-2020 рр., схваленої Указом Президента України від 20 травня 2015 р. № 276/2015; Стратегії сталого розвитку «Україна-2020», схваленої Указом Президента України від 12 січня 2015 р. № 5/2015; Плану законодавчого забезпечення реформ в Україні, схваленого Постановою Верховної Ради України від 04 червня 2015 р. № 509-VIII. Тему дисертаційного дослідження затверджено на засіданні вченої ради Відкритого міжнародного університету розвитку людини «Україна» від 25 грудня 2015 року (протокол № 5).

Мета і завдання дослідження. Метою дисертаційної роботи є дослідження теоретико-правових засад та механізму адміністративно-правового забезпечення діяльності органів державної виконавчої служби, визначення

чинників ефективності їх діяльності, визначення наукових положень, а також висновків, пропозицій і рекомендацій щодо удосконалення адміністративно-правового забезпечення діяльності органів державної виконавчої служби.

Для досягнення зазначеної мети виконуються такі *завдання*:

- розкрити поняття адміністративно-правового забезпечення діяльності органів державної виконавчої служби України;
- вивчити адміністративно-правовий статус органів державної виконавчої служби України;
- здійснити адміністративно-правову характеристику принципів забезпечення діяльності органів державної виконавчої служби в Україні;
- визначити поняття та елементи адміністративно-правового забезпечення діяльності органів державної виконавчої служби України;
- виокремити особливості нормативно-правове забезпечення діяльності органів державної виконавчої служби України;
- розкрити зміст адміністративно-правових засобів забезпечення діяльності органів державної виконавчої служби України;
- дослідити та проаналізувати міжнародний досвід адміністративно-правового забезпечення діяльності органів державної виконавчої служби України;
- вирізнити основні чинники ефективності адміністративно-правового забезпечення діяльності органів державної виконавчої служби України.

Об'єктом дослідження є суспільні відносини, що виникають у сфері діяльності органів державної виконавчої служби України.

Предмет дослідження – адміністративно-правове забезпечення діяльності органів державної виконавчої служби України.

Методи дослідження. Методологічною основою дисертаційного дослідження є різноманітні методи наукового пізнання, що застосовувалися одночасно з метою забезпечення достовірності знань, вирішення встановленої мети та завдань, а також для обґрунтування запропонованих висновків та рекомендацій, а саме: *діалектичний метод* слугував дослідженню теоретичних

і нормативних положень щодо адміністративно-правового забезпечення діяльності органів державної виконавчої служби (в усіх підрозділах); *класифікації та групування* застосовувався для виокремлення елементів адміністративно-правового забезпечення діяльності органів державної виконавчої служби; систематизації органів державної виконавчої служби та принципів забезпечення зазначених органів (підрозділи 1.1, 1.2, 1.3); видів засобів адміністративно-правового забезпечення діяльності органів державної виконавчої служби (підрозділ 2.3), *структурно-функціональний* – для дослідження особливостей діяльності статусу органів державної виконавчої служби (підрозділ 1.2); *компаративний та моделювання* – задля вироблення пропозицій стосовно удосконалення національної законодавчої бази, яка є основою адміністративно-правового забезпечення діяльності органів державної виконавчої служби України (підрозділи 1.2, 1.3, 2.2, 2.3, 3.1, 3.2); *соціологічний* – при проведенні анкетування громадян та працівників сфери примусового виконання рішень суду та інших органів публічної адміністрації і, відповідно, моніторингу їх результатів діяльності (підрозділи 1.1, 2.2, 3.2); *статистичний* – з метою аналізу та узагальнення емпіричної інформації, яка стосується теми дисертаційного дослідження (підрозділи 2.2, 2.3, 3.1, 3.2).

Метод *індукції* при дослідженні адміністративно-правового забезпечення діяльності органів державної виконавчої служби використовувався при дослідженні сутності детермінант «адміністративно-правове забезпечення діяльності органів державної виконавчої служби», «механізм адміністративно-правового забезпечення діяльності органів державної виконавчої служби», «атестація державних службовців органів державної виконавчої служби», «контроль за забезпеченням діяльності органів державної виконавчої служби» (підрозділи 1.1, 2.1, 2.3); метод *дедукції* використано при дослідженні особливостей адміністративно-правового забезпечення діяльності органів державної виконавчої служби (підрозділи 1.1, 1.2, 2.1, 2.2). Метод *синтезу* у роботі використано при дослідженні механізму адміністративно-правового забезпечення діяльності органів державної виконавчої служби (підрозділ 1.2).

Емпіричну основу дослідження становлять анкетування 380 громадян щодо стану та проблем адміністративно-правового забезпечення діяльності органів державної виконавчої служби; статистичні відомості щодо діяльності органів державної виконавчої служби в Україні з 2016 по 2020 рр.; статистичні дані Міністерства юстиції України, Департаменту державної виконавчої служби з 2016 по 2020 рр.; правова публіцистика, довідкові видання.

Нормативно-правову основу дисертації формулюють як загальні, так і спеціальні нормативні джерела: Конституція України, чинні законодавчі та підзаконні нормативно-правові акти, проекти нормативних актів, що закріплюють адміністративно-правове забезпечення діяльності органів державної виконавчої служби та також рішення Верховного суду України тощо.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що дисертаційне дослідження є першим в українській адміністративно-правовій науці комплексним, узагальненим дослідженням теоретико-правових засад і практичних проблем адміністративно-правового забезпечення діяльності органів державної виконавчої служби України. Після проведення ґрунтовного дослідження автором сформульовано низку нових наукових положень та особистих висновків, а саме:

уперше:

– сформульовано авторську дефініцію «адміністративно-правового забезпечення діяльності органів державної виконавчої служби» як безперервної професійної діяльності органів державної виконавчої служби, яка реалізовується за допомогою адміністративно-правових засобів та способів, спрямованих на створення належних умов для ефективного примусового виконання рішень суду та рішень інших органів, гарантуючи захист прав, свобод і законних інтересів усіх суб'єктів виконавчого провадження;

– запропоновано авторську класифікацію елементів адміністративно-правового статусу органів державної виконавчої служби, а саме: 1) цільові елементи (мета створення, принципи, цілі, завдання, функції); 2) функціонально-організаційні елементи (процедура створення, реорганізації,

ліквідації, напрями діяльності, організаційна структура, наявність структурних утворень, відповідне підпорядкування); 3) правосуб'єктні елементи (наявність прав та обов'язків, а також адміністративна відповідальність);

– виокремлено трирівневу структуру органів державної виконавчої служби, а саме: перший – вищий рівень; другий – регіональний рівень та третій – територіальний рівень адміністрування;

– запропоновано в структурі центральних органів виконавчої влади створити самостійну Державну службу з примусового виконання рішень;

– обґрунтовано доцільність створення Єдиного рейтингу державних виконавців із відповідним переліком завдань, які повинен виконувати у своїй діяльності державний службовець органів державної виконавчої служби;

– розроблено Концепцію інформатизації діяльності органів державної виконавчої служби в Україні, в якій розкриває основні проблеми та шляхи їх реалізації під час діяльності органів державної виконавчої служби; мету і строки реалізації; шляхи і способи розв'язання проблеми інформатизації органів державної виконавчої служби; прогноз впливу на ключові інтереси заінтересованих сторін; завдання органів державної виконавчої служби з метою їх інформатизації; цілі та принципи діяльності органів державної виконавчої служби, очікувані результати діяльності органів державної виконавчої служби і обсяг фінансових, матеріально-технічних, трудових ресурсів під час інформатизації діяльності органів державної виконавчої служби;

удосконалено:

– поняття «адміністративно-правове забезпечення», «діяльність органів державної виконавчої служби», «адміністративно-правові засоби забезпечення діяльності органів державної виконавчої служби», «механізм адміністративно-правового забезпечення діяльності органів державної виконавчої служби», «принципи адміністративно-правового забезпечення органів державної виконавчої служби», «контроль за забезпеченням діяльності органів державної виконавчої служби», «нагляд за забезпеченням діяльності органів державної виконавчої служби»;

- класифікацію функцій органів державної виконавчої служби, яку представлено у вигляді: контрольної; кадрової; методичної та фінансової;
- ознаки контролю за забезпеченням діяльності органів державної виконавчої служби;
- класифікацію принципів адміністративно-правового забезпечення органів державної виконавчої служби, яка представлена у вигляді загальних, процесуальних та функціонально-управлінських принципів;
- класифікацію адміністративно-правових засобів забезпечення діяльності органів державної виконавчої служби на: основоположні, спеціалізовані та деліктні адміністративно-правові засоби;
дістали подальшого розвитку:
- особливості адміністративно-правового статусу органів державної виконавчої служби;
- чинники ефективності забезпечення діяльності органів державної виконавчої служби;
- систематизація нормативно-правового забезпечення діяльності органів державної виконавчої служби, яку виведено як: а) загально-цільові; б) суб'єктно-систематизуючі; в) суб'єктно-уповноважуючі акти;
- класифікаційні групи елементів механізму адміністративно-правового забезпечення діяльності органів державної виконавчої служби, які представлено у наступному вигляді: а) нормативна група, яка включає в себе сукупність нормативно-правових актів, які розкривають організаційно-правові засади діяльності органів державної виконавчої служби щодо примусового виконання рішень; б) інституційно-функціональна група, яка передбачає наявність відповідних суб'єктів та організація їхнього функціонування; в) організаційно-процедурна група, яка передбачає формулювання послідовної діяльності повірених суб'єктів під час застосування заходів примусового виконання рішень;
- пропозиції щодо імплементації міжнародного досвіду адміністративно-правового забезпечення органів державної виконавчої служби у відповідності

до механізму правового регулювання виконання судових рішень та рішень інших суб'єктів, яке розмежоване на: централізоване (характерно для Німеччини, Швеції, Фінляндії та Іспанії); децентралізоване (характерно для Франції, США, Польщі та Угорщини) та суміжне (характерно для Великобританії).

Практичне значення отриманих результатів полягає в тому, що викладені в дисертаційному дослідженні висновки і пропозиції можуть бути використані у:

– *науково-дослідній сфері* – для подальших досліджень актуальних адміністративно-правових проблем діяльності органів державної виконавчої служби;

– *правотворчості* – при розробленні нормативних, відомчих актів з питань діяльності органів державної виконавчої служби;

– *освітньому процесі* – під час викладання навчальних дисциплін «Адміністративне право», «Адміністративне судочинство», «Примусове виконавче провадження», а також при підготовці підручників і навчальних посібників із зазначених навчальних дисциплін;

- *практичній сфері* – при організації діяльності органів й підрозділів Державної виконавчої служби України.

Апробація результатів дисертації. Основні положення дисертації, теоретичні та практичні висновки й рекомендації оприлюднено на науково-практичних конференціях: «Адміністративне право та процес: актуальні проблеми та шляхи вирішення» (м. Харків, 21 лютого 2020 р.); «Актуальні питання юридичної науки та практики» (м. Харків, 23 квітня 2020 р.).

Публікації. Основні положення дисертації знайшли своє відображення у 8-ми наукових публікаціях, з них 5 – у наукових фахових виданнях України, 1 стаття – в науковому періодичному виданні іншої держави, 2 публікації за матеріалами науково-практичних конференцій, семінарів.

Структура дисертації. Робота складається із вступу, трьох розділів, що включають вісім підрозділів, висновків (до кожного підрозділу та загалом

дисертації), списку використаних джерел (272 найменування на 27 сторінках) і додатків (6 сторінках). Повний обсяг дисертації становить 182 сторінки, з них основного тексту – 160 сторінок.

РОЗДІЛ І

ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ ВИКОНАВЧОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ

1.1. Поняття адміністративно-правового забезпечення діяльності органів державної виконавчої служби України

Євроінтеграційні процеси в Україні характеризуються удосконаленням правових відносин у різних сферах публічного адміністрування. Європейська та євроатлантична спільнота потребує від України системно вирішувати конституційні вимоги щодо розбудови незалежної, демократичної, соціальної і правової держави, а також вимагає сучасних підходів до якісної та ефективної організації публічної влади та публічного адміністрування.

Під час активного розвитку державотворення України та усіх євроінтергаційних процесів, що відбуваються у с суспільстві надзвичайно актуальною є проблематика забезпечення ефективності діяльності органів державної виконавчої служби як безпосередніх суб'єктів публічної адміністрації. Їх діяльність має обов'язково бути спрямована на охорону прав, свобод та інтересів людини та громадянина, які передбачені основним законом країни, яким є Конституція України. Відзначимо те, що Україна як правова держава зобов'язана забезпечувати захист порушеного права громадян за допомогою судових установ, які виносять рішення обов'язкове до виконання. Із набутого досвіду в Україні багато судових рішень, обов'язкових до виконання, не виконуються у добровільному порядку. Саме тому, держава покладає обов'язок забезпечення виконання цих рішень на спеціальні органи державної виконавчої служби.

В сучасних умовах в Україні досить активно відбувається процес модернізації та реформування органів публічної адміністрації, складовою частиною яких є органи державної виконавчої служби України. Саме тому,

виникла необхідність у дослідженні адміністративно-правового забезпечення діяльності органів державної виконавчої служби.

Відповідно, з метою дослідження та вдосконалення адміністративно-правового забезпечення діяльності органів державної виконавчої служби, на наш погляд необхідно проаналізувати сутність таких правових категорій як: «забезпечення», «правове забезпечення», «адміністративно-правове забезпечення», «державна виконавча служба» тощо.

Необхідно зауважити на тому, що досліджувана категорія досліджується у вітчизняній адміністративно-правовій науці, однак зазначимо, що праці науковців у цьому напрямку характеризуються вузькоспеціалізованістю та відсутністю єдиного теоретичного та методологічного підходу щодо його визначення.

Перш ніж перейти до з'ясування сутності адміністративно-правового забезпечення діяльності органів державної виконавчої служби визначимо таку категорію як «забезпечення».

Необхідно відзначити те, що категорія «забезпечення» досить активно використовується у як у словниках так і у правовій літературі.

Ми вважаємо, що дане трактування зокрема уявляється тими хто застосовує закони.

Великий тлумачний словник української мови трактує поняття «забезпечення» як створення надійних умов для здійснення чого-небудь гарантувати щось; захист, охорона кого-, чого-небудь від небезпеки [1, с. 281].

Академічний тлумачний словник української мови трактує термін «забезпечення» через дію від слова «забезпечити» і означає: постачаючи щось у достатній кількості, задовольняти кого-, що-небудь у якихось потребах; надавати кому-небудь достатні матеріальні засоби до існування; створювати надійні умови для здійснення чого-небудь; гарантувати щось, захищати, охороняти кого-, що-небудь від небезпеки [2, с. 44; 3].

Із запропонованих словникових джерел ми помічаємо досить різноманітні трактування категорії забезпечення. Вважаємо за доцільне до адміністративно-правової літератури з метою дослідження даної категорії.

У деяких адміністративно-правових літературних джерелах зосереджена увага на врахуванні явища бінарного трактування терміна «забезпечення» як: по-перше, сукупність гарантій, по-друге, процес, діяльність органів державної влади щодо створення умов, необхідних для реалізації прав і свобод громадян [4, с. 51].

Так, О. М. Дручек трактує поняття «забезпечення» як надання (постачання) чогось кимось у достатній кількості; створення повного і достатнього комплексу умов, необхідних для здійснення чогось; надання гарантій [5, с. 124].

Одними із перших науковців категорію «забезпечення» почали використовувати у своїй працях дослідники адміністративного та конституційного права.

О. І. Наливайко «забезпечення» визначає у ракурсі діяльності органів держави і місцевого самоврядування, громадських об'єднань і громадян із створенням сприятливих умов (гарантій) для правомірної та неухильної реалізації прав людини і їх захисту [6, с. 38; 7, с. 22]. З метою удосконалення категорійного апарату доцільно було, на наш погляд, діяльність органів держави і місцевого самоврядування замінити категорією діяльність публічної адміністрації.

К. Б. Толкачев, А. Г. Хабібулін пропонують розглядати поняття «забезпечення» в двох значеннях: по-перше, як діяльність державних органів, громадських організацій, посадових осіб і громадян щодо здійснення своїх функцій, компетенцій, обов'язків з метою створення оптимальних умов для суворої, неухильної реалізації правових приписів та правомірного здійснення прав і свобод, по-друге, як підсумок, результат цієї діяльності, що виражається в реалізації правових приписів, прав і свобод громадян [6, с. 38; 8, с. 60].

На наш погляд, позитивним внеском у формулювання даної категорії є те, що науковці О. В. Клименко, О. І. Наливайко, К. Б. Толкачев, А. Г. Хабібулін роблять акцент на тому, що «забезпечення» це є діяльність державних органів, громадських організацій, посадових осіб і громадян щодо здійснення своїх функцій, компетенцій, обов'язків тощо.

Із зазначеного вище, ми бачимо, що в юридичній літературі зазначений термін використовується досить часто, наприклад І. О. Єрусалимова, К. Г. Волинка використовують у своїх наукових працях у таких правових конструкціях як «механізм адміністративно-правового забезпечення ...», К. В. Степаненко, Т. Г. Корж-Ікаєва як «адміністративно-правове забезпечення прав і свобод ...», але чітке та однозначне його визначення відсутнє як у правових так і у літературних юридичних джерелах.

Саме тому, назріла нагальна необхідність у формулюванні власної дефініції «забезпечення», з точки зору адміністративно-правової доктрини. Саме тому, на наш погляд, її можна визначати як система загальних умов, спеціальних засобів та гарантій, за допомогою яких задовольняються відповідні потреби, створюються належні умови для реалізації прав, свобод та законних інтересів громадян.

В співзвуччя визначеного трактування, доцільно зауважити на тому, що встановлені державою відповідні гарантії є статистичним складовим компонентом поняття «забезпечення», а належна діяльність суб'єктів публічної адміністрації представляє собою динамічну складову феномену «забезпечення».

Наступним для дослідження є категорія «правового забезпечення». Необхідно відзначити те, що «правове забезпечення» як досліджувана категорія набула широкого поширення у юридичній практиці та науковій літературі.

Відповідно, сформульоване трактування має стати основою для визначення категорії «правового забезпечення».

Вважаємо за доцільно дослідити трактування «правового забезпечення» з різних точок зору вітчизняних науковців, які мають досить неоднозначний характер.

У сучасній науковій літературі термін «правове забезпечення» широко застосовується, однак більшість науковців не наводять визначення цього поняття. Застосовуючи поняття «правового забезпечення» до різних галузевих досліджень, увага приділяється саме предмету дослідження, що знижує увагу до самого поняття. Словники та енциклопедії також не містять такого поняття [9, с. 17].

На сьогодні досить складно говорити про усталене розуміння й використання терміна «правове забезпечення» як у фаховій літературі з права, так і у сфері фактичного правового регулювання суспільних відносин. Ця логічна конструкція вживається в досить широкому сенсі: як процедура провадження, наповнена відповідним процесуальним змістом [10]; як сукупність правових заходів і засобів, спрямованих на створення відповідних умов для ефективної правової діяльності [11] тощо.

Очевидно, відсутність однозначності в тлумаченні поняття «правове забезпечення» пов'язана насамперед із його полісемічністю, що дає можливість вживати його в широкому, вузькому, спеціальному та додатковому значеннях. Однак у будь-якому разі кожне наукове поняття має свій обсяг і зміст, що відображають множину мислимих у ньому предметів та сукупність відповідних їм ознак. Тому використання поняття «правове забезпечення» як наукового терміна для позначення правових явищ передбачає насамперед надання йому визначеності в кожному зі значень [12, с. 40].

Перш ніж перейти до формалізації визначення поняття «правове забезпечення», необхідно зазначити, що сучасна логіка використовує два методи під час формування наукових термінів – конструктивний і дескриптивний, які дають змогу відобразити різні сторони реального явища, що міститься в логічній конструкції. Конструктивне поняття – це поняття, яке описує безпосередньо сам об'єкт, його структуру, сукупність, конструкцію;

дескриптивне поняття – це поняття, що перелічує ті властивості об'єкта, які виділяють його з більш широкого класу понять [13, с. 13].

Сучасні підходи до поняття «правового забезпечення» розкривають його як реалізацію, захист і охорону прав і свобод або як закріплення прав і свобод [14, с. 14].

Так, А. Е. Олійник «правове забезпечення» сформулював через призму: а) створення сприятливих умов для реалізації громадянами свої прав; б) запобігання їх порушенню; в) відновлення порушених прав громадян [15, с. 16].

Відзначимо, що дослідник дає досить широке трактування «правового забезпечення», який окрім «створення сприятливих умов» включає до сутності даного твердження «запобігання порушенню прав громадян».

А. А. Опалева до сутності поняття «правового забезпечення» включає лише охорону і захист порушених прав громадян [16, с. 18].

Зазначене трактування, на наш погляд, досить звужене, так як не в повній мірі відображає увесь діапазон структурних елементів досліджуваної категорії.

К. Г. Волинка надає також досить звужене трактування «правового забезпечення» у який вона включає лише повагу, дотримання та гарантії прав і свобод людини [17, с. 5].

На наш погляд, зазначений науковець у своєму трактуванні залишає поза увагою діяльність суб'єктів публічної адміністрації, котрі мають забезпечувати дотримання прав громадян, запобігати їх порушенню та, при потребі, відновлювати їх.

Із зазначених трактувань необхідно звернути увагу на односторонності визначення категорії «правового забезпечення» (як процесу і як стану).

З огляду на це, мають рацію ті дослідники, наприклад, А. Е. Олійник, які розкривають поняття «правове забезпечення» через конструкцію «створення умов», або «впорядкування», оскільки означені дії самі по собі є процесом і станом, передбачають різні форми діяльності суб'єктів владних повноважень.

Відповідно, у такому розумінні «правове забезпечення» включає три елементи: 1) сприяння реалізації прав і свобод людини (шляхом позитивного впливу на формування їх загальносоціальних гарантій); 2) охорону прав і свобод людини (шляхом упровадження заходів, зокрема, юридичних, для попередження, профілактики порушень прав і свобод людини); 3) захист прав і свобод людини (відновлення порушеного правового стану, притягнення порушників до юридичної відповідальності) [18, с. 130].

З огляду на основу даного концептуального рішення Я. В. Лазур погоджується із визначенням правового забезпечення як здійснюваного державою за допомогою правових норм, приписів і сукупності засобів упорядкування суспільних відносин щодо їх юридичного закріплення, реалізації, охорони, захисту і відновлення [19, с. 392].

Із представлених позицій різних науковців, на наш погляд, необхідно надати більш ґрунтовне та узагальнююче трактування дефініції *«правового забезпечення»* під яким необхідно розуміти систему юридичних дій, які здійснюються суб'єктами публічної адміністрації за допомогою відповідних методів, способів та засобів з метою досягнення запланованого результату та правових наслідків.

О. Є. Костюченко, характеризуючи ключові ознаки правового забезпечення, відзначає, що якщо виключити норми права, які утворюють правові умови реалізації прав і свобод, то відповідно забезпечення втрачить нормативність й перестане бути правовим, у разі виключення засобів реалізації прав і свобод закріплені норми права втрачать свою дієвість, відсутність гарантій нівелює обов'язок держави створити умови користування правами і свободами, виключення охорони унеможливорює попередження порушень прав і свобод, відсутність захисту зробить неможливим відновлення порушених прав. Виключення з необхідних ознак безперервної діяльності суб'єктів права загалом робить неможливим весь процес забезпечення, починаючи від створення правових умов реалізації прав і свобод і завершуючи охороною цих прав і свобод, а у крайньому випадку і захистом порушених прав... Таким

чином, правове забезпечення – це безперервна діяльність суб'єктів права, в межах їх компетенції, зі створення правових умов, усіма правовими засобами щодо закріплення, реалізації, гарантування, охорони та захисту прав і свобод осіб та їх груп [14, с. 15].

Таке розуміння правового забезпечення в широкому вимірі, на нашу думку, не повною мірою відображає його зміст. Відповідно, необхідними ознаками правового забезпечення в такому сенсі, крім зазначених, деякі інші. По-перше, правове забезпечення являє собою різновид окремого прояву функцій держави, тому йому властиві ознаки, характерні для будь-якої іншої функції держави (економічної, ідеологічної, політичної тощо). По-друге, разом з іншими правовими явищами правове забезпечення є важливим компонентом правової системи суспільства, пов'язує в цій системі в єдине ціле суб'єктів та об'єкти права, нормативні й індивідуальні юридичні приписи, суб'єктивні права й обов'язки, правові ідеї та рішення, що приймаються, тощо. По-третє, правове забезпечення є складовою частиною культури суспільства, відображає систему цінностей, уявлень про життя людей, які проживають разом та утворюють спільноту. По-четверте, правове забезпечення має суспільну природу, адже воно є продуктом спільної діяльності індивідів, їх колективів та організацій [12].

Отже, у широкому розумінні правове забезпечення становить зміст однієї з функцій правової держави – підтримання правопорядку, а також є системою юридичних, організаційних, ідеологічних, економічних заходів щодо впливу на суспільні відносини з метою їх упорядкування. А у вузькому сенсі під правовим забезпеченням найчастіше розуміється власне правова процедура. Зокрема, Н. М. Грабар стверджує, що правове забезпечення – це процедура провадження, наповнена відповідним процесуальним змістом [10, с. 4].

Підтримуючи такий підхід науковця О. Є. Костюченка, вважаємо за доцільне у рамках адміністративно-правової науки необхідно дослідити природу феномену «адміністративно-правове забезпечення».

Необхідно звернути увагу на те, що питання «адміністративно-правового» забезпечення досліджували О. М. Дручек, яка проаналізувала поняття «адміністративно-правове забезпечення» як інструмент забезпечення прав, свобод та інтересів ...; Т. Г. Корж-Ікаєва, яка розкрила заходи адміністративно-правового забезпечення прав і свобод; О.Є. Костюченко, яка визначила поняття «правове забезпечення» як діяльність ...; І. Д. Прошуті, яка охарактеризувала адміністративно-правове забезпечення діяльності місцевих загальних судів України; Н. А. Савінова, яка розглянула питання правового забезпечення розвитку інформаційного суспільства; К. В. Степаненко, який дослідив адміністративно-правове забезпечення прав і свобод громадян України за кордоном [12, с. 39].

С. С. Лукаш здійснює аналіз стану правового забезпечення управлінської діяльності..., нормативне забезпечення як основний засіб управлінської діяльності..., теоретичні та практичні аспекти ефективності управлінської діяльності, основні напрямки удосконалення нормативно-правового забезпечення ефективності управлінської діяльності тощо [20].

Із запропонованого автором трактування ми помічаємо те, що автор щодо визначення «адміністративно-правового забезпечення» робить акцент на управлінській діяльності.

Н. П. Тиндик, досліджуючи «адміністративно-правове забезпечення», зосередила увагу лише на світовому та вітчизняному досвіді адміністративно-правового забезпечення [21, с. 7].

Із викладеного вище, можна не погодитися із Н. П. Тиндик у тому аспекті, що адміністративно-правове забезпечення базується лише на світовому та вітчизняному досвіді. На наш погляд, адміністративно-правове забезпечення уже має свою тенденцію розвитку і на вітчизняному рівні.

М. П. Запорожець, аналізуючи «адміністративно-правове забезпечення», зосередив свою увагу на внутрішньо-організаційній діяльності ... як предмету адміністративно-правового регулювання, окремих внутрішньо-організаційних відносинах ... та їх адміністративно-правове регулювання, адміністративній

відповідальності в системі адміністративно-правових засобів забезпечення ... [22, с. 8].

Наукові здобутки в галузі адміністративного права дають підставу стверджувати, що природа адміністративного права свідчить про неможливість розкриття поняття «адміністративно-правового забезпечення» без такої важливої ознаки, як діяльність державних органів у межах їх компетенції, спрямована на виконання основних функцій та поставлених завдань [9, с. 18].

І. О. Ієрусалімова визначає «адміністративно-правове забезпечення» як регулювання за допомогою норм адміністративного права суспільних відносин, що виникають для та в процесі реалізації прав і свобод людини та громадянина, вплив на них за допомогою передбачених в законодавстві елементів [23, с. 83].

Т. Г. Корж-Ікаєва трактує «адміністративно-правове забезпечення» як сукупність адміністративно-правових заходів і засобів, спрямованих на створення відповідних умов для ефективною реалізації, охорони, захисту й відновлення порушених прав і свобод. [11, с. 45].

О. М. Дручек під поняттям «адміністративно-правове забезпечення» розуміє здійснення державою за допомогою сукупності спеціального механізму упорядкування суспільних відносин, їх юридичне закріплення, охорону, реалізацію та розвиток [5, с. 126-127].

О. В. Надьон визначає «адміністративно-правове забезпечення» як безперервна діяльність суб'єктів права у сфері державного управління зі створення правових умов закріплення, реалізації, гарантування, охорони та захисту прав і свобод осіб та їх груп [9, с. 19].

У наведених працях увага науковців зосереджена на вирішенні проблеми, яка є предметом дослідження, що в цілому призвело до визначення її основних ознак. Також запропоновані визначення доводять своєрідність поняття «адміністративно-правового забезпечення» та його самостійність у юридичній термінології [9, с. 18].

Своєрідність «адміністративно-правового забезпечення» полягає у тому, що 1) адміністративне право за своїм глибинним призначенням має визначатися

як «право забезпечення і захисту прав людини». У цьому – сутність усієї трансформації теорії і практики українського адміністративного права на сучасному етапі [24, с. 67]; 2) до правовідносин, що є предметом адміністративного права, належать відносини державного управління. Як справедливо стверджує В. Я. Тацій, що правові відносини державного управління – це врегульовані нормами права суспільні відносини, які утворюються з приводу здійснення державної влади у зв'язку з необхідністю управління справами держави і суспільства. Їх учасники є носіями суб'єктивних прав та юридичних обов'язків у взаємодії та взаємовідносинах з приводу вирішення питань суспільної життєдіяльності за допомогою державної влади [25, с. 438]; 3) однією з найважливіших правових форм управління є продукування правових актів управління, оскільки правові акти є важливим організаційним засобом у вирішенні завдань, які поставлені перед органами управління [26, с. 63]; 4) адміністративне право – це галузь права, норми якої регулюють суспільні відносини управлінського характеру, що виникають у зв'язку з організацією та безпосереднім здійсненням виконавчої і розпорядчої діяльності органами виконавчої влади, а також у зв'язку із здійсненням іншими державними органами внутрішньо-організаційної управлінської діяльності [27, с. 8].

Викладене дає підстави стверджувати, що своєрідність адміністративно-правового забезпечення полягає не лише у особливостях адміністративних норм та адміністративно-правовому регулювання, а у тому, що саме адміністративне право дає можливість розкрити форми та методи діяльності органів державної влади [9, с. 18].

На нашу думку, «адміністративно-правове забезпечення» – це безперервна професійна діяльність суб'єктів публічної адміністрації, яка здійснюється за допомогою адміністративно-правових засобів та способів, спрямованих на створення належних умов для ефективної реалізації, охорони, захисту та відновлення прав і свобод громадян з метою досягнення запланованого результату та правових наслідків.

Ознаками адміністративно-правового забезпечення є: безперервна професійна діяльність суб'єктів публічної адміністрації; застосування адміністративно-правових засобів та способів; мета полягає у створенні належних умов для ефективної реалізації, охорони, захисту та відновлення прав і свобод громадян, а також досягнення запланованого результату та правових наслідків.

Для формулювання якісно сучасного поняття «адміністративно-правового забезпечення діяльності органів державної виконавчої служби» необхідно синтезувати поняття «адміністративно-правового забезпечення», «діяльність органів публічної адміністрації» та «державна виконавча служба», де необхідною умовою є розуміння особливостей об'єкта правового забезпечення – діяльність органів державної виконавчої служби як складової частини діяльності органів публічної адміністрації.

Перш ніж приступити до дослідження правової категорії «адміністративно-правового забезпечення діяльності органів державної виконавчої служби», на наш погляд, доцільно було б розглянути поняття «діяльність органів публічної адміністрації», невід'ємною частиною якої є «діяльність органів державної виконавчої влади». Саме тому, необхідно, перш за все, з'ясувати сутність поняття «публічної адміністрації», яка узагальнює у собі усі суб'єкти публічного адміністрування, в тому числі й державну виконавчу службу.

На жаль, поняття «публічна адміністрація» законодавцем на сьогодні не визначено, проте ст. 3 КАСУ визначає категорію «публічної служби» у вигляді діяльності на державних політичних посадах, у державних колегіальних органах, професійна діяльність суддів, прокурорів, військова служба, альтернативна (невійськова) служба, інша державна служба, патронатна служба в державних органах, служба в органах влади Автономної Республіки Крим, органах місцевого самоврядування [28; 29, с. 54; 30].

У словнику термінів і понять з державного управління визначено, що публічна адміністрація – це сукупність державних і недержавних суб'єктів

публічної влади, ключовими структурними елементами якої є а) органи виконавчої влади; б) виконавчі органи місцевого самоврядування [31; 32, с.168–169].

Так, А. А. Пухтецька тлумачить категорію «публічна адміністрація» у широкому та у вузькому сенсі як сукупність органів, установ та організацій, які здійснюють адміністративні функції; адміністративна діяльність, яка здійснюється цією адміністрацією в інтересах суспільства; сфера управління публічним сектором з боку тієї ж публічної адміністрації [31; 33, с.41].

На наш погляд, визначає, що уся діяльність суб'єктів, які здійснюють адміністративні функції має бути спрямована на задоволення інтересів суспільства, тобто на забезпечення публічних інтересів.

В. Б. Авер'янов під терміном «публічна адміністрація» пропонує розуміти сукупність органів виконавчої влади та органів виконавчого самоврядування, підпорядкованих політичній владі, які забезпечують виконання закону та здійснюють інші публічно-управлінські функції [31; ³⁴, с.117].

О. Г. Стрельченко визначає «публічну адміністрацію» як функціонально-організаційну сукупність суб'єктів адміністрування, наділених владними повноваженнями щодо реалізації публічних інтересів [35, с. 196].

У запропонованих визначеннях науковців-адміністративістів ми бачимо, що досліджувана категорія визначається як величезна сукупність органів, а саме: органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування, які здійснюють публічне адміністрування у суспільстві.

Як ми бачимо, що зазначена категорія на сьогоднішній день уже не визнана науковою новизною у правовій науці, лише визнано те, що вона є основоположною категорією для адміністративно-правових наук і саме адміністративне право забезпечує реалізацію функцій усієї публічної адміністрації. Як бачимо її характеризують за допомогою різноманітних розширених підходів [36, с. 196].

Щоб визначити місце органів державної виконавчої служби у системі публічної адміністрації необхідно відзначити те, що до системи органів виконавчої влади входять: вищі органи виконавчої влади; центральні органи виконавчої влади, до яких і відносяться органи державної виконавчої служби; місцеві органи та органи місцевого самоврядування.

Щоб зрозуміти сутність категорії «діяльності органів державної виконавчої влади» необхідно проаналізувати поняття «діяльності публічної адміністрації» [31].

Складовими елементами системи публічної адміністрації виступають добре відомі два терміни: «державне управління» та «місьцеве самоврядування», які до недавнього часу в юридичній науці використовувалися як два незалежні один від одного поняття: Таким чином, органи виконавчої влади, що здійснюють виконавчо-розпорядчу діяльність, та органи місцевого самоврядування, що розв'язують значну частину місцевих справ, управляють ними в інтересах суспільства та формуються навколо органів виконавчої влади, необхідно розглядати як одне ціле, тобто як систему публічної влади, яка здійснює адміністративно-управлінські функції, а основні складові частини такої системи доповнюють та взаємодіють одна з одною з метою забезпечення як інтересів держави, так і інтересів суспільства [31].

Проте, публічні функції виконуються не лише суб'єктами публічної адміністрації, але й іншими суб'єктами, зокрема: державними та комунальними (муніципальними) закладами, організаціями, підприємствами. Такі суб'єкти, що належать до публічного сектору і виконують публічні функції (наприклад, невідкладна медична допомога, рятувальні служби тощо), вимагають особливого режиму праці, відмінного від праці у приватному секторі. Тому залежно від обсягу публічних завдань (якщо за певних умов приватний сектор не повинен або не може виконувати відповідні завдання, які є необхідними для держави та суспільства) поняття публічної служби може розширюватися [31; 37].

Як бачимо із вищевизначеного, що публічні інтереси, в залежності від передбачених функцій публічної адміністрації можуть мати різний характер. Відповідно, усі функції публічної адміністрації, в цілому, мають характер публічного адміністрування.

Необхідно відзначити, що мета діяльності публічної адміністрації це служіння інтересам суспільства та забезпечення інтересів безпосередньо держави. Саме аналогічна мета діяльності буде у підпорядкованих їй суб'єктів публічної адміністрації у сфері діяльності державної виконавчої служби.

Відповідно під діяльністю публічної адміністрації, на наш погляд, необхідно розуміти безперервне, професійне виконання владних повноважень та реалізацію інших функцій адміністрування органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування, з метою задоволення публічних інтересів.

З метою дослідження адміністративно-правової діяльності органів державної виконавчої служби необхідно відзначити те, що саме діяльність органів виконавчої влади є похідною категорією стосовно діяльності публічної адміністрації. А тому ці категорії, на наш погляд, доцільно визначити як родові категорії, де родовою є діяльністю публічної адміністрації, а її видовою категорією є діяльність органів державної виконавчої служби.

Необхідно відзначити, що дана категорія не визначена як на законодавчому так і на науковому рівні.

Саме тому назріла необхідність у дослідженні такої категорії як «діяльність органів державної виконавчої служби».

Такими чином, відзначимо, що під *«діяльністю органів державної виконавчої служби»* необхідно розуміти примусове виконання судових рішень і рішень інших органів (посадових осіб) та забезпечення своєчасного, повного і неупередженого виконання рішень у порядку, встановленому законодавством, з метою задоволення публічних інтересів.

Із наведеного визначення, необхідно сформулювати ознаки *«діяльності органів державної виконавчої служби»*, якими є:

- примусове виконання судових рішень і рішень інших органів (посадових осіб);
- забезпечення своєчасного, повного і неупередженого виконання рішень у порядку, встановленому законодавством;
- мета діяльності органів державної виконавчої служби полягає у задоволенні публічних інтересів.

Із вищевизначеного, на наш погляд необхідно сформулювати власну детермінанту «адміністративно-правове забезпечення діяльності органів державної виконавчої служби» під яким необхідно розуміти безперервну професійну діяльність органів державної виконавчої служби, яка реалізовується за допомогою адміністративно-правових засобів та способів, спрямованих на створення належних умов для ефективного примусового виконання рішень суду та рішень інших органів, гарантуючи захист прав, свобод і законних інтересів усіх суб'єктів виконавчого провадження.

Ознаками адміністративно-правового забезпечення діяльності органів державної виконавчої служби є:

- безперервна професійна діяльність органів державної виконавчої служби як суб'єктів публічної адміністрації;
- застосування адміністративно-правових засобів та способів;
- реалізація професійної діяльності здійснюється за допомогою адміністративно-правових засобів та способів,
- діяльність спрямована на створення належних умов для ефективного примусового виконання рішень суду та рішень інших органів,
- гарантування захисту права, свободи і законні інтереси сторін виконавчого провадження.

1.2. Адміністративно-правовий статус органів державної виконавчої служби України

Дослідження сутності поняття та структури адміністративно-правового статусу органів державної виконавчої служби в Україні є складним та багатоетапним процесом, оскільки він передбачає необхідність висвітлення особливостей функціонування органів державної виконавчої служби у правовій системі [38, с. 58].

З метою ґрунтовного дослідження адміністративно-правового статусу органів державної виконавчої служби в Україні необхідно, перш за все, проаналізувати такі правові категорії як «статус», «правовий статус», «адміністративно-правовий статус» та сформулювати їх особливості.

Дослідженням поняття «статусу» займалися такі дослідники як: В. Б. Авер'янов, А. І. Панчишин, М. С. Сторогович, М. А. Бояринцева, В. М. Галунько, В. М. Плішкін, Д. С. Роговенко, С. Г. Стеценко, Т. О. Коломоєць, В. К. Колпаков, О. В. Кузьменко, І. А. Покровський, О. Г. Стрельченко та ін.

Розглянемо категорію «статус». Так, у найбільш наближеному до сучасного розуміння поняття «статус» було впроваджено у науковий лексикон на початку ХХ сторіччя розробниками ролевої теорії особистості – американськими соціологами Р. Лінтоном, Я. Морено, Т. Парсоном. Така потреба була зумовлена необхідністю опису соціальної структури суспільства, яка складається з положень, що займають люди [39, с. 23].

У перекладі з латинського «status» означає положення, стан чого-небудь або будь-кого; стан, становище, позиція у будь-якій структурі, системі [40, с. 578].

Загальновідомо, що термін «статус» (від лат. status) означає стан будь-кого чи будь-чого, положення, становище, а саме: «статус людини», «статус особи», «статус громадянина», «статус органу» тощо. Статус являє собою істотний момент організації суспільства, є нормативною категорією, і

відповідно, вивчаючи статусні відносини, ми вивчаємо принципи суспільного устрою [41, с. 43].

Так, у словниках «статус» визначається як: 1) правове становище осіб або організацій, установ тощо [42, с. 572]; 2) встановлене нормами права положення його суб'єктів, сукупність їх прав і обов'язків [43, с. 655]; 3) співвідносний стан (позиція) індивідуума або групи в соціальній системі, що визначається по ряду ознак, специфічних для даної системи (економічних, професійних, етнічних та інших) [44, с. 306]; 4) сукупність прав і обов'язків, що визначають юридичний стан особи, державного органу чи міжнародної організації, комплексний показник становища певного прошарку, групи чи індивідів в соціальній системі, один з найважливіших параметрів соціальної стратифікації [45, с. 400].

Науковці термін «статус», в цілому, розуміють як правове положення, правове становище (сукупність прав і обов'язків) громадянина або юридичної особи [46], правове становище громадян, виборних осіб, державних і громадських органів, установ, організацій, міжнародних організацій [47].

Юридична енциклопедія визначає статус, як правове становище (сукупність прав та обов'язків) фізичної або юридичної особи [48, с. 626].

Юридичний енциклопедичний словник визначає категорію «статус» як правове положення суб'єкта права – громадянина або юридичної особи, що характеризується та визначається його організаційно-правовою формою, статутом, свідоцтвом про реєстрацію, правами й обов'язками, відповідальністю, повноваженнями, що виходять із законодавчих і нормативних актів [49, с. 6; 50, с. 601].

Юридична енциклопедія визначає «статус» як сукупність загальних прав, що визначають правоздатність, і сукупність основних прав та обов'язків, невіддільних від осіб, органів, організацій, юридичних осіб тощо [51, с. 812-813].

В. І. Ястребов під терміном «статус» розуміє правове становище громадянина або юридичної особи [52, с. 454].

У соціологічному сенсі слова поняття «статус» вперше вжив англійський історик Г. Д. Мейн. На відміну від поняття «соціальне становище», що виражає належність індивіда до групи, спільноти, суспільства загалом, Г. Д. Мейн включив до поняття «статус» оцінку самим індивідом (групою) свого місця в суспільстві порівняно із положенням інших людей, а також оцінку індивіда (групи) з боку суспільства. Це виражається в певних кількісних та якісних показниках (заробітна плата, премії, нагороди, звання, привілеї тощо.). При цьому дослідник розрізняв статус приписаний (успадковуваний, що залежить від соціального положення) та той, що досягається (визначається індивідуальними якостями, досягненнями, заслугами) [53, с. 45].

С. Н. Тимашев відзначає, що статус є позиція в певній схемі, це просто зібрання прав і обов'язків [54, с. 505].

В західній соціальній психології поняття «статусу» найбільш глибоко та послідовно розроблялось представниками інтеракціонізму.

Так, М. Кун, Р. Лінтон вважали, що статус – це суб'єктивна категорія, «набір» очікувань прав та «набір» очікувань обов'язків, при виконанні людиною тієї чи іншої ролі [55, с. 271]. За визначенням Р. Лінтона, статуси особи є центрами зосередження прав і обов'язків, деякі ідеальні схеми положення особи в суспільстві [56, с. 284].

Необхідно зазначити, що сучасні соціологи, досліджуючи проблему статусу, спираються багато в чому на теорію М. Вебера, згідно якої стратифікація суспільства визначається не тільки економічними (доступ до суспільного блага) і політичними (влада, право), але і соціальними (престиж) показниками. За М. Вебером, статус (він використовує термін «stand», який позначає не тільки положення взагалі, але і стан) – це спільність людей, заснована на специфічному стилі життя, що включає набір звичок, цінностей, вірувань, уявлень про честь тощо. Кожному стилю життя відповідає більш менш висока оцінка (шана), і люди, здобуваючи таку оцінку, засвоюють певні норми і уявлення [57; 58, с. 626].

Поняття «статусу» знайшло відображення й в Основному Законі. Так, в Конституції України [59] використовуються поняття: «статус іноземців та осіб без громадянства» (п. 2 ч. 1 ст. 92 Конституції України), «статус суддів» (п. 14 ч. 1 ст. 92 Конституції України), «статус столиці України; спеціальний статус інших міст» (п. 16 ч. 1 ст. 92 Конституції України), «статус народних депутатів України» (п. 21 ч. 1 ст. 92 Конституції України), «статус національної валюти, а також статус іноземних валют на території України» (п. 1 ч. 2 ст. 92 Конституції України), «правовий статус Ради Національного банку України» (ч. 2 ст. 100 Конституції України), «статус голів, депутатів і виконавчих органів ради» (ч. 3 ст. 141 Конституції України) та інші.

Із трактувань науковців ми бачимо, що усі визначення поняття «статус» в більшій мірі спрямовані на визначення прав та обов'язків осіб, а виключають суб'єктів публічного адміністрування (наприклад, органи державної виконавчої служби), які також наділені відповідними правами та обов'язками. Саме тому, на наш погляд, під «статусом» необхідно розуміти наявність відповідних прав та обов'язків фізичних та юридичних осіб під час виконання відповідної діяльності.

Доцільно відзначити, що детермінанта «правовий статус» як безпосередній об'єкт дослідження у різних правових сферах є відносно юною та мало дослідженою правовою категорією. Питання дослідження адміністративно-правового статусу державної виконавчої служби стали об'єктом напрацювань з боку вітчизняних науковців лише у другій половині років ХХ сторіччя. Зауважимо, що кілька десятиріч поспіль при дослідженні правового статусу науковцями зосереджувалася увага лише на фізичних особах, а з часом в процесі еволюційних змін вона стала застосовуватися й до юридичних осіб.

В процесі дослідження зазначених категорій бачимо, що правовий статус є похідним елементом від загальної категорії статус і є одним із його різновидів. В основі правового статусу розуміння реального положення суб'єкта правовідносин у системі суспільних відносин. Він обумовлений

відповідною системою суспільних відносин та, відповідно, є невіддільними від устрою держави, від правлячих форм власності, від відповідної структури суспільства, від форм політичних режимів, від принципів виготовлення та виробництва, а також від поділу громадських благ. Саме тому правовий статус будь-якого суб'єкта права доцільно було б розглядати у нерозривному поєднанні із формою держави та її адмініструванням тощо.

Відповідно, впливає те, що категорія «статус» є родовою категорією по відношенню до категорії «правового статусу», і доцільно їх визначити як родовидова категорія, де правовий статус є його видовою категорією.

Акцентуючи увагу на сфері діяльності суб'єктів правовідносин, норми, котрі визначають місце суб'єкта у правовій системі, його суспільну роль, доцільно визначити такі різновиди статусів суб'єктів як: соціальний, культурний, функціональний, фаховий та правовий. Відповідно, наше дослідження зосереджує увагу на дослідженні правового статусу юридичної особи, якою є державна виконавча служба.

Відзначимо, що дослідження адміністративно-правового статусу суб'єкта публічного адміністрування у сфері примусового виконання рішень суддів та інших органів є недостатньо досліджуваною категорією. Саме тому, перш ніж дослідити зазначену категорію, необхідно з'ясувати сутність поняття «правовий статус».

Правовий статус юридично опосередковує найбільш важливі, основні зв'язки між індивідами, державою, суспільством. Його характерною рисою є урегульованість нормами права. Цей юридичний феномен визначає місце, яке особа займає в політичному, соціально-економічному, культурному житті країни, у сфері управління державними та суспільними справами, її соціальну роль [60, с. 231].

Потрібно сказати, що сьогодні в науковців існують різні точки зору щодо визначення терміна «правовий статус». Більшість вітчизняних учених погоджуються з тим, що основою правового статусу є права та обов'язки.

Якщо звернутися до наукової та довідково-енциклопедичної літератури, то бачимо, що під правовим статусом розуміють сукупність прав та обов'язків фізичних та юридичних осіб, що в Україні визначається Конституцією України, законами та іншими нормативно-правовими актами, міжнародними договорами, ратифікованими Верховною Радою України [61, с. 44].

Незважаючи на значне вживання категорії «правового статусу» у різних нормативно-правових актах, а саме: окремих статтях Конституції України (ст.ст. 36, 37) [59], Законах України «Про виконавче провадження» [62], Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів [63], Про запобігання корупції [64]; Державну службу [65] тощо.

Великий юридичний словник «*правовий статус*» трактує як такий який юридично опосередковує найбільш важливі, основні зв'язки між індивідами, державою, суспільством. Його характерною рисою є урегульованість нормами права [66, с. 547].

Наприклад, О. В. Зайчук та Н. М. Онищенко вказують на те, що найпоширенішим є визначення правового статусу як системи законодавчо встановлених та гарантованих державою прав, свобод, законних інтересів і обов'язків особи. Правовий статус є засобом нормативного закріплення основних принципів взаємодії особи та держави. Він є системою еталонів, зразків поведінки суб'єктів, які, з одного боку, захищаються державою, а, з іншого – схвалюються суспільством. Тобто правовий статус характеризує становище особи у взаємовідносинах із суспільством та державою [67, с. 123].

Під поняттям «*правового статусу*» В. М. Плішкін розуміє компетенцію, тобто права, обов'язки, відповідальність [68, с. 304].

В. К. Колпаков, О. В. Кузьменко під правовим статусом розуміють потенційну здатність мати права і обов'язки у сфері державного управління (адміністративна правоздатність), реалізовувати надані права та обов'язки у сфері державного управління (адміністративна дієздатність), наявність суб'єктивних прав та обов'язків у сфері державного управління формують

адміністративно-правовий статус суб'єкта, є складовими адміністративної правосуб'єктності [69, с. 73].

А. В. Панчишин у своїх працях відзначає те, що «*правовий статус*» є складною категорією, що характеризується системністю, універсальністю та комплексністю. Вона відіграє надзвичайно важливу роль в організації суспільних відносин, оскільки, шляхом встановлення прав, обов'язків, а також гарантій їх реалізації, визначає основоположні принципи взаємодії суб'єктів правовідносин та визначає місце конкретного суб'єкта в суспільстві. Правовий статус характеризується чіткою системністю та стабільністю, що, з одного боку, надає суб'єктам відносин певні гарантії реалізації своїх прав, а, з іншого, запобігає зловживанню наданими їм правами [70, с. 97].

М. С. Строгович визначає «правовий статус» як права, надані громадянам законом, разом з обов'язками, що лежать на громадянах у силу закону [71, с. 167].

Д. С. Роговенко визначає правовий статус юридичних осіб визначається через їх компетенцію, тобто права й обов'язки цих осіб, зафіксовані в чинному законодавстві [72, с. 95-96].

В. Т. Білоус під «*правовим статусом*» асоціює зі стабільним правовим станом суб'єкта, а правове становище розглядається як динамічний розвиток сукупності прав і обов'язків особи, що зумовлено її вступом до тих чи інших правовідносин [73, с. 124].

На думку А. М. Колодія «*правовий статус*» являє собою систему юридичних прав, свобод, обов'язків і законних інтересів особи, що визначаються і гарантуються державою [74, с. 168-169].

О. Ф. Скакун відзначає, що «*правовий статус*» – це система закріплених у нормативно-правових актах і гарантованих державою прав, свобод, обов'язків, відповідальності згідно з якими індивід як суб'єкт права (тобто володіючий правосуб'єктністю) координує свою поведінку у суспільстві [75, с. 409; 76, с. 241].

Л. С. Явич вважав, що «*правовий статус*» являє собою найбільш загальне та абстрактне відображення тієї системи правовідносин, в яких знаходиться чи може знаходитись суб'єкт суспільних фактичних відносин [77, с. 58].

На наш погляд, позиція автора є для нас сумнівною, у тій частині, що правовий статус не підкреслює найбільш загального та абстрактного відображення системи правовідносин, а він визначається як відповідне правове положення суб'єкта цих правовідносин.

Різниця у представлених наукових позиціях дослідників визначається тим, що метою вивчення правового статусу ними є трактування його у відповідному аспекті, при якому науковці не прагнули надавати ґрунтовну відповідь, яку надають у комплексному монографічному дослідженні.

М. Г. Александров під «*правовим статусом*» розуміє: по-перше, коло тих суб'єктивних прав, що повинні надаватись суб'єкту при вступі у відповідні правовідносини; по-друге, коло тих юридичних обов'язків, що можуть бути покладені на суб'єкта у відповідних правовідносинах (потенційні обов'язки); по-третє, правовий статус характеризується колом загальних заборон здійснення дій відомого роду (з цих загальних заборон походять еventуальні обов'язки) [78, с.232].

На наш погляд, трактування «правового статусу», яке надає М. Г. Александров значно перевантажено «колом загальних заборон здійснення дій відомого роду».

В. Д. Зорькин під *правовим статусом* розуміє встановлене нормами права положення його суб'єктів, сукупність їх прав і обов'язків [79, с. 655].

Так, А. Я. Сухарев, В. Е. Крутских під *правовим статусом* розуміють положення суб'єкта, яке встановлено нормами права, сукупність його прав й обов'язків [80, с. 345].

Ю. С. Шемшученко вважає, що *правовий статус* це статус суб'єкта права, нормативно визначений і гарантований державою [81, с. 281].

П. М. Рабінович визначає *правовий статус* як комплекс суб'єктивних

прав та юридичних обов'язків [82, с. 58].

В. Ф. Годованець характеризує *правовий статус* як юридично закріплене положення особи в державі й суспільстві [83, с. 71].

В. В. Самолюк, А. О. Філіп'єв та Р. Т. Мартинюк зазначають, що *правовий статус* це відносини між особою і державою та суспільством, передбачені та гарантовані Конституцією та законами України [84, с. 42].

Ми вважаємо, що дослідники Р. Т. Мартинюк, В. В. Самолюк та А. О. Філіп'єв не зовсім чітко трактують досліджувану категорію у частині того, що статус це є не відносини, а відповідне правове становище суб'єкта у суспільстві.

В юридичній літературі існують пропозиції відносно розрізнення двох понять правового статусу: *у вузькому значенні та в широкому значенні поняття*. Так, В. І. Новоселов, обґрунтовуючи зазначену вище думку, визначає статус у *вузькому значенні* як всі ті юридичні якості, якими володіє громадянин, користується ними, *а в широкому* – як всі ті юридичні засоби, через які виражається відношення держави, а також всього суспільства до всіх громадян, до кожного громадянина окремо. Також В. І. Новоселов вказує на те, що статус у *вузькому значенні* – це свого роду «суб'єктивна сторона», оскільки особа як суб'єкт права і суб'єкт регульованої правом діяльності наділяється державою певним набором юридичних якостей, а статус в *широкому значенні* – це свого роду «об'єктивна сторона» [85, с.250-251].

Ми не в повній мірі погоджуємося із трактуванням В. І. Новоселова, яке полягає у подвійному трактуванні поняття «правового статусу», а саме у вузькому та в широкому розумінні цієї категорії. На наш погляд, це перевантажує та ускладнює досить складну його конструкцію.

На думку С. Д. Гусарєва, феномен правового статусу особистості визначає співвідношення особистості та права, за допомогою якого держава окреслює для суб'єкта межі можливої діяльності, його становище щодо інших суб'єктів, залежно від індивідуальних або типових ознак, які властиві суб'єкту,

у праві відбиваються повнота правового становища особистості, його певна уніфікація або обмеження [86, с. 37; 87, с. 40].

М. В. Кравчук вважає, що «правовий статус» – це сукупність всіх належних суб'єктивних юридичних прав, свобод і обов'язків, що визначають правове становище в суспільстві, яке закріплене в чинному законодавстві та інших формах права [88, с. 45].

Правовий статус науковець умовно поділяє на такі види:

- загальний (закріплений у Конституції статус особи як громадянина держави, який реалізується в межах правовідносин, що виникають між особою і державою);
- галузевий (визначається нормами конкретної галузі права);
- міжгалузевий (визначається нормами комплексних правових інститутів);
- спеціальний (статус визначених категорій громадян, що забезпечує можливість виконання спеціальних функцій – студенти, пенсіонери і т.д.).

Галузевий, міжгалузевий і спеціальний правові статуси здійснюються в конкретних правовідносинах і співвідносяться із загальним статусом як загальне з особливим. Тобто правове становище конкретної особи можна розглядати як суму загального правового статусу і тих статусів, яких набуває ця особа, вступаючи в ті чи інші правовідносини [88, с. 45].

На думку І. А. Покровського наявність у кожного суб'єкта правового статусу розкриває таку важливу ознаку права, як універсальність, хоча головною метою права є регулювання суспільних відносин, його регламентуючий вплив розповсюджується і на інших суб'єктів, таких як: держава, юридичні особи, органи місцевого самоврядування, тощо. Здійснюючи регулятивний вплив на певні суспільні відносини, право надає їм юридичні (правові) форми, які характеризуються наявністю стійких зв'язків між правовими соціальними явищами, що, з огляду на їх важливість для суспільства, потребує правової регламентації з боку держави. Тобто в площині юридичної форми суспільні відносини отримують правову регламентацію, а

суб'єкти цих відносин – відповідний статус. Статус учасників у суспільних відносинах регламентується певними соціальними нормами, не є винятком і правовий статус суб'єкта, який визначається нормами права [89, с. 36].

Таким чином, проведений аналіз демонструє, що «правовий статус» – це особлива ознака, котра вказує на певний стан учасника суспільних відносин, яка характеризується наявністю певного комплексу юридичних прав та обов'язків (правоздатність та дієздатність особи) та обов'язково законодавчо закріплена нормами права. Одночасно міру юридичної відповідальності, яка настає у разі порушення особою вимог норм права, а також обсяг нормативно закріплених прав та обов'язків суб'єкта права, котрі, у свою чергу, визначають межі необхідності та можливості поведінки індивіда, регулює саме правовий статус.

В. С. Нерсисянц вважає, що саме права, обов'язки та свободи у своїй сукупності й утворюють правовий статус, який відображає особливості соціальної структури суспільства, рівень демократії та стан законності [90, с. 225].

Здійснивши ґрунтовне дослідження поняття «правовий статус» можна сформулювати такі його особливості:

- *визначається правовий статус як наявність прав та обов'язків лише у фізичних особах;*
- *неоднозначність трактування правового статусу та його різновидів;*
- *визначається наявністю правового взаємозв'язку суб'єкта права із іншими суб'єктами, а також включає в себе увесь діапазон відносин (зв'язків) суб'єкта права;*
- *формулює індивідуальні особливості суб'єктів права та віддзеркалює їх фактичний стан у системі відповідних відносин у визначених умовах;*
- *наділений універсальним характером, що охоплює різноманітні статуси суб'єктів права, як індивідуальних так і колективних;*

- визначається правова позиція (становище) суб'єкта права у відповідних взаємовідносинах з іншими суб'єктами, яка не залежить від участі суб'єкта у конкретних правовідносинах. Відповідно, при наділенні суб'єкта права правовим статусом визначає відповідне його положення відносно інших суб'єктів права;

- застосовується як до фізичних осіб (особи, громадянина, працівника органів публічної адміністрації, державного службовця, керівника), так і до юридичних осіб (органів публічної адміністрації, громадських об'єднань, підприємств, установ та організацій) тощо;

- специфіку та особливості відмінних галузей права відображає такий різновид правового статусу, як галузевий правовий статус, а саме для галузі адміністративного права цим різновидом є адміністративно-правовий статус.

Доцільно відзначити те, що «правовий статус», відповідно до норм галузей права, якими він регулюється може бути кримінально-правовим, конституційно-правовим, цивільно-правовим, адміністративно-правовим тощо.

Здійснивши ґрунтовний аналіз вчених щодо дослідження правової категорії «правовий статус», вважаємо за доцільне надати узагальнене авторське визначення досліджуваної категорії під яким необхідно розуміти сукупність нормативно-врегульованих суб'єктивних прав, юридичних обов'язків та відповідальності учасників відповідних правовідносин, котрі формулюють правове становище фізичних та юридичних осіб в суспільстві.

Необхідно відзначити, що адміністративно-правовий статус є різновидом правового статусу, який наділений як загальними ознаками правового статусу так і має особливі ознаки, які притаманні адміністративно-правовому статусу відповідної сфери, у нашому випадку це сфери діяльності державної виконавчої служби в Україні.

Саме тому необхідно, перш за все, дослідити таку правову категорію як «адміністративно-правовий статус».

В. Б. Авер'янов відзначав, що категорія адміністративно-правовий статус охоплює комплекс конкретно визначених суб'єктивних прав й обов'язків, які закріплені за відповідним суб'єктом нормами адміністративного права. Тобто необхідними ознаками набуття особою адміністративно-правового статусу є наявність у неї конкретних суб'єктивних прав й обов'язків, що реалізує дана особа як в адміністративних правовідносинах, так і поза ними; нормативність, адже правовий статус визначається виключно нормами права, характеризує реальне становище суб'єкта в системі суспільних відносин та відповідні цьому становищу особливості [⁹¹, с. 194].

Відзначимо, що Л. Л. Попов під час дослідження сутності та елементів адміністративно-правового статусу органів публічної влади визначає, що органи виконавчої влади є носіями певного обсягу державно-владних повноважень. Водночас владні суб'єкти мають оперативну самостійність, межі якої встановлюються закріпленою за ними компетенцією. Компетенція виконавчого органу виражає його завдання, функції, обов'язки, повноваження і відповідальність. У межах компетенції виконавчі органи вчиняють юридично значимі дії, що виражають їх адміністративну право-і дієздатність. У цьому сенсі найбільш показовими є різні варіанти нормотворчої (встановлення правил поведінки), правозастосовної (забезпечення реалізації законодавчих і підзаконних норм) та правоохоронної (спостереження за правильністю застосування правових норм) діяльності. Крім цього, наявність певного обсягу юридично владних повноважень виступає найбільш істотним елементом компетенції органів виконавчої влади [⁹², с. 249].

Т. О. Коломоєць адміністративно-правовий статус органу влади визначає як сукупність суб'єктивних прав й об'єктивних обов'язків, закріплених нормами адміністративного права за певним органом [⁹³, с. 64].

С. Г. Стеценко розуміє адміністративно-правовий статус органу влади як сукупність прав, обов'язків та гарантій їх реалізації, що визначені в нормативних актах [⁹⁴, с. 90].

О. М. Федевич у дисертаційному дослідженні визначає адміністративно-правовий статус органу виконавчої влади як комплекс їх прав і обов'язків, що виявляється в адміністративній правосуб'єктності [⁹⁵, с. 70–71].

Відповідно, з метою узагальнення вищевизначених позицій науковців, вважаємо за доцільне сформулювати власне визначення сутності категорії «адміністративно-правового статусу» як сукупність компетенцій, повноважень та адміністративної відповідальності, що встановлено законодавством та захищено відповідними гарантіями. Де до категорії компетенції суб'єктів публічної адміністрації належать: цілі, мета, завдання та функції їх безпосередньої діяльності; а до категорії повноважень припадає комплекс конкретно визначених суб'єктивних прав та об'єктивних обов'язків, які закріплені за відповідним суб'єктом адміністративного права.

Необхідно зазначити те, що адміністративно-правовий статус суб'єкта публічної адміністрації носить складний та комплексний характер у відповідності до сфери регулювання.

Відповідно, під «адміністративно-правовим статусом органів державної виконавчої служби» необхідно розуміти сукупність компетенцій, повноважень суб'єктів публічного адміністрування у сфері примусового виконання рішень та адміністративної відповідальності при порушенні норм щодо виконання рішень суду та інших органів (посадових осіб), що встановлено законодавством та захищено відповідними гарантіями.

Доцільно відзначити те, що примусове виконання судових рішень і рішень інших органів (посадових осіб) покладається на органи державної виконавчої служби, систему яких складає:

- 1) Міністерство юстиції України;
- 2) органи державної виконавчої служби, утворені Міністерством юстиції України в установленому законодавством порядку.

Формулюючи адміністративно-правовий статус органів державної виконавчої служби, варто звернути увагу безпосередньо на їх завдання, функції та повноваження у сфері публічного управління.

На підставі наведеної дефініції «адміністративно-правового статусу органів державної виконавчої служби» можна виокремити *особливості притаманні органам державної виконавчої служби* :

- *формують та реалізують державну політику у сфері організації примусового виконання рішень, а також своєчасно, повно і неупереджено виконують ці рішення;*

- *здійснення виконавчої діяльності щодо примусового виконання рішень суду та інших органів (посадових осіб);*

- *наявність гарантій незалежності державних виконавців від впливу чи втручання у їхню діяльність з примусового виконання рішень, які забезпечуються: особливим порядком фінансування та матеріально-технічним забезпеченням цих органів; впливовими механізмами їх стимулювання, а також прозорістю їх діяльності щодо примусового виконання рішень тощо;*

- *державний виконавець є представником влади, діє від імені держави та перебуває під її захистом, а також уповноважений державою здійснювати діяльність щодо примусового виконання рішень тощо.*

Водночас при дослідженні правового статусу органів державної виконавчої служби необхідно виокремити його складові елементи.

Саме тому, з метою всебічного аналізу дефініції «адміністративно-правовий статус державного органу» та його елементів слід констатувати, що існують й інші наукові погляди на зміст вищевказаного терміна [⁹⁶, с. 11].

Б. Н. Габричидзе пропонує у структурі адміністративно-правового статусу державних органів виділяти такі елементи: політичну та державно-правову характеристику органу державної виконавчої влади; місце органу в загальнодержавній системі органів управління; основи взаємовідносин органу з іншими органами державної влади; найважливіші принципи організації та діяльності органу державної влади; основи компетенції; види правових актів, які видає орган державної влади [⁹⁷, с. 133–137].

С. В. Ківалов визначає адміністративно-правовий статус центрального органу виконавчої влади як сукупність його функцій, завдань і компетенції [98, с. 96].

Д. В. Мандичев здійснює аналіз адміністративно-правового статусу органу публічної адміністрації із акцентом на його складній юридично-теоретичній конструкції, яка включає в себе такі його складові частини як: 1) мету утворення та визначення сфери діяльності; 2) принципи і територіальні масштаби діяльності; 3) внутрішню структуру органу; 4) порядок та спосіб його утворення, реорганізацію і ліквідацію; 5) завдання і функції; 6) обсяг та характер державно-владних повноважень; 7) форми і методи діяльності; 8) порядок вирішення в органі підвідомчих питань; 9) джерела фінансування органу, 10) наявність або відсутність прав юридичної особи; 11) право на обов'язок користуватися державними символами; 12) відповідальність [99, с. 118].

Разом з тим, О. В. Мещерякова за результатами вивчення позицій О. П. Коренєва (вважає, що адміністративно-правовий статус складається із прав, свобод, обов'язків та відповідальності), О. М. Бандурки (елементами адміністративно-правового статусу є адміністративна правосуб'єктність, права, обов'язки, заборони та відповідальність), В. Б. Авер'янова (під адміністративно-правовим статусом слід вважати комплекс прав і обов'язків, реалізація яких забезпечується відповідними, встановленими законодавством, гарантіями) та інших висловлює думку, з якою варто погодитись, що при всій різноманітності бачень щодо структурних елементів адміністративно-правового статусу «права і обов'язки становлять серцевину правового статусу, а тому є його обов'язковими елементами» [100, с. 270; 101, с. 610; 102, с. 108–109].

Ми вважаємо, що досить ґрунтовну характеристику елементів адміністративно-правового статусу органу виконавчої влади сформулювали Ю. А. Дмитрієв та Д. В. Мандичев, які, хоч і переобтяжено схарактеризували зазначену теоретичну конструкцію, але в повній мірі її можна застосовувати

та удосконалювати при дослідженні елементів адміністративно-правового статусу державної виконавчої служби в цілому.

С. В. Ківалов зазначає, що структурними елементами адміністративно-правового статусу органу влади є функції, завдання та компетенція [103, с. 169; 104, с. 82–94].

В. Я. Малиновський вважає, що елементами адміністративно-правового статусу органів влади є завдання, цілі, компетенція, відповідальність та порядок формування і процедура діяльності цих органів [103, с. 169; 105, с. 378].

О. Ю. Якімов та Д. М. Овсянко зазначають, що адміністративно-правовий статус органу влади включає в себе: компетенцію, правозастосування, юридичну відповідальність, а також нормативно визначений порядок створення та методи, які використовуються в роботі [106, с. 123; 107, с. 35].

О. П. Сікорський при тлумаченні поняття «адміністративно-правовий статус органу публічної адміністрації» акцентує увагу на складній юридично-теоретичній конструкції, яка включає в себе такі його складові: 1) мету утворення та визначення сфери діяльності; 2) принципи і територіальні масштаби діяльності; 3) внутрішню структуру органу; 4) порядок та спосіб його утворення, реорганізацію і ліквідацію; 5) завдання і функції; 6) обсяг та характер державно-владних повноважень; 7) форми і методи діяльності; 8) порядок вирішення в органі підвідомчих питань; 9) джерела фінансування органу; 10) наявність або відсутність прав юридичної особи; 11) право на обов'язок користуватися державними символами; 12) відповідальність [108].

І. Л. Бачило з метою розкриття елементів адміністративно-правового статусу управлінської структури пропонує застосовувати дослідження змісту таких елементів: 1) сутність і призначення компетенції, як форми правосуб'єктності управлінських структур; 2) обсяг компетенції; 3) зміст і склад правового статусу як нормативної форми виразу правового статусу керуючих структур; 4) форми актів, які встановлюють правовий статус; 5) гарантії реалізації та захисту компетенції різних суб'єктів у системі управління [109, с. 95].

На нашу думку, неможна в повній мірі погодитися із позицією автора І. Л. Бачило щодо сутності розкриття елементів управлінської структури. Так, позиція автора перша та друга збігаються по своїй суті, так як при розкритті сутності та призначення компетенції неможна обійтися без характеристики її обсягу. По іншому би виглядала дана конструкція якби йшла мова про сутність і обсяг повноважень та компетенції.

Дозволимо собі підтримати позицію науковців Д. М. Бахраха та В. Б. Авер'янова, у тій частині, де вони стверджують, що адміністративно-правовий статус органу влади складається з трьох блоків: а) цільовий блок; б) структурно-організаційний; в) компетенційний [110; 91].

Подібних підходів щодо дослідження питань адміністративно-правового статусу органу публічної адміністрації дотримуються О. О. Бригінець [111], Є. А. Говійко [112], С. Р. Павелкін [113], на думку яких адміністративно-правовий статус органу влади складається з: а) цільового блоку (принципи, мета, завдання та функції органу публічної адміністрації); б) структурно-організаційного (регулювання порядку створення, реорганізації, ліквідації, процедури діяльності, лінійної та функціональної підпорядкованості); в) компетенційного (права, обов'язки, відповідальність органу) тощо [112, 111; 113].

Відповідно до проведеного аналізу дослідників-правників, які неоднозначно трактували сутність категорії адміністративно-правового статусу органу державної влади, органу публічної адміністрації та його структурних елементів, вважаємо за доцільне запропонувати наступну структуру елементів адміністративно-правового статусу органів державної виконавчої служби: 1) цільові елементи (мета створення, принципи, цілі, завдання, функції); 2) функціонально-організаційні елементи (процедура створення, реорганізації, ліквідації, напрями діяльності, організаційна структура, наявність структурних утворень, відповідне підпорядкування); 3) правосуб'єктні елементи (наявність прав та обов'язків, а також адміністративна відповідальність).

Здійснимо коротку характеристику зазначених елементів адміністративно-правового статусу органів державної виконавчої служби.

Так, перш ніж перейти до характеристики зазначених елементів необхідно сформулювати чітку систему органів державної виконавчої служби. Проаналізувавши законодавство у сфері примусового виконання рішень, на наш погляд, *доцільно виокремити три рівні органів державної виконавчої служби, а саме:*

перший вищий рівень – Міністерство юстиції України у структурі якого функціонує Департамент державної виконавчої служби, структурними підрозділами якого є: Відділ примусового виконання рішень; Сектор обліку депозитних сум; Відділ правового забезпечення; Управління розгляду звернень та організації роботи: Відділ розгляду звернень громадян та надання публічної інформації; Відділ розгляду запитів і звернень народних депутатів, органів державної влади та юридичних осіб; Управління контролю за діяльністю органів державної виконавчої служби: Відділ контролю; Відділ аналітично-статистичного забезпечення та контролю за реалізацією арештованого майна; Відділ адміністрування тощо;

другий регіональний рівень – управління державної виконавчої служби головних територіальних управлінь юстиції Міністерства юстиції України в Автономній республіці Крим, областях, містах Києві та Севастополі, до складу яких входять відділи примусового виконання рішень;

третій територіальний рівень – районні, районні в містах, міські (міст обласного значення), міськрайонні, міжрайонні відділи державної виконавчої служби відповідних територіальних управлінь юстиції.

Зазначимо, що саме з метою примусового виконання судових рішень і рішень інших органів (посадових осіб) створюються органи державної виконавчої служби.

Діяльність органів державної виконавчої служби регулюється такими нормативно-правовими актами як: Законами України: «Про виконавче провадження» [62]; «Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання

судових рішень і рішень інших органів» [63]; «Про гарантії держави щодо виконання судових рішень» [114], «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини» [115], «Про державну службу» [65], «Про запобігання корупції» [64], Постановами Кабінету Міністрів України: «Про затвердження Типового положення про управління забезпечення примусового виконання рішень міжрегіональних управлінь Міністерства юстиції України» [116]; «Про затвердження Типового положення про відділ державної виконавчої служби міжрегіональних управлінь Міністерства юстиції України» [117]; «Про затвердження Типового положення про управління державної виконавчої служби головних територіальних управлінь юстиції Міністерства юстиції України в Автономній Республіці Крим, в областях, містах Києві та Севастополі» [118]; «Інструкція з організації примусового виконання рішень» [119]; «Порядок складання та подання звітності про діяльність органів державної виконавчої служби та приватних виконавців» [120] та інших актах.

Відповідно до характеристики цільових елементів адміністративно-правового статусу органів державної виконавчої служби відзначимо, що *основними завданням органів державної виконавчої служби є своєчасне, повне і неупереджене виконання рішень, примусове виконання судових рішень і рішень інших органів (посадових осіб).*

На органи державної виконавчої служби (державних виконавців) покладаються повноваження щодо примусового виконання рішень стосовно:

1) відібрання і передання дитини, встановлення побачення з нею або усунення перешкод у побаченні з дитиною;

2) за якими боржником є держава, державні органи, Національний банк України, органи місцевого самоврядування, їх посадові особи, державні та комунальні підприємства, установи, організації, юридичні особи, частка держави у статутному капіталі яких перевищує 25 відсотків, та/або які фінансуються виключно за кошти державного або місцевого бюджету;

- 3) за якими боржником є юридична особа, примусова реалізація майна якої заборонена відповідно до закону;
- 4) за якими стягувачами є держава, державні органи;
- 5) адміністративних судів та рішень Європейського суду з прав людини;
- 6) які передбачають вчинення дій щодо майна державної чи комунальної власності;
- 7) про виселення та вселення фізичних осіб;
- 8) за якими боржниками є діти або фізичні особи, які визнані недієздатними чи цивільна дієздатність яких обмежена;
- 9) про конфіскацію майна;
- 10) виконання яких віднесено цим Законом безпосередньо до повноважень інших органів, які не є органами примусового виконання тощо [62], а усі інші функції щодо примусового виконання судових рішень та рішень інших органів (посадових осіб), які не входять у законодавчо-встановлений перелік виконують приватні виконавці, які запроваджені у 2016 році Законом України «Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів».

Ми вважаємо, за доцільне також сформулювати основні функції органів державної виконавчої служби вищого рівня по відношенню до органів державної виконавчої служби нижчого рівня, які визначені як цільові елементи адміністративно-правового статусу органів державної виконавчої служби в цілому:

а) контрольна функція, яка виявляється у праві зазначених органів проводити перевірки законності, повноти і своєчасного виконання рішень, правомірності оформлення відповідних документів, дотримання встановленої дисципліни;

б) кадрова функція, яка проявляється у проведенні підбору та розстановки кадрів, забезпеченні підвищення кваліфікації, що має підтримувати відповідний фаховий рівень державних виконавці під час їхньої професійної діяльності;

в) методична функція, в основі якої лежить зобов'язання надання вищим органам державної виконавчої служби різного роду роз'яснень, рекомендацій та інструкцій з приводу виконання державними виконавцями відповідних рішень у законодавчо-визначеному порядку;

г) фінансова функція, основними засадами якої є управління фінансовими ресурсами, контроль за їхнім використанням органами державної виконавчої служби, а також матеріально-технічне забезпечення органів державної виконавчої служби.

Доцільно відзначити те, що процедура створення, діяльності, реорганізація та ліквідація органів державної виконавчої служби, яка визначена як функціонально-організаційний елемент адміністративно-правового статусу органів державної виконавчої служби, відбувається на основі законодавства про державну службу, дія якого поширюється на усі суб'єкти, які відносяться до державних службовців, в тому числі й на органи державної виконавчої служби.

Відзначимо, що чинне законодавство, а саме Закони України «Про виконавче провадження» та «Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів» не визначають ані процедури створення, діяльності, реорганізація та ліквідації органів державної виконавчої служби, ані кваліфікаційних вимог щодо державних виконавців. Але, саме державні виконавці визначаються державними службовцями, на яких поширюється дія Закону України «Про державну службу» [65].

Необхідно відзначити те, що державні службовці органів державної виконавчої служби наділені відповідним адміністративно-правовим статусом державних службовців в цілому. Таким чином, державні службовці органів державної виконавчої служби мають наступні права, а саме право на:

- 1) повагу до своєї особистості, честі та гідності, справедливе і шанобливе ставлення з боку керівників, колег та інших осіб;
- 2) чітке визначення посадових обов'язків;
- 3) належні для роботи умови служби та їх матеріально-технічне забезпечення;

4) оплати праці залежно від займаної посади, результатів службової діяльності, стажу державної служби, рангу та умов контракту про проходження державної служби (у разі укладення);

5) відпустки, соціальне та пенсійне забезпечення відповідно до закону;

6) професійне навчання, зокрема за державні кошти, відповідно до потреб державного органу;

7) просування по службі з урахуванням професійної компетентності та сумлінного виконання своїх посадових обов'язків;

8) участь у професійних спілках з метою захисту своїх прав та інтересів;

9) участь у діяльності об'єднань громадян, крім політичних партій у випадках, передбачених цим Законом;

10) оскарження в установленому законом порядку рішень про накладення дисциплінарного стягнення, звільнення з посади державної служби, а також висновку, що містить негативну оцінку за результатами оцінювання його службової діяльності;

11) захист від незаконного переслідування з боку державних органів та їх посадових осіб у разі повідомлення про факти порушення вимог цього Закону;

12) отримання від державних органів, підприємств, установ та організацій, органів місцевого самоврядування необхідної інформації з питань, що належать до його повноважень, у випадках, встановлених законом;

13) безперешкодне ознайомлення з документами про проходження ним державної служби, у тому числі висновками щодо результатів оцінювання його службової діяльності;

14) проведення службового розслідування за його вимогою з метою зняття безпідставних, на його думку, звинувачень або підозри.

Доцільно зауважити й на тому, що державні службовці також реалізують інші права, визначені у положеннях про структурні підрозділи державних органів та посадових інструкціях, затверджених керівниками державної служби в цих органах [65].

Разом з тим, вони й відповідно наділені такими основними обов'язками як:

1) дотримуватися Конституції та законів України, діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України;

2) дотримуватися принципів державної служби та правил етичної поведінки;

3) поважати гідність людини, не допускати порушення прав і свобод людини та громадянина;

4) з повагою ставитися до державних символів України;

5) обов'язково використовувати державну мову під час виконання своїх посадових обов'язків, не допускати дискримінацію державної мови і протидіяти можливим спробам її дискримінації;

6) забезпечувати в межах наданих повноважень ефективне виконання завдань і функцій державних органів;

7) сумлінно і професійно виконувати свої посадові обов'язки та умови контракту про проходження державної служби (у разі укладення);

8) виконувати рішення державних органів, накази (розпорядження), доручення керівників, надані на підставі та у межах повноважень, передбачених Конституцією та законами України;

9) додержуватися вимог законодавства у сфері запобігання і протидії корупції;

10) запобігати виникненню реального, потенційного конфлікту інтересів під час проходження державної служби;

11) постійно підвищувати рівень своєї професійної компетентності та удосконалювати організацію службової діяльності;

12) зберігати державну таємницю та персональні дані осіб, що стали йому відомі у зв'язку з виконанням посадових обов'язків, а також іншу інформацію, яка відповідно до закону не підлягає розголошенню;

13) надавати публічну інформацію в межах, визначених законом. Державні службовці виконують також інші обов'язки, визначені у положеннях про структурні підрозділи державних органів та посадових інструкціях, затверджених керівниками державної служби в органах державної виконавчої служби, та контракті про проходження державної служби (у разі укладення). У разі виявлення державним службовцем під час його службової діяльності або поза її межами фактів порушення вимог цього Закону з боку державних органів, їх посадових осіб він зобов'язаний звернутися для забезпечення законності до центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері державної служби [65].

Треба відзначити й те, що державний службовець органів державної виконавчої служби повинен під час виконання посадових обов'язків діяти у межах повноважень, визначених законом, і підпорядковується своєму безпосередньому керівнику або особі, яка виконує його обов'язки, чи особі, визначеній у контракті про проходження державної служби (у разі укладення). Він також зобов'язаний виконувати накази (розпорядження), доручення керівника, видані в межах його повноважень [65].

Якщо державний службовець отримав наказ (розпорядження), доручення не від безпосереднього керівника, а від керівника вищого рівня, він зобов'язаний повідомити про це безпосереднього керівника [65].

Необхідно звернути увагу на те, що наказ органів державної виконавчої служби видається лише у письмовій формі, а безпосередньо, доручення можуть бути у різних формах як у усній так і у письмовій формі. Він також має включати в себе чіткі завдання, які ставляться перед безпосереднім виконавцем, а також має інформувати про мету, терміни виконання та кому адресований, а також відповідальну особу за його виконання.

Разом з тим, державний службовець органів державної виконавчої служби у разі виникнення у нього сумніву щодо законності виданого керівником наказу (розпорядження), доручення повинен вимагати його письмового підтвердження, після отримання якого зобов'язаний виконати

такий наказ (розпорядження), доручення. Одночасно з виконанням такого наказу (розпорядження), доручення державний службовець органів державної виконавчої служби зобов'язаний у письмовій формі повідомити про нього керівника вищого рівня або орган вищого рівня. У такому разі державний службовець органів державної виконавчої служби звільняється від відповідальності за виконання зазначеного наказу (розпорядження), доручення, якщо його буде визнано незаконним у встановленому законом порядку, крім випадків виконання явно злочинного наказу (розпорядження), доручення [65].

Якщо державний службовець органів державної виконавчої служби виконав наказ (розпорядження), доручення, визнані у встановленому законом порядку незаконними він несе відповідальність за своє діяння відповідно до закону [65].

Керівник у разі отримання вимоги державного службовця органів державної виконавчої служби про надання письмового підтвердження наказу (розпорядження), доручення зобов'язаний письмово підтвердити або скасувати відповідний наказ (розпорядження), доручення в одноденний строк. У разі неотримання письмового підтвердження у зазначений строк наказ (розпорядження), доручення вважається скасованим [65].

Необхідно відзначити й те, що за видання керівником та виконання державним службовцем органів державної виконавчої служби неправомірного наказу (розпорядження), доручення ці особи несуть юридичну відповідальність згідно з чинним законодавством.

Звернемо увагу на те, яким чином має бути доведена інформація до відома державного службовця органів державної виконавчої служби.

Так, доведення інформації або документів до відома державного службовця органів державної виконавчої служби здійснюється шляхом її вручення або надсилання поштою, в тому числі з використанням інших засобів телекомунікаційного зв'язку. У разі доведення інформації або документів шляхом використання інших засобів телекомунікаційного зв'язку такий спосіб

фіксується протоколом у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України [65].

Інформація або документи надсилаються державному службовцеві органів державної виконавчої служби за адресою місця проживання/перебування або на його адресу електронної пошти чи з використанням інших засобів телекомунікаційного зв'язку за наявними в особовій справі контактними даними [65].

Необхідно зазначити те, що коли державний службовець органів державної виконавчої служби вступає на службу він зобов'язаний надати службі управління персоналом власну електронну пошту або інші он-лайн засоби для зв'язку із ним.

Та інформація або документи, надіслані поштою, в тому числі електронною, чи шляхом передачі з використанням інших засобів зв'язку вважаються такими, що доведені до відома державного службовця на п'ятий календарний день з моменту їх відправлення [65].

Необхідно звернути увагу на те, що державний службовець органів державної виконавчої служби повинен неупереджено виконувати законні накази (розпорядження), доручення керівників незалежно від їх партійної належності та своїх політичних переконань. Він не має права демонструвати свої політичні погляди та вчиняти інші дії або бездіяльність, що у будь-який спосіб можуть засвідчити його особливе ставлення до політичних партій і негативно вплинути на імідж державного органу та довіру до влади або становити загрозу для конституційного ладу, територіальної цілісності і національної безпеки, для здоров'я та прав і свобод інших людей [65].

Разом з тим, державний службовець органів державної виконавчої служби не має права:

1) бути членом політичної партії, якщо такий державний службовець займає посаду державної служби категорії "А". На час державної служби на посаді категорії "А" особа зупиняє своє членство в політичній партії;

2) обіймати посади в керівних органах політичної партії;

3) суміщати державну службу із статусом депутата місцевої ради, якщо такий державний службовець займає посаду державної служби категорії "А";

4) залучати, використовуючи своє службове становище, державних службовців, посадових осіб місцевого самоврядування, працівників бюджетної сфери, інших осіб до участі у передвиборній агітації, акціях та заходах, що організовуються політичними партіями;

5) у будь-який інший спосіб використовувати своє службове становище в політичних цілях [65].

Треба відзначити й те, якщо державний службовець органів державної виконавчої служби виявить бажання та розпочне процедуру реєстрації кандидатом у депутати він повинен обов'язково на протязі одного дня у письмовій формі повідомити безпосереднього керівника органів державної виконавчої служби.

Державному службовцю органів державної виконавчої служби за його заявою надається відпустка без збереження заробітної плати на час участі у виборчому процесі. Зазначена відпустка надається за рішенням керівника державної служби органів державної виконавчої служби з дня його повідомлення про участь у виборчому процесі і до дня його завершення відповідно до виборчого законодавства [65].

Заборонено державному службовцю органів державної виконавчої служби також брати участь у мітингах, страйках, демонстраціях та бути учасником будь-яких інших агітацій.

Також потрібно відзначити й те, що у разі порушення наданих прав або виникнення перешкод у реалізації таких прав державний службовець органів державної виконавчої служби у місячний строк з дня, коли він дізнався або повинен був дізнатися про це, може подати керівнику державної служби органів державної виконавчої служби скаргу із зазначенням фактів порушення його прав або перешкод у їх реалізації. Відповідно він може вимагати від керівника державної служби утворення комісії для перевірки викладених у скарзі фактів. Разом з тим, керівник державної служби органів державної

виконавчої служби зобов'язаний не пізніше 20 календарних днів з дня отримання скарги надати державному службовцю обґрунтовану письмову відповідь (рішення). У разі неотримання в установлений строк обґрунтованої відповіді на скаргу або незгоди з відповіддю керівника державної служби органів державної виконавчої служби державний службовець може звернутися із відповідною скаргою до суду [65].

Необхідно відзначити те, що ст.ст. 19-21 формулюють адміністративно-правові підстави реалізації права на державну службу, яку проходять в органах державної виконавчої служби, а також й основні вимоги та основні засади процедури реалізації цього права. Відповідно, право на державну службу, в тому числі й в органах державної виконавчої служби, мають повнолітні громадяни України, які вільно володіють державною мовою та яким присвоєно ступінь вищої освіти не нижче: 1) магістра – для посад категорій «А» і «Б»; 2) бакалавра, молодшого бакалавра – для посад категорії «В». 2. На державну службу не може вступити особа, яка: 1) досягла шістдесятип'ятирічного віку; 2) в установленому законом порядку визнана недієздатною або дієздатність якої обмежена; 3) має судимість за вчинення умисного злочину, якщо така судимість не погашена або не знята в установленому законом порядку; 4) відповідно до рішення суду позбавлена права займатися діяльністю, пов'язаною з виконанням функцій держави, або займати відповідні посади; 5) піддавалася адміністративному стягненню за корупційне або пов'язане з корупцією правопорушення - протягом трьох років з дня набрання відповідним рішенням суду законної сили; 6) має громадянство іншої держави; 7) не пройшла спеціальну перевірку або не надала згоду на її проведення; 8) підпадає під заборону, встановлену Законом України «Про очищення влади». Під час реалізації громадянами права на державну службу не допускаються будь-які форми дискримінації, визначені законодавством [65].

Разом з тим, особа, яка претендує на зайняття посади державної служби, в тому числі й в органах державної виконавчої служби, повинна відповідати таким загальним вимогам: 1) для посад категорії «А» - загальний стаж роботи

не менше семи років; досвід роботи на посадах державної служби категорій «А» чи «Б» або на посадах не нижче керівників структурних підрозділів в органах місцевого самоврядування, або досвід роботи на керівних посадах у відповідній сфері не менш як три роки; вільне володіння державною мовою, володіння іноземною мовою, яка є однією з офіційних мов Ради Європи; 2) для посад категорії «Б» у державному органі, юрисдикція якого поширюється на всю територію України, та його апараті - досвід роботи на посадах державної служби категорій «Б» чи «В» або досвід служби в органах місцевого самоврядування, або досвід роботи на керівних посадах підприємств, установ та організацій незалежно від форми власності не менше двох років, вільне володіння державною мовою; 3) для посад категорії «Б» у державному органі, юрисдикція якого поширюється на територію однієї або кількох областей, міста Києва або Севастополя, та його апараті - досвід роботи на посадах державної служби категорій "Б" чи "В" або досвід служби в органах місцевого самоврядування, або досвід роботи на керівних посадах підприємств, установ та організацій незалежно від форми власності не менше двох років, вільне володіння державною мовою; 4) для посад категорії «Б» в іншому державному органі, крім тих, що зазначені у пунктах 2 і 3 цієї частини, - досвід роботи на посадах державної служби категорій «Б» чи «В» або досвід служби в органах місцевого самоврядування, або досвід роботи на керівних посадах підприємств, установ та організацій незалежно від форми власності не менше одного року, вільне володіння державною мовою; 5) для посад категорії «В» - наявність вищої освіти ступеня не нижче молодшого бакалавра або бакалавра за рішенням суб'єкта призначення, вільне володіння державною мовою [65].

Враховуючи систему та структуру органів державної виконавчої служби та у відповідності до законодавчих вимог щодо осіб, які претендують на державну службу в органах державної виконавчої служби актуальними, на наш погляд, є основні засади, котрі стосуються категорій «Б» та «В». Відповідно, до категорії «Б» віднесено посади як керівники та заступники керівників органів публічної адміністрації (органів виконавчої влади та інших державних органів,

їхніх територіальних органів та структурних підрозділів державних органів), юрисдикція яких поширюється на територію України. Разом з тим, до категорії «В» віднесено інші посади державної служби, в тому числі й інші посади служби в органах державної виконавчої служби, що не віднесені до категорії «А» і «Б».

У зв'язку із викладеним вище, до категорії «Б» доцільно віднести такі посади у організаційній системі органів державної виконавчої служби, а саме:

а) директор Департаменту державної виконавчої служби Міністерства юстиції України;

заступник директора Департаменту державної виконавчої служби Міністерства юстиції України

заступник директора департаменту – начальника відділу примусового виконання рішень Департаменту державної виконавчої служби Міністерства юстиції України;

заступник начальника відділу примусового виконання рішень Департаменту державної виконавчої служби Міністерства юстиції України;

б) начальник управління державної виконавчої служби Головного територіального управління юстиції в області,

заступник начальника управління державної виконавчої служби Головного територіального управління юстиції в області – начальника відділу,

начальник відділу управління державної виконавчої служби Головного територіального управління юстиції в області;

в) керівники та їх заступники районних, районних у містах, міських (містах обласного значення), міськрайонних, міжрайонних відділах державної виконавчої служби Головних територіальних управлінь юстиції у областях [121].

Також доцільно відзначити, що до категорії «В» належать :

а) головний спеціаліст відділу управління державної виконавчої служби Головного територіального управління юстиції у області;

провідний спеціаліст відділу управління державної виконавчої служби Головного територіального управління юстиції у області;

Головний державний виконавець відділу управління державної виконавчої служби Головного територіального управління юстиції у області;

старший державний виконавець відділу управління державної виконавчої служби Головного територіального управління юстиції у області;

державний виконавець відділу управління державної виконавчої служби Головного територіального управління юстиції в області;

головний спеціаліст відділу управління державної виконавчої служби Головного територіального управління юстиції в області; спеціаліст відділу управління державної виконавчої служби Головного територіального управління юстиції у області;

б) старші державні виконавці, державні виконавці, спеціалісти районних, районних у містах, міських (містах обласного значення), міськрайонних, міжрайонних відділах державної виконавчої служби Головних територіальних управлінь юстиції в областях [¹²², с. 130].

Відзначимо, що у Законі України «Про державну службу» висуваються наступні вимоги щодо осіб, які претендують на вступ на державну службу», це зокрема:

- для посад категорії «Б» у державному органі, юрисдикція якого поширюється на всю територію України, та його апараті - досвід роботи на посадах державної служби категорій «Б» чи «В» або досвід служби в органах місцевого самоврядування, або досвід роботи на керівних посадах підприємств, установ та організацій незалежно від форми власності не менше двох років, вільне володіння державною мовою;

- для посад категорії «Б» у державному органі, юрисдикція якого поширюється на територію однієї або кількох областей, міста Києва або Севастополя, та його апараті - досвід роботи на посадах державної служби категорій «Б» чи «В» або досвід служби в органах місцевого самоврядування, або досвід роботи на керівних посадах підприємств, установ та організацій незалежно від форми власності не менше двох років, вільне володіння державною мовою;

- для посад категорії «Б» в іншому державному органі, крім тих, що зазначені у п. 2 і 3 ст. 20 Закону України «Про державну службу», - досвід роботи на посадах державної служби категорій «Б» чи «В» або досвід служби в органах місцевого самоврядування, або досвід роботи на керівних посадах підприємств, установ та організацій незалежно від форми власності не менше одного року, вільне володіння державною мовою;

- для посад категорії «В» - наявність вищої освіти ступеня молодшого бакалавра або бакалавра, вільне володіння державною мовою [65].

Разом з тим, у зазначеному законі висуваються й спеціальні вимоги щодо осіб, які претендують на зайняття посад державної служби категорій «Б» і «В», в тому числі й у органах державної виконавчої служби, які формулюються суб'єктом призначення з урахуванням вимог спеціальних законів, що регулюють діяльність відповідного державного органу (у нашому випадку органів державної виконавчої служби), в порядку, затвердженому центральним органом виконавчої влади (Міністерством юстиції України), що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері державної служби (у нашому випадку у сфері державної виконавчої служби).

Відзначимо те, що у Законах України «Про державну службу», «Про виконавче провадження» та «Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів» деталізації вимог щодо кандидатів на посади державних службовців до конкретних органів публічної адміністрації (у нашому випадку в органах державної виконавчої служби) не визначено.

На сьогоднішній день, зазначене питання врегульовується Наказом Міністерства юстиції України від 21 жовтня 2016 року «Про затвердження Спеціальних вимог до рівня професійної компетентності державних виконавців та керівників органів державної виконавчої служби» [123]. Відповідно до зазначеного нормативно-правового акту висуваються спеціальні вимоги щодо осіб, які претендують на зайняття посад:

- 1) *керівників Департаменту державної виконавчої служби*

Міністерства юстиції України, до яких відносяться: директор Департаменту державної виконавчої служби Міністерства юстиції України; заступника директора Департаменту державної виконавчої служби Міністерства юстиції України; заступник директора департаменту – начальника відділу примусового виконання рішень Департаменту державної виконавчої служби Міністерства юстиції України; заступник начальника відділу примусового виконання рішень Департаменту державної виконавчої служби Міністерства юстиції України. Вище визначена категорія претендентів відноситься до категорії «Б» та повинна вільно володіти державною мовою; мати вищу юридичну освіту зі спеціальності «Правознавство», «Міжнародне право», за ступенем вищої освіти «Магістра»; досвід роботи не менше двох років на посадах державної служби категорії «Б» чи «В», або досвід служби в органах місцевого самоврядування, або досвід роботи на керівних посадах підприємств, установ та організацій незалежно від форми власності не менше двох років. До нього висувуються й спеціальні вимоги, які полягають у знанні чинного законодавства, зокрема це Цивільного кодексу України, Цивільно процесуального кодексу України, Законів України: «Про виконавче провадження», «Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів», «Про гарантії держави щодо виконання судових рішень» тощо. Також повинен володіти професійними знаннями щодо основ державного управління, фінансів, менеджменту організацій; технології адміністративної роботи, правил ділового етикету та ділової мови; основ психології; змушений впевнено користуватися ПК (MS Office, Outlook Express, Internet), а також вільно користуватися законодавчою базою «ЛІГА». Державний службовець в органах державної виконавчої служби повинен бути наділений елементами лідерства під час ведення ділових переговорів, повинен вміти обґрунтовувати власну позицію та досягати кінцевих результатів своєї діяльності. Під час прийняття ефективних рішень зобов'язаний вміти вирішувати комплексні завдання; ефективно використовувати ресурси (у тому числі трудові і матеріальні); аналізувати діяльність та планування заходів щодо її реалізації; вміти

працювати з великими масивами інформації, а також працювати при багатозадачності; уміти встановлювати цілі, пріоритети та орієнтири тощо. Він зобов'язаний налагоджувати комунікаційні відносини та ефективно взаємодіяти на публічних виступах; досягати співпраці та налагоджувати партнерську взаємодію, бути відкритим у відношеннях із іншими особами та під час спілкування. На керівника покладаються реформаторські зміни, а саме за допомогою реалізації плану змін; здатності підтримувати зміни та працювати з реакцією на них; оцінки ефективності здійснених змін тощо. Він повинен уміти управляти роботою та персоналом через організацію і контроль їх діяльності; вміння працювати в команді та керувати командою; мотивування; оцінку і розвиток підлеглих, а також уміти розв'язувати різного роду конфлікти. Також керівник повинен бути наділений особистісними компетенціями, а саме: аналітичними здібностями, дисциплінованістю, інноваційністю, самоорганізацією та орієнтацією на розвиток, дипломатичністю, відповідальністю, сумлінністю, стресостійкістю, комунікабельністю тощо;

2) *державних виконавців відділу примусового виконання рішень Департаменту державної виконавчої служби Міністерства юстиції України*, до яких відносяться: головні державні виконавці відділу примусового виконання рішень Департаменту державної виконавчої служби Міністерства юстиції України; старші державні виконавці відділу примусового виконання рішень Департаменту державної виконавчої служби Міністерства юстиції України; державні виконавці відділу примусового виконання рішень Департаменту державної виконавчої служби Міністерства юстиції України. Вище визначена категорія претендентів відноситься до категорії «В» та повинна вільно володіти державною мовою.

3) *керівників територіальних органів державної виконавчої служби*, до яких відносяться: заступники начальників міжрегіональних управлінь Міністерства юстиції - начальники Управлінь забезпечення примусового виконання рішень, заступники начальників Управлінь - начальників відділів примусового виконання рішень Управлінь забезпечення примусового

виконання рішень, заступники начальників Управлінь - начальників відділів організації та контролю за виконанням рішень Управлінь забезпечення примусового виконання рішень, заступники начальників відділів примусового виконання рішень Управлінь забезпечення примусового виконання рішень міжрегіональних управлінь Міністерства юстиції, начальники та заступники начальників районних, районних у містах, міських, міськрайонних, міжрайонних відділів державної виконавчої служби міжрегіональних управлінь Міністерства юстиції. Вище визначена категорія претендентів відноситься до категорії «Б», до якої висуваються наступні вимоги, а саме: вільне володіння державною мовою, досвід роботи на посадах державної служби категорії «Б» чи «В», або досвід служби в органах місцевого самоврядування, або досвід роботи на керівних посадах підприємств, установ та організацій незалежно від форми власності не менше двох років;

4) державні виконавці територіальних органів державної виконавчої служби, до яких відносяться: головні та старші державні виконавці відділу примусового виконання рішень Управління забезпечення примусового виконання рішень, районних, районних у містах, міських, міськрайонних, міжрайонних відділів державної виконавчої служби міжрегіональних управлінь Міністерства юстиції, державні виконавці відділу примусового виконання рішень Управління забезпечення примусового виконання рішень, районних, районних у містах, міських, міськрайонних, міжрайонних відділів державної виконавчої служби міжрегіональних управлінь Міністерства юстиції. Вище визначена категорія претендентів відноситься до категорії «В» державних службовців. Досвід роботи у органах публічної адміністрації не обов'язковий.

Усі зазначені категорії повинні мати вищу освіту за спеціальність «Правознавство», «Міжнародне право» не нижче молодшого бакалавра або бакалавра за рішенням суб'єкта призначення; повинні знати чинне законодавство України, основи організації праці та діловодства, правил ділового етикету та ділової мови; впевнений користувач ПК (MS Office, Outlook Express, Internet), вільне користування законодавчою базою «ЛІГА»; вміти

обґрунтовувати власну позицію; працювати з великими масивами інформації; працювати при багатозадачності; встановлення цілей, пріоритетів та орієнтирів. Також вони повинні вміти налагоджувати співпрацю та партнерську взаємодію. Повинні мати здатність підтримувати зміни та працювати з реакцією на них, а також вміння працювати в команді. Мають бути наділені аналітичними здібностями, дисциплінованістю, інноваційністю, самоорганізацією та орієнтацією на розвиток, дипломатичністю, відповідальністю, сумлінністю, стресостійкістю та комунікабельністю.

Нинішнє законодавство України, яке визначає органи та особи, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів, визначає особливості та процедуру виконавчого провадження, визначає гарантії прав фізичних і юридичних осіб у виконавчому провадженні; формулює вимоги до осіб, які претендують на посади працівників органів державної виконавчої служби, є досить розмитих та неоднозначних, які в сукупності не визначають чіткої вертикалі публічного адміністрування у сфері державної виконавчої служби.

Ми вважаємо, що система нормативно-правових актів, які визначають адміністративно-правовий статус органів державної виконавчої служби повинні чітко сформулювати структуру цих органів. На сьогоднішній день органи державної виконавчої служби являються як пережитки правового процесу еволюції публічного адміністрування цієї сфери, визначаються досить фрагментарно, наче частинка калейдоскопу висвітлюється уся діяльність державної виконавчої служби в Україні. Усе законодавство, яке врегульовує адміністративно-правовий статус органів державної виконавчої служби має бути більш чітким та доступним не лише фахівцям-правознавцям, а й усім пересічним громадянам, які захищатимуть свої права. Щоб виправити ситуацію щодо удосконалення адміністративно-правового статусу органів державної виконавчої служби необхідно прийняти Кодекс України про примусове виконання рішень, у якому необхідно передбачити усі проблемні питання, а саме: сформулювати загальні засади примусового виконання рішень,

сформулювати принципи діяльності суб'єктів примусового виконання рішень, сформулювати чітку ієрархічну структуру суб'єктів примусового виконання рішень, визначити їх права, завдання та обов'язки, передбачити відповідальність при порушенні законодавства у сфері примусового виконання рішень тощо.

Також доцільно відзначити, що адміністративно-правовий статус органів державної виконавчої служби врегульовують нормативно-правові акти, які не в повній мірі визначають статус суб'єктів. Так, наприклад, такий суб'єкт публічного адміністрування у сфері примусового виконання рішень суду як Департамент державної виконавчої служби, Відділ правового забезпечення Департаменту державної виконавчої служби Міністерства юстиції України, Відділ примусового виконання рішень Департаменту державної виконавчої служби Міністерства юстиції України на сьогоднішній день існує, але положення, які мають їх нормативно врегульовувати - відсутні. Відзначимо те, що аналогічне положення «Про Департаменту державної виконавчої служби» було затверджено Постановою Кабінету Міністрів України у 2005 році, а у 2006 році втратило чинність і до сьогоднішнього дня його не існує. Відзначимо й те, що на офіційному сайті Міністерства юстиції України визначенні завдання Департаменту державної виконавчої служби Міністерства юстиції України у відповідності до Положення «Про Департамент державної виконавчої служби». Саме тому назріла нагальна потреба у створенні Положення про Департамент державної виконавчої служби Міністерства юстиції України (ДОДАТОК Б).

1.3. Принципи адміністративно-правового забезпечення діяльності органів державної виконавчої служби

Створення ефективної та стабільно працюючої системи органів публічної адміністрації є важливим, ключовим показником прогресивного державотворення. Тому постійні перетворення, реформування та пошуки місця органів державної виконавчої служби в структурі органів публічної

адміністрації обумовлюють необхідність розробки науково-теоретичних засад, а також методологічного підґрунтя цієї сфери державно-управлінської діяльності. Важливим у даному контексті є методологічний аспект проблеми, який полягає у висвітленні ролі та значенні принципів у теоретичній і практичній діяльності людей у сфері публічного адміністрування [124, с. 2].

Вироблення та становлення сучасних принципів у діяльності органів державної виконавчої служби врівноважить суперечливий характер процесу формування інституту примусового виконання рішень в Україні та задовольнить теоретичні потреби публічного адміністрування. Адже, як слушно висловився Г. В. Атаманчук, загострення кризових процесів у державі й суспільстві є закономірним наслідком кризи державного управління, вихід з якої вбачається можливим завдяки формуванню принципів розбудови демократичної правової держави та її владних інститутів [125, с. 28]. У зв'язку з цим пошук, розробка та науково-теоретичне обґрунтування принципів, які б забезпечили побудову логічної, узгодженої системи взаємопов'язаних наукових знань є актуальним завданням і проблемою державного управління, що потребує вирішення [126].

У сучасній літературі тема принципів стала предметом багатьох наукових досліджень фахівців державного управління, права, філософії та інших соціальних наук. Із притаманними вказаним наукам особливостями висвітлюється розуміння поняття принцип, його зміст, структура та співвідношення з іншими науковими категоріями. Дану категорію досліджували такі науковці як Н. Р. Нижник, Г. В. Атаманчук, С. В. Щербак, Р. В. Ігонін, В. М. Манохін, О. П. Коренев, Т. О. Коломоєць, К.К. Колпаков, О.В. Кузьменко, В. А. Юсупов, Ю. О. Тихомиров, О. Г. Стрельченко у працях яких досліджено принципи прийняття державно-управлінських рішень, виконавчого провадження, державної служби, адміністративно-правового забезпечення діяльності, які, доповнюючи один одного, можуть застосовуватись в адміністративно-правовому забезпеченні діяльності органів державної виконавчої служби. Однак у літературних джерелах не досліджений

міжгалузевий зміст принципів органів державної виконавчої служби, які потребують їх вивчення та характеристики.

В Україні питання визначення принципів адміністративно-правового забезпечення діяльності органів державної виконавчої служби є пріоритетним завданням Міністерства юстиції України, оскільки принципи виконавчого провадження в галузевому законодавстві чітко не визначені та містяться у відокремлених нормах. Як категорія принципи включають у себе теоретичні розробки різних галузей пізнання, у тому числі філософських, юридичних, політичних та соціальних наук [126].

Перш ніж перейти до ґрунтовної характеристики принципів адміністративно-правового забезпечення діяльності органів державної виконавчої служби на наш погляд необхідно з'ясувати сутність поняття «принципи», «принципи забезпечення» та «принципи адміністративно-правового забезпечення».

Категорія принципу як методологічна основа є першочерговою й первинною в теорії будь-якої науки. Для юридичної науки питання про принципи права завжди було актуальним.

Питання принципів завжди посідало у праві непересічне місце. «Принцип» походить від латинського «*principium*», що означає начало, основа у філософії, те, що лежить в основі деякої сукупності фактів або знань, із збереженням первинного відтінку – перший, основний, вихідний [127, с. 214].

Принцип (від лат. *principium* – «основа, начало») – це першооснова, керована ідея, основне правило поведінки. У суб'єктивному розумінні принцип означає основне припущення, передумову, в об'єктивному розумінні – вихідний пункт, першооснову. Тлумачний словник української мови дає такі визначення слова принцип: 1) основне вихідне положення якої-небудь наукової системи, теорії, ідеологічного напрямку і таке інше; засада, основний закон якої-небудь точної науки; 2) особливість, покладена в основу створення або здійснення чого-небудь, спосіб створення або здійснення чогось; правило, покладене в основу діяльності якої-небудь організації, товариства і т. ін.; 3)

переконання, норма, правило, яким керується хтонебудь у житті, поведінці; канон [¹²⁸, с. 72; 129, с. 927].

Є. Ф. Губський вирізняє два аспекти терміна «принцип»: у суб'єктивному розумінні – як основоположне положення, передумова, а в об'єктивному розумінні – як вихідний пункт, першооснова [130, с. 363].

Так, А. М. Колодій з точки зору гносеології наголошує на тому, що категорія «принцип» тісно пов'язана з категоріями «закономірність» і «сутність». Поняття «принцип» співвідноситься з категорією «ідея» у тому випадку, коли під останньою філософи розуміють внутрішню логіку, закон існування об'єкта, те, що складає його внутрішню сутність [¹³¹, с. 112; 132, с. 16-17]. При цьому доцільно відзначити, що сутність і закон є одноріневими поняттями, але ніяк не одноманітними та тотожними. Досить подібними є поняття закону і принципу, так як у закономірності відбувається відображення системи взаємозв'язків між явищами, а безпосередньо принцип є уособленням у собі основоположних якостей, сутності відповідних явищ, котрі співвідносяться. Разом з тим, категорія «принцип» взаємопов'язана із поняттям «ідея» лише у тому разі, коли ідею розуміють як внутрішньо-організаційну необхідність існування об'єкта, через визначення його внутрішньої суті.

Значення слова «принцип» у сучасних українських тлумачних словниках подається як особливість, покладена в основу створення або здійснення чогонебудь, спосіб створення або здійснення чогось. Правило покладене в основу діяльності якої-небудь організації, товариства тощо [131, с. 112; ¹³³, с. 941].

Категорія «принцип» у згаданих значеннях застосовується щодо різноманітних соціальних явищ – права, економіки, політики, моралі тощо. Поняття «принцип» прийнятне лише до тих категорій, які саме можуть бути названі визначальними, основоположними, оскільки принцип є узагальненим виразом суті відповідного явища, що відображає об'єктивно існуючу реальність і закономірності, які в ньому діють [131, с. 112].

У юридичній науці під принципом розуміють основоположне, вихідне положення певної теорії, вчення, науки тощо [134, с. 27].

Ю. Битяк принципи розуміє як вихідні, об'єктивно зумовлені основоположні засади, відповідно до яких формується й функціонує система та зміст цієї галузі права. На його погляд, за межами соціальної активності і практичної діяльності суб'єктів принципи адміністративного права не можуть бути сформовані й закріплені, а тим більше реалізовані [135, с. 29].

У теорії держави і права під принципами розуміють найбільш загальні вимоги, які ставляться до суспільних відносин та їхніх учасників, вихідні керівні засади, відправні установлення, що відбивають сутність права та впливають з ідей справедливості й свободи, визначають загальну спрямованість і найістотніші риси чинної правової системи [136, с. 197].

Так, слід зазначити, що у юридичній літературі різних періодів спостерігаємо велику розмаїтість дефініцій зазначених принципів. Так, деякі автори визначають як «ідейну пружину» [137, с. 225]. Інші акцентують увагу на тому, що це «закономірності, зв'язки, відносини» [138, с. 37], або «поняття», «положення, що відбиває закономірності суспільного життя» [139, с. 215; 140, с. 21], «соціальні умови» [141, с. 302] тощо.

Підсумовуючи вищевизначене, вважаємо, що під принципами слід розуміти основоположні ідеї, первинні домінанти, що покладаються в основу створення будь-якої конструкції.

В. В. Галунько, до характерних рис принципів адміністративного права належать такі положення: 1) вони формуються з метою забезпечення прав і свобод людини та громадянина і нормального функціонування громадянського суспільства та держави; 2) установлюють керівні засади-настанови, що визначають найважливіші правила, за якими здійснюється та організується діяльність суб'єктів адміністративного права; 3) принципи адміністративного права характеризуються прогресивністю, засвідчують ідеальні для умов сучасності основоположні засади поведінки суб'єктів адміністративного права, але які є реально досяжними [¹⁴², с. 62-68].

Серед принципів сучасного адміністративного права можна виділити загальні та спеціально-галузеві. Загальні принципи мають фундаментальне

значення для всієї галузі адміністративного права. Вони виявляються і деталізуються в галузевих принципах адміністративного права, які в свою чергу поділяються на основні принципи та принципи формування й функціонування його окремих інститутів (наприклад, принципи державної служби, принципи адміністративної відповідальності, принципи адміністративної процедури тощо) [143, с. 39; 144, с. 73].

Загальні принципи українського адміністративного права закріплені в Конституції України, конкретизуються і розвиваються в законодавчих та інших нормативно-правових актах. До них можна віднести: 1) принцип пріоритету прав та свобод людини і громадянина; 2) принцип верховенства права; 3) принцип законності; 4) принцип рівності громадян перед законом; 5) принцип демократизму правотворчості й реалізації права; 6) принцип взаємної відповідальності держави і людини; 7) принцип гуманізму й справедливості у взаємовідносинах між державою та людиною [145, с. 39; 144, с. 73].

Спеціально-галузеві принципи взаємопов'язані з принципами виконавчої діяльності Української держави. Принципи виконавчої діяльності – це потенційна основа формування галузевих принципів адміністративного права. Разом із тим необхідно відзначити, що в нормах адміністративного права принципи виконавчої діяльності постають у зміненому вигляді, набуваючи форми конкретних загальнообов'язкових вимог. Спираючись на досягнення юридичної науки, аналіз чинного адміністративного законодавства України й практики його застосування, можна зробити висновок, що основні принципи формуються у площині взаємовідносин між суспільством і органами виконавчої влади. Вони є безпосереднім засобом реалізації загальних принципів і повніше розкривають природу формування та функціонування адміністративного права України, підкреслюють його місце і роль у правовій системі. Виходячи з того, що принципи адміністративного права поділяються на різновиди (загальні принципи адміністративного права; спеціально-галузеві принципи адміністративного права: а) основні галузеві принципи адміністративного права; б) принципи окремих інститутів адміністративного права),

проаналізуємо спеціальні принципи адміністративно-правового забезпечення діяльності органів державної виконавчої служби [144, с. 73].

Наступною категорією для дослідження є принципи забезпечення, які покладені в основу нашого дослідження. *Так, під принципами забезпечення слід розуміти основоположні, первинні об'єктивно обумовлені засади, на основі яких ґрунтується діяльність суб'єктів публічної адміністрації, в результаті чого забезпечується якісне функціонування суспільства та держави.*

Із вищевизначеного, ми бачимо, що відсутнє наукове та законодавче визначення принципів адміністративно-правового забезпечення органів державної виконавчої служби, яке на наш погляд є необхідним для ефективного забезпечення примусового виконання рішень суду та рішень інших органів публічної адміністрації. Саме тому назріла необхідність у формулюванні власного поняття принципи адміністративно-правового забезпечення органів державної виконавчої служби слід розуміти основоположні, первинні об'єктивно обумовлені засади примусового виконання рішень суду та рішень інших органів публічної адміністрації, на основі яких ґрунтується діяльність державних та приватних виконавців, в результаті чого забезпечується якісне та результативне виконавче провадження.

Стосовно класифікації принципів адміністративно-правового забезпечення діяльності органів державної виконавчої служби необхідно відзначити те, що її діяльність реалізується за допомогою виконавчого провадження. На основі цього доцільно навести законодавчу позицію щодо характеристики досліджуваних принципів, а також наукові позиції дослідників, які по різному систематизують принципи виконавчого провадження, що є основоположними принципами адміністративно-правового забезпечення діяльності органів державної виконавчої служби.

Так, ст. 2 Закону України «Про виконавче провадження» визначає такі принципи виконавчого провадження: верховенства права; обов'язковості виконання рішень; законності; диспозитивності; справедливості, неупередженості та об'єктивності; гласності та відкритості виконавчого

провадження; розумності строків виконавчого провадження; співмірності заходів примусового виконання рішень та обсягу вимог за рішеннями; забезпечення права на оскарження рішень, дій чи бездіяльності державних та приватних виконавців тощо [62].

Разом з тим, ст. 4 Закону України «Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів» визначає наступні: верховенства права; законності; незалежності; справедливості, неупередженості та об'єктивності; обов'язковості виконання рішень; диспозитивності; гласності та відкритості виконавчого провадження та його фіксування технічними засобами; розумності строків виконавчого провадження; співмірності заходів примусового виконання рішень та обсягу вимог за рішеннями тощо [63].

На наш погляд, зазначені принципи, не в повній мірі розкривають сутність принципів забезпечення діяльності органів державної виконавчої служби в Україні і, їх, відповідно необхідно згрупувати та класифікувати. Перш за все проаналізуємо наукові позиції щодо досліджуваного нами питання.

Так, С. Я. Фурса та С. В. Щербак виділяють дві групи принципів виконавчого провадження: *загальні*, тобто властиві не лише організації та діяльності Державної виконавчої служби, а й іншим органам, зокрема, органам виконавчої влади, нотаріату, судам; та *спеціальні*, тобто властиві лише виконавчому провадженню [146, с. 36].

С. В. Щербак конкретизує та відносить до *загальних принципів* принципи законності, верховенства права, реордінації та принцип сприяння громадянам, установам, підприємствам і організаціям у здійсненні їх прав і охоронюваних законом інтересів, а до *спеціальних принципів* – обов'язковості вимог державного виконавця, своєчасності, повноти виконання й неупередженості державного виконавця, безпосередності, пріоритетності звернення стягнення на майно боржників-громадян, одноособовості прийняття рішення в конкретному виконавчому провадженні, принцип доступності й гарантованості захисту прав стягувача та боржника [147, с. 5].

В. М. Оганесян та Д. Х. Валєєв відзначає, що юридичні принципи виконавчого провадження слід класифікувати на види: *загальноправові та спеціальні*. До *загальноправових* слід відносити принципи законності, рівноправ'я, доцільності та справедливості, до *спеціальних* – принципи диспозитивності, національної мови виконавчого провадження, недоторканості особи боржника, недоторканості мінімуму засобів існування боржника і членів його родини, пропорційності розподілу стягуваних сум між стягувачами (кредиторами), розумності та практичної користі окремих процесуальних дій, пов'язаних з примусовим виконанням [¹⁴⁸, с. 4; 124, с. 19 - 22].

Р. В. Ігонін виділяє такі принципи виконавчого провадження як: принципи системності; гласності; гарантованості прав осіб у виконавчому провадженні; багатосторонності виконавчого провадження; недопущення зловживань своїми правами; відводу державного виконавця, експерта, спеціаліста, перекладача; строковості подання виконавчих документів до виконання; добровільного виконання рішень; примусового виконання рішень; відстрочки або розстрочки виконання, встановлення чи зміни способу та порядку виконання рішення; черговості задоволення вимог стягувачів; покриття витрат виконавчого провадження за рахунок позабюджетних коштів; безпосередності виконавчої діяльності [¹⁴⁹, с. 62 - 77].

Із проведеного аналізу наукових поглядів, які характеризують принципи відзначимо, що принципи адміністративно-правового забезпечення діяльності органів державної виконавчої служби необхідно класифікувати на такі види принципів:

1) *фундаментальні принципи: верховенства права; законності; рівності перед законом; реординації; принцип сприяння громадянам, установам, підприємствам і організаціям у здійсненні їх прав і охоронюваних законом інтересів; доцільності; справедливості;*

2) *процесуальні принципи: системності; гласності; гарантованості прав осіб у виконавчому провадженні; недоторканності; своєчасності; повноти виконання; неупередженості; імперативності, диспозитивності;*

державної мови під час виконавчого провадження; координаційної взаємодії; доступності виконавчого провадження; пріоритетності звернення стягнення на майно боржників-громадян; недоторканості особи боржника та членів його родини; багатосторонності виконавчого провадження; недопущення зловживань своїми правами; відводу державного виконавця, експерта, спеціаліста, перекладача; строковості подання виконавчих документів до виконання; добровільного виконання рішень; примусового виконання рішень; відстрочки або розстрочки виконання, встановлення чи зміни способу; обов'язковості вимог державного виконавця; пропорційності розподілу стягуваних сум між стягувачами; недопущення зловживання своїми правами, відводу, доступності, недоторканості майна державних підприємств тощо;

3) статусні принципи: демократизму служби; підзвітності; підконтрольності; державної дисципліни; соціального і правового захисту; індивідуальної відповідальності; професіоналізму; компетентності; кар'єрного просування; невідворотності відповідальності держави та державного виконавця за заподіяну ним шкоду; контролю; неупередженості державного виконавця; плановірності; соціального і правового захисту державних службовців тощо;

4) функціонально-управлінські принципи: взаємодії суб'єкта та об'єкта управління; критерійності; планово-оцінний; професійної належності; структурно-ієрархічної структури; розмежування владних повноважень; інноваційних впроваджень, достатності та матеріально-технічної забезпеченості тощо.

У зв'язку із обмеженим обсягом дисертаційного дослідження здійснимо коротку характеристику вищевизначених основоположних принципів адміністративно-правового забезпечення діяльності органів державної виконавчої служби.

Принцип рівності громадян перед законом означає, що суб'єкти виконавчого провадження, у тому числі й боржник, є юридично рівними перед державним виконавцем. Це означає, що державний примус здійснюється

незалежно від статі боржника, його майнового стану, релігійної належності. Водночас реалізуючи цей принцип суб'єкта виконавчого провадження можуть на рівних засадах подавати оскарження, укладати мирову угоду, заявляти відводи, клопотання, висловлювати свої доводи, міркування з усіх питань, що виникають у ході виконавчого провадження, у тому числі при проведенні експертизи тощо [122, с. 139].

Недоторканність людини визначається як здійснення примусу тільки стосовно майна боржника, коли сам боржник залишається недоторканим, оскільки у виконавчому провадженні України не допускаються такі примусові заходи щодо особи боржника, як арешт, його особливий обшук, привід до виконавця, обмеження територіального пересування [122, с. 139; 150, с. 56-58]. Відзначимо, що чинне законодавство під час примусового виконання рішень даний принцип трактує лише як принцип недоторканності боржника, але на наш погляд, він має застосовуватися й до інших суб'єктів виконавчого провадження.

Принцип недоторканності житла, визначений у ст. 30 Конституції України є непорушним і під час здійснення виконавчого провадження. Сутність принципу розкривається через утримання будь-яких суб'єктів від посягання (пошкодження, проникнення) до місця постійного чи тимчасового проживання і відпочинку людини без її згоди. Дотримання цього принципу є професійним обов'язком державного виконавця у ході примусового виконання рішень майнового характеру по застосуванню адміністративно-процесуальних заходів для примусового проникнення у житло [122, с. 139; 60, ст. 18, 22]. На наш погляд, зазначений принцип є досить вагомим під час виконавчого провадження, якого потрібно неухильно дотримуватися.

Конституційний принцип державної мови під час виконавчого провадження, визначений ст. 10 Конституції України, де сформульовано, що мовою ведення документів у державній виконавчій службі є державна мова-українська, а також висуваються відповідні вимоги щодо мовної підготовки державних виконавців. Разом з тим, відповідні вимоги щодо застосування

принципу державної мови під час ведення діловодства в органах державної виконавчої служби та приватними виконавцями лише державною мовою містяться у Наказі Міністерства юстиції України «Про затвердження Правил ведення діловодства та архіву в органах державної виконавчої служби та приватними виконавцями» від 07 червня 2017 року № 1829/5 [151].

Досить актуальним у професійній діяльності державної виконавчої служби є принцип імперативності, або субординації. Імперативність професійної діяльності державної виконавчої служби виявляється у наявності у її правах державно-владного характеру, який врегульований ст. 18 Закону України «Про виконавче провадження» [62]. Відповідно, хотілось би відзначити те, зазначений принцип у професійній діяльності державної виконавчої служби на сьогоднішній день реалізується не в повній мірі, у зв'язку з тим, що інші принципи державної виконавчої служби є безсистемними та не реалізуються. Так, наприклад, щодо принципу координаційної взаємодії, то необхідно відзначити, що йому від імперативу залишилася тільки наявність законодавчо-врегульованого та судово-казуального впливу на утворення і зміцнення зв'язків із іншими правоохоронними, правозахисними, інформаційно-забезпечуючими структурами. Саме така невизначеність перешкоджає якісній та ефективній професійній діяльності у сфері примусового виконання рішень майнового характеру як у суддівській системі, так і у інших юрисдикційних органах.

Вважаємо за доцільне розглянути також функціонально-управлінські принципи діяльності державної виконавчої служби, які доцільно було б внести до ст. 4 Закону України «Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів».

Так, принцип взаємодії суб'єкта та об'єкта управління, який полягає в тому, що суб'єкт управління, впливаючи на об'єкт управління, діє залежно від отриманих вихідних даних про його стан, і навпаки, якісний рівень об'єкта управління та його динамічний розвиток обумовлені ефективністю дій системного впливу суб'єкта управління [152, с. 14]. Водночас, необхідно

відзначити, що якість виконавчих проваджень у державній виконавчій службі обумовлена рівнем її публічно-управлінської діяльності, а напрями відповідної діяльності вирізняються взаємності від очікуваних виконавчих дій.

Стосовно принципу критеріальності, на наш погляд, необхідно відзначити те, що за його допомогою чітко визначаються відповідні критерії ефективності діяльності державної виконавчої служби, а також впровадженні результативності показників її діяльності.

Разом з тим, планово-оцінний принцип заключається у тому, щоб повноцінно передбачити та спрогнозувати бажанні результати безпосередньої діяльності у сфері примусового виконання рішень державної виконавчої служби в цілому та безпосередньо результати виконавчого провадження.

Принцип фахової приналежності передбачає наявність збалансованої та доречної відповідності форм, методів, засобів діяльності державної виконавчої служби її структурі та функціональному призначенню [152, с. 14].

Принцип структурно-ієрархічної побудови та розмежування владних повноважень полягає у створенні поряд із територіальними органами державної виконавчої служби органів примусового виконання обласного та республіканського рівня, які виконують свої повноваження залежно від складності поставлених завдань та визначеної компетенції [152, с. 14].

Принцип інноваційних впроваджень у роботі державних виконавців, полягає у тому, щоб у професійній діяльності державних виконавців використовувалися сучасні та новітні науково-технологічні досягнення, які полягатимуть у новому рівні створення, накопичення та обробки баз даних щодо виконавчого провадження.

Принцип достатності та матеріально-технічної забезпеченості державної виконавчої служби має полягати у наявності потрібного та достатнього забезпечення матеріально-технічними цінностями, науковими та інформаційними ресурсами та кваліфікованими кадрами органів державної виконавчої служби.

Проаналізовані принципи забезпечення діяльності органів державної виконавчої служби в Україні не є вичерпними. Звичайно, зазначений перелік можна коригувати, збільшувати або зменшувати. Нами були охарактеризовані лише основні принципи забезпечення діяльності органів державної виконавчої служби в Україні вивчення яких допомогло більш повно усвідомити сутність, завдання та мету примусового виконання рішень.

Підсумовуючи вищезазначене, необхідно відзначити те, що забезпеченню діяльності органів державної виконавчої служби України притаманні загальні, процесуальні, статусні та функціонально-управлінські принципи, які вони зумовлюють особливості процедури здійснення виконавчих повноважень.

Висновки до розділу 1

Здійснивши дослідження теоретико-правових засад адміністративно-правового забезпечення діяльності органів державної виконавчої служби ми прийшли до наступних висновків:

Забезпечення – це система загальних умов, спеціальних засобів та гарантій, за допомогою яких задовольняються відповідні потреби, створюються належні умови для реалізації прав, свобод та законних інтересів громадян. Відповідно, правове забезпечення – це система юридичних дій, які здійснюються суб'єктами публічної адміністрації за допомогою відповідних методів, способів та засобів з метою досягнення запланованого результату та правових наслідків.

Адміністративно-правове забезпечення – це безперервна професійна діяльність суб'єктів публічної адміністрації, яка здійснюється за допомогою адміністративно-правових засобів та способів, спрямованих на створення належних умов для ефективної реалізації, охорони, захисту та відновлення прав і свобод громадян з метою досягнення запланованого результату та правових наслідків. Ознаками адміністративно-правового забезпечення є: безперервна

професійна діяльність суб'єктів публічної адміністрації; застосування адміністративно-правових засобів та способів; мета полягає у створенні належних умов для ефективної реалізації, охорони, захисту та відновлення прав і свобод громадян, а також досягненні запланованого результату і правових наслідків.

Діяльність публічної адміністрації – це безперервне, професійне виконання владних повноважень та реалізацію інших функцій адміністрування органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування, з метою задоволення публічних інтересів. Обґрунтовано, що діяльність органів державної виконавчої влади є похідною категорією стосовно діяльністю публічної адміністрації, які доцільно визначити як родо-видові категорії, де родовою є діяльністю публічної адміністрації, а її видовою категорією є діяльність органів державної виконавчої служби.

Діяльність органів державної виконавчої служби – це примусове виконання судових рішень і рішень інших органів (посадових осіб) та забезпечення своєчасного, повного і неупередженого виконання рішень у порядку, встановленому законодавством, з метою задоволення публічних інтересів. Сформульовані ознаки діяльності органів державної виконавчої служби, якими є: примусове виконання судових рішень і рішень інших органів (посадових осіб); забезпечення своєчасного, повного і неупередженого виконання рішень у порядку, встановленому законодавством; метою діяльності органів державної виконавчої служби є задоволення публічних інтересів.

Статус – це наявність відповідних прав та обов'язків фізичних та юридичних осіб під час виконання відповідної діяльності. Доведено, що «статус» є родовою категорією по відношенню до категорії «правового статусу», і доцільно їх визначити як родо-видова категорія.

Правовий статус – це сукупність нормативно-врегульованих суб'єктивних прав, юридичних обов'язків та відповідальності учасників відповідних правовідносин, котрі формулюють правове становище фізичних та юридичних осіб в суспільстві. Сформульовано особливості правового статусу.

Адміністративно-правовий статусу – це сукупність компетенцій, повноважень та адміністративної відповідальності, що встановлено законодавством та захищено відповідними гарантіями. Обґрунтовано, що до категорії компетенції суб'єктів публічної адміністрації належать: цілі, мета, завдання та функції їх безпосередньої діяльності; а до категорії повноважень припадає комплекс конкретно визначених суб'єктивних прав та об'єктивних обов'язків, які закріплені за відповідним суб'єктом адміністративного права.

Адміністративно-правовий статус органів державної виконавчої служби – це сукупність компетенцій, повноважень суб'єктів публічного адміністрування у сфері примусового виконання рішень та адміністративної відповідальності при порушенні норм щодо виконання рішень суду та інших органів (посадових осіб), що встановлено законодавством та захищено відповідними гарантіями. Водночас, визначено особливості адміністративно-правового статусу органів державної виконавчої служби, якими є: формування та реалізація державної політики у сфері організації примусового виконання рішень, а також своєчасне, повне і неупереджене виконання цих рішень; здійснення виконавчої діяльності щодо примусового виконання рішень суду та інших органів (посадових осіб); наявність гарантій незалежності державних виконавців від впливу чи втручання у їхню діяльність з примусового виконання рішень, які забезпечуються: особливим порядком фінансування та матеріально-технічним забезпеченням цих органів; впливовими механізмами їх стимулювання, а також прозорістю їх діяльності щодо примусового виконання рішень тощо; встановлення своєрідного статусу державного виконавця, який полягає у тому, що державний виконавець є представником влади, діє від імені держави та перебуває під її захистом, а також уповноважений державою здійснювати діяльність щодо примусового виконання рішень тощо.

Окреслено структуру елементів адміністративно-правового статусу органів державної виконавчої служби: 1) цільові елементи (мета створення, принципи, цілі, завдання, функції); 2) функціонально-організаційні елементи (процедура створення, реорганізації, ліквідації, напрями діяльності,

організаційна структура, наявність структурних утворень, відповідне підпорядкування); 3) правосуб'єктні елементи (наявність прав та обов'язків, а також адміністративна відповідальність).

Встановлено три рівні органів державної виконавчої служби, а саме: перший вищий рівень – Міністерство юстиції України у структурі якого функціонує Департамент державної виконавчої служби, структурними підрозділами якого є: Відділ примусового виконання рішень; Сектор обліку депозитних сум; Відділ правового забезпечення; Управління розгляду звернень та організації роботи: Відділ розгляду звернень громадян та надання публічної інформації; Відділ розгляду запитів і звернень народних депутатів, органів державної влади та юридичних осіб; Управління контролю за діяльністю органів державної виконавчої служби: Відділ контролю; Відділ аналітично-статистичного забезпечення та контролю за реалізацією арештованого майна; Відділ адміністрування тощо; другий регіональний рівень – управління державної виконавчої служби головних територіальних управлінь юстиції Міністерства юстиції України в Автономній республіці Крим, областях, містах Києві та Севастополі, до складу яких входять відділи примусового виконання рішень; третій територіальний рівень – районні, районні в містах, міські (міст обласного значення), міськрайонні, міжрайонні відділи державної виконавчої служби відповідних територіальних управлінь юстиції.

Сформульовано основні функції органів державної виконавчої служби вищого рівня по відношенню до органів державної виконавчої служби нижчого рівня, які визначені як цільові елементи адміністративно-правового статусу органів державної виконавчої служби в цілому, якими є : а) контрольна функція, яка виявляється у праві зазначених органів проводити перевірки законності, повноти і своєчасного виконання рішень, правомірності оформлення відповідних документів, дотримання встановленої дисципліни; б) кадрова функція, яка проявляється у проведенні підбору та розстановки кадрів, забезпеченні підвищення кваліфікації, що має підтримувати відповідний фаховий рівень державних виконавці під час їхньої професійної діяльності; в)

методична функція, в основі якої лежить зобов'язання надання вищим органам державної виконавчої служби різного роду роз'яснень, рекомендацій та інструкцій з приводу виконання державними виконавцями відповідних рішень у законодавчо-визначеному порядку; г) фінансова функція, основними засадами якої є управління фінансовими ресурсами, контроль за їхнім використанням органами державної виконавчої служби, а також матеріально-технічне забезпечення органів державної виконавчої служби.

Класифіковано принципи адміністративно-правового забезпечення діяльності органів державної виконавчої служби на: загальні принципи: верховенства права; законності; рівності перед законом; реординації; принцип сприяння громадянам, установам, підприємствам і організаціям у здійсненні їх прав і охоронюваних законом інтересів; доцільності; справедливості; процесуальні принципи: системності; гласності; гарантованості прав осіб у виконавчому провадженні; недоторканості; своєчасності; повноти виконання; неупередженості; імперативності, диспозитивності; державної мови під час виконавчого провадження; координаційної взаємодії; доступності виконавчого провадження; пріоритетності звернення стягнення на майно боржників-громадян; недоторканості особи боржника та членів його родини; багатосторонності виконавчого провадження; недопущення зловживань своїми правами; відводу державного виконавця, експерта, спеціаліста, перекладача; строковості подання виконавчих документів до виконання; добровільного виконання рішень; примусового виконання рішень; відстрочки або розстрочки виконання, встановлення чи зміни способу; обов'язковості вимог державного виконавця; пропорційності розподілу стягуваних сум між стягувачами; недопущення зловживання своїми правами, відводу, доступності, недоторканості майна державних підприємств тощо; статусні принципи: демократизму служби; підзвітності; підконтрольності; державної дисципліни; соціального і правового захисту; індивідуальної відповідальності; професіоналізму; компетентності; кар'єрного просування; невідворотності відповідальності держави та державного виконавця за заподіяну ним шкоду;

контролю; неупередженості державного виконавця; планомірності; соціального і правового захисту державних службовців тощо; функціонально-управлінські принципи: взаємодії суб'єкта та об'єкта управління; критерійності; планово-оцінний; професійної належності; структурно-ієрархічної структури; розмежування владних повноважень; інноваційних впроваджень, достатності та матеріально-технічної забезпеченості тощо; функціонально-управлінські принципи діяльності державної виконавчої служби, які доцільно було б внести до ст. 4 Закону України «Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів».

Доведена необхідність прийняття Постанови Кабінету Міністрів України, яка затверджуватиме «Положення про Департамент державної виконавчої служби Міністерства юстиції України».

РОЗДІЛ 2.

МЕХАНІЗМ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ ВИКОНАВЧОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ

2.1. Поняття та елементи механізму адміністративно-правового забезпечення діяльності органів державної виконавчої служби України

Проблеми визначення шляхів трансформації сучасних правових засад адміністративно-правового забезпечення діяльності органів державної виконавчої служби України під впливом проведення сучасних реформ публічної адміністрації потребують ґрунтовного наукового дослідження та вирішення проблем, які виникають під час їхньої професійної діяльності. Основними підґрунтям вирішення цих проблем під час їхньої діяльності має стати наукове вивчення юридичних категорій, які становлять зміст гарантованих нормами адміністративного права забезпечення діяльності органів державної виконавчої служби України.

З метою дослідження механізму адміністративно-правового забезпечення діяльності органів державної виконавчої служби України, на наш погляд, необхідно було б вивчити такі правові категорії як *«механізм»*, *«механізм забезпечення»*, *«механізм адміністративно-правового забезпечення»*, *«правове забезпечення»* та *«механізм адміністративно-правового забезпечення діяльності органів державної виконавчої служби»* тощо.

Слід зазначити, що базовим елементом терміна *«механізму адміністративно-правового забезпечення»* є поняття власне самого *«механізму»*. Механізми бувають різні за конструкцією і призначенням, становлять основу більшості машин, приладів та пристроїв. Так, зокрема, в юридичних науках поняття *«механізм»* вживається у переносному значенні й означає *«внутрішню будову, систему будь-чого»* [153, с. 24–27].

Поняття «механізм» користується популярністю у різних сферах, тому дуже поширене серед науковців різних галузей знань, що спричинило появу безлічі наукових досліджень, які тлумачать сутність та бачення цього поняття [154].

Саме, термін «механізм» використовується у багатьох суспільствознавчих науках і з повним на це правом має вважатися загальнонауковим. Тлумачні словники «механізм» у пов'язанні із соціальними явищами та процесами найчастіше характеризують як внутрішню будову, систему чого-небудь [155, с. 523].

Словник іншомовних слів визначає термін «механізм» як сукупність проміжних станів або процесів будь-яких явищ» [156, с.431].

В економічному словнику економіки та права термін «механізм» формулюється як сукупність організаційних структур, конкретних форм і методів управління, а також правових норм, за допомогою яких реалізуються діючі у конкретних умовах відповідні закони» [157].

В Академічному тлумачному словнику української мови під «механізмом» розуміється, зокрема, внутрішня будова, система чого-небудь; сукупність станів процесів, з яких складається певне явище [158, с. 695].

Ю. А. Андрійчук вважає, що «механізм» представляє собою систему процесів, прийомів та методів, які стають важливим інструментом для досягнення як коротко-, так і довгострокових цілей через прийняття правильних та своєчасних рішень [154].

І. Я. Хитра під «механізмом» розуміє сукупність взаємозалежних і взаємодіючих частин, елементів за наявності, з одного боку, внутрішньої упорядкованості й узгодженості між ними, а з іншого – диференціації й відносної автономності [159].

У процесі дослідження питання щодо механізму адміністративно-правового забезпечення діяльності органів державної виконавчої служби слід звернутися до доктринальних джерел. Так, як слушно зазначав Л. П. Юзьков, існують два підходи до визначення поняття «механізм» – структурно-

організаційний та структурно-функціональний. Згідно першого підходу механізм характеризується як сукупність певних складових елементів, що створюють організаційну основу певних явищ, процесів. За другим підходом при визначенні механізму того чи іншого державно-правового інституту (процесу, явища) увага акцентується не тільки на організаційній основі його побудови, але й на його динаміці, реальному функціонуванні. Л.П. Юзьков надає перевагу структурно-функціональному підходу й визначає механізм як організацію практичного здійснення державного управління (виконавчо-розпорядчої діяльності) [160, с. 57–59].

На наш погляд, під механізмом слід розуміти систему взаємозалежних та взаємодоповнюючих засобів, способів, прийомів та методів, яка забезпечує будь-який процес для досягнення поставлених цілей та вирішення завдань через прийняття відповідного рішення.

Необхідно відзначити, що детермінанту «механізм» поєднують у різних категорійних конструкціях, таких як «механізм здійснення», «механізм реалізації», «механізм гарантування» та «механізм забезпечення» тощо.

Відповідно, нам необхідно дослідити похідне поняття «забезпечення», яке є необхідною термінологічною складовою конструкції «механізму адміністративно-правове забезпечення діяльності органів державної виконавчої служби».

Відзначимо, що категорія «забезпечення» має достатньо широке значення та трактується як створення надійних умов для здійснення визначеної діяльності; гарантування «об'єкту» функцій охорони його від небезпеки. У свою чергу правове забезпечення – це здійснюване державою за посередництвом правових норм, приписів та сукупності засобів впорядкування суспільних відносин, їх юридичне закріплення, охорона, реалізація та розвиток [161, с. 91].

Необхідно відзначити те, що ми уже відзначали у першому розділі дисертації, що «забезпечення» є системою загальних умов, спеціальних

(юридичних) засобів та гарантій, за допомогою яких задовольняються відповідні потреби, створюються надійні умови задля їх реалізації.

Водночас, реалізація поставлених цілей та запланованих завдань є неможливою без відповідного сприяння уповноважених на те органів та їх посадових та службових осіб. Саме їхня взаємопов'язана та взаємоузгоджена спільна діяльність утворює механізм забезпечення тієї чи іншої діяльності.

Таким чином, виникає потреба у з'ясуванні сутності такої правової категорії як *«механізм забезпечення»* під яким ми розуміємо певну сукупність (систему) норм, відносин, прийомів, способів, форм, гарантій, суб'єктів їх здійснення, які створюють умови для оптимальної організації і функціонування певної системи для досягнення мети її існування (створення). Відзначимо те, що дана категорія є загальноживаною у будь якій сфері, а коли уже приєднуються прикметники «правовий», «адміністративно-правовий» тощо, тоді досліджувана детермінанта набуває правового статусу. Доцільно відзначити, що у категорії «механізм адміністративно-правового забезпечення» прикметник «адміністративно-правовий» відіграє визначальну роль, оскільки свідчить про те, що така система (норм, відносин, прийомів, способів, форм, гарантій, тощо) повинна мати адміністративно-правовий характер, тобто або має прямо передбачатись нормами адміністративного права, або ж впливати із їхнього змісту, в іншому випадку мова буде вестися виключно про механізм забезпечення, без будь-якої приналежності до правової сфери.

Зважаючи на вищенаведене, можна стверджувати, що «правове забезпечення» є складною, багатоаспектною юридичною категорією. Другий елемент у цій категорії, а саме термін «забезпечити», як уже зазначалося вище, тлумачиться у вітчизняних словниках у вигляді так званої тріади: 1) закріплювати; 2) гарантувати; 3) охороняти.

Не позбавлене логіки доволі поширене в юридичній літературі твердження, що *«правове забезпечення»*, яке потрібно розглядати у двох значеннях. По-перше, як діяльність уповноважених державою органів щодо здійснення своїх функцій. По-друге, як результат цієї діяльності, що

виражається у фактичній реалізації правових приписів, прав і свобод громадян [162, с. 52; 163, с. 7].

Щоб дослідити категорію «адміністративно-правового забезпечення діяльності органів державної виконавчої служби» необхідно, на наш погляд, проаналізувати детермінанту «правового забезпечення».

Великий тлумачний словник сучасної української мови трактує термін «правове забезпечення» як сукупність правових норм, що регламентують правові взаємини та юридичний статус. Тобто «правове забезпечення» – це сукупність правових норм, які регламентують правові взаємини та юридичний статус [162, с. 52].

На сьогодні досить складно говорити про усталене розуміння й використання терміна «правове забезпечення» як у фаховій літературі з права, так і у сфері фактичного правового регулювання суспільних відносин. Ця логічна конструкція вживається в досить широкому сенсі: як процедура провадження, наповнена відповідним процесуальним змістом [10, с. 5]; як сукупність правових заходів і засобів, спрямованих на створення відповідних умов для ефективної правової діяльності [14, с.12]; як правова діяльність [¹⁶⁴, с. 4]; як вид правової діяльності [13, с. 17]; як складник механізму правового регулювання [¹⁶⁵, с. 25].

О. Є Костюченко також визначає «правове забезпечення» як безперервну діяльність суб'єктів права в межах їх компетенції зі створення правових умов усіма правовими засобами щодо закріплення, реалізації, гарантування, охорони та захисту прав і свобод осіб та їх груп [**Ошибка! Закладка не определена.**, с. 15].

І. Д. Ваньчук вважає, що «правове забезпечення» має розглядатися як специфічна система нормативного впливу на суспільно значущі, свідомовольові, повторні та стійкі суспільні відносини з метою їх упорядкування, що реалізується через визначення базових складників зазначених відносин з використанням спеціальних юридичних засобів [¹⁶⁶, с. 10].

О. М. Дручек визначає, що поняття «правове забезпечення» вживається досить часто і тлумачиться здебільшого як надання (постачання) чогось або кимось у достатній кількості, створення повного й достатнього комплексу умов, необхідних для здійснення чого-небудь; надання гарантій [5, с. 2].

На наш погляд, даний науковець досить вузько формулює досліджувану категорію. Дана категорія має містити правові складові, а без них вона більше відповідає просто розумінню поняття «забезпечення».

А. С. Панова трактує поняття «правове забезпечення» як складну диференційовану єдність багатьох складників такої діяльності (суб'єктів, цілей і результатів, дій та операцій, засобів і способів її здійснення), які не лише функціонально взаємодіють, а й органічно поєднані між собою за допомогою розгалуженої сітки генетичних і структурних, горизонтальних і вертикальних, координаційних і субординаційних, просторових і часових, управлінських та інших зв'язків і відносин [167].

Необхідно відзначити те, що у трактуванні категорії «правове забезпечення» відсутня єдина та однозначна позиція, що пов'язується із її полісемічністю даної детермінанти, що дає можливість застосовувати її у різноманітних значеннях: вузькому, широкому, загальному, спеціальному та додатковому тощо. Разом з тим, кожне наукове поняття повинно мати свій обсяг та зміст, які відобразатимуть множину потенціальних у ньому предметів та сукупність характерних для них ознак. Саме тому вживання детермінанти «правове забезпечення» у вигляді наукового терміна що позначає правові явища передбачає передусім надання йому чіткої визначеності у кожному із значень.

Підсумовуючи вищевикладене з метою узагальнення наукових позицій необхідно запропонувати власне визначення детермінанти «правове забезпечення» *під яким слід розуміти систему правничих дій, що здійснюються за допомогою юридичних методів, способів та засобів та, які зосереджені на досягненні відповідного результату, з метою досягнення належних правових наслідків.*

Доцільно відзначити, що «правове регулювання» та «правове забезпечення» є взаємопов'язаними категоріями, але є й відмінні їх особливості.

Зауважимо, що сферою правового забезпечення та правового регулювання є різні види суспільних відносин (економічні, політичні, духовно-культурні, інформаційні тощо) та потребують упорядкування, юридичного закріплення та охорони шляхом застосування правових засобів. Із цього постає, що правове забезпечення й правове регулювання характеризуються певними однаковими особливостями, а отже, поняття «правове забезпечення» та «правове регулювання» мають спільні істотні ознаки, а саме:

- цілеспрямованість, оскільки вони є певним регулятором суспільних відносин, упорядковуючи їх за допомогою права на рівні суспільства;
- упорядкованість, тобто здійснюються за допомогою певних засобів;
- результативність, оскільки спрямовані на досягнення певних цілей;
- мають певний предмет і сферу правового впливу, які усвідомлюються суб'єктами й суспільством та мають для них певне значення;
- забезпечуються певними методами, які або координують діяльність суб'єктів у сфері права, або здійснюються за допомогою їх субординаційної підлеглості в процесі виконання чи використання норми права;
- мають визначені стадії, що передбачають насамперед правову регламентацію суспільних відносин, виникнення суб'єктивних прав і юридичних обов'язків та їх реалізацію [168, с. 45];
- є різновидами соціального впорядкування суспільних відносин із метою встановлення стабільності й ефективного правопорядку;
- мають державно-владний характер, надаючи суспільним відносинам визначеної форми з встановленням суб'єктивних прав та обов'язків;
- мають системно-нормативний характер завдяки реалізації за допомогою системи юридичних засобів [12].

Необхідно звернути увагу на те, що адміністративно-правове забезпечення діяльності органів державної виконавчої служби є складним та багатоаспектним явищем, яке має власний механізм.

Саме тому, вважаємо за доцільне, дослідити механізм адміністративно-правового забезпечення діяльності органів державної виконавчої служби.

Т. Г. Корж-Ікаєва формулює механізм адміністративно-правового забезпечення як цілісну систему адміністративно-правових норм та структурно взаємопов'язаних між собою суб'єктів адміністративно-правового забезпечення, які створюють надійні умови для реалізації, охорони, захисту й відновлення ... [11; **Ошибка! Закладка не определена.**, с. 7–8].

А. В. Філіппов під механізмом адміністративно-правового забезпечення ... розглядає як механізм адміністративно-правового регулювання суспільних відносин у відповідній сфері ... , що включає в себе норми права, правовідносини, процес реалізації зазначених правових норм через визначені в цих нормах форми і методи адміністративно-правового забезпечення [¹⁶⁹, с. 8, 10–11].

Із наведеного визначення науковця ми бачимо, що механізм адміністративно-правового забезпечення він співвідносить із механізмом адміністративно-правового регулювання. На наш погляд, це є не зовсім доречним. Щодо трактування частині його складових елементів ми його підтримуємо.

І.Я. Хитра визначає адміністративно-правовий механізм забезпечення як сукупність правових форм, методів та інструментів, котрі держава використовує у процесі регулювання відповідної діяльності, за допомогою яких здійснюється вплив на суб'єктів з метою забезпечення стабільного функціонування відповідної сфери [159, с. 6–7].

Варто відзначити те, що автор ще до усієї сукупності методів і форм додає інструменти реалізації, які держава використовує у процесі регулювання відповідної діяльності.

А. В. П'ятницький під механізмом адміністративно-правового забезпечення реалізації заходів примусового виконання рішень в Україні розуміє сукупність адміністративних способів, які у своїй сукупності забезпечують ефективну та якісну роботу уповноважених суб'єктів (державних та приватних виконавці) у визначеному напрямку [170, с. 285].

Не зважаючи на значну кількість авторських позицій щодо дослідження механізму адміністративно-правового забезпечення у різних сферах діяльності немає єдиної позиції, а щодо механізму адміністративно-правового забезпечення діяльності органів державної виконавчої служби то воно взагалі відсутнє. Саме тому, вважаємо, за доцільне запропонувати власну детермінанту механізму адміністративно-правового забезпечення під яким слід розуміти сукупність адміністративно-правових заходів, способів та методів, за допомогою яких здійснюється організуючий вплив на суспільні відносини, з метою регулювання відповідної діяльності органами публічної адміністрації.

Відповідно під механізмом адміністративно-правового забезпечення діяльності органів державної виконавчої служби потрібно розуміти сукупність адміністративно-правових заходів, способів та методів, за допомогою яких здійснюється організуючий вплив на суспільні відносини щодо примусового виконання рішень, які забезпечують результативну діяльність уповноважених суб'єктів (державних та приватних виконавці) у конкретному спрямуванні.

Необхідно відзначити, що будь який механізм має відповідну структуру, яка складається із певних елементів.

А. М. Колодій, який виокремлює наступні елементи механізму забезпечення прав і свобод громадянина: а) норми права; б) правовідносини; в) акти безпосередньої реалізації прав і обов'язків; г) акти застосування норм права [171, с. 136].

В. І. Марчук виокремлює наступну структуру механізму адміністративно-правового забезпечення він відображає наступним чином: 1) норма права (адміністративно-правова норма); 2) правові відносини

(адміністративно-правові відносини); 3) принципи дії механізму забезпечення порядку управління; 4) стадії порядку управління і їх забезпечення; 5) гарантії здійснення порядку управління; 6) акти застосування норм права [¹⁷², с. 47; ¹⁷³, с. 9].

А. В. Філіппов виокремлює форми та методи адміністративно-правового забезпечення. До форм автор відносить: видання нормативно-правових актів; укладання адміністративно-правових договорів; здійснення юридично значущих дій (державна реєстрація, сертифікація, ліцензування, надання дозволів); видання інших офіційних документів; контроль та нагляд; службове розслідування. Методи адміністративно-правового забезпечення можуть бути правовими та неправовими (управлінськими, організаційними) [172, с. 47; 169, с. 8, 10–11]. Під формами адміністративно-правового забезпечення розуміють зовнішній нормативно обумовлений вплив суб'єкта на відповідний об'єкт із метою підтримання стабільного функціонування банківської системи [172 **Ошибка! Закладка не определена.**, с. 47; 159, с. 6–7].

Із вищевикладеного ми бачимо, що класифікація елементів механізму адміністративно-правового забезпечення є досить різноманітною. Саме тому назріла необхідність сформулювати основні елементи механізму адміністративно-правового забезпечення діяльності органів державної виконавчої служби. *На наш погляд, їх доцільно було б згрупувати у класифікаційні групи елементів механізму адміністративно-правового забезпечення діяльності органів державної виконавчої служби, а саме:*

- а) нормативна, яка включає в себе сукупність нормативно-правових актів, які розкривають організаційно-правові засади діяльності органів державної виконавчої служби щодо примусового виконання рішень;*
- б) інституційно-функціональна, яка передбачає наявність відповідних суб'єктів та організація їхнього функціонування;*
- в) організаційно-процедурна, яка передбачає формулювання послідовної діяльності повірених суб'єктів під час застосування заходів примусового виконання рішень.*

Вважаємо за доцільне здійснити коротку характеристику класифікаційних груп елементів адміністративно-правового забезпечення діяльності органів державної виконавчої служби. Класифікуючи першу групу, необхідно здійснити характеристику нормативно-правового акту, під яким розуміють його як акт правотворчості, що містить норми права. Він називається нормативним тому, що містить норми права [170, с. 285; 174, с. 219].

А. Ф. Черданцев нормативно-правовий акт трактує як офіційний документ, який є носієм інформації, а саме інформації про норми права, він має юридичну силу і обов'язковий для усіх осіб, яким адресований. Крім того, продовжує науковець, це акт правотворчості, результат діяльності компетентних державних органів, а тому акт має владний характер, тобто за його допомогою веління держави стають загальнообов'язковими [170, с. 285; 174, с. 219].

Доцільно відзначити, що саме нормативна група елементів механізму адміністративно-правового забезпечення державної виконавчої служби визначає на законодавчому рівні правові засади функціонування суб'єктів, які уповноваженні здійснювати примусове виконання рішень, визначати їх адміністративно-правовий статус, що має особливе значення щодо результативної, ефективної та якісної реалізації зазначених заходів.

Інституційно-функціональна група елементів механізму адміністративно-правового забезпечення державної виконавчої служби включає в себе а) створення суб'єктів, які уповноважені реалізовувати функції щодо примусового виконання рішень; б) забезпечення гарантій функціонування зазначених суб'єктів; в) формулювання функціональних засад їх діяльності тощо.

Так, законодавець визначив, що примусове виконання судових рішень і рішень інших органів здійснюється органами державної виконавчої служби та приватними виконавцями. Державний виконавець, приватний виконавець під час здійснення професійної діяльності є незалежними, керуються принципом верховенства права та діють виключно відповідно до закону [170, с. 285; 63].

Разом з тим, відзначимо, що чинним законодавством заборонено втручатися суб'єктам публічної адміністрації, політичним партіям та громадським об'єднанням у професійну діяльність органів державної виконавчої служби (державного та приватного виконавця) органів щодо примусового виконання рішень.

Щодо організаційно-процедурної групи, яка передбачає формулювання послідовної діяльності повірених суб'єктів під час застосування заходів примусового виконання рішень слід відзначити те, що саме відповідно процедура виконавчого провадження передбачена у в законах України «Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів» та «Про виконавче провадження». У них безпосередньо визначено: вимоги, які ставляться до осіб, що мають бажання стати державними та виконавцями; порядок здійснення оплати праці державних виконавців, яка складається з посадового окладу, премії, доплати за ранг та надбавки за вислугу років, винагороди, а також інших надбавок згідно із законодавством; фінансове та матеріальне забезпечення діяльності працівників органів державної виконавчої служби, яке здійснюється за рахунок коштів державного бюджету, а також коштів виконавчого провадження та порядок їх формування [170, с. 287].

Разом з тим, законодавець приділив питанню організації діяльності приватних виконавців, адже запровадження вказаного інституту стало новелою для українського законодавця, однак це не є новим для світового суспільства, тому що в переважній більшості розвинених країн світу приватні виконавці активно здійснюють свою діяльність вже багато років [170, с. 287].

2.2. Нормативно-правове забезпечення діяльності органів державної виконавчої служби України

Відповідне нормативно-правове забезпечення діяльності органів державної виконавчої служби України є запорукою захисту прав, свобод та законних інтересів громадян.

В умовах проведення реформи державної виконавчої служби в Україні надзвичайно актуальним є питання нормативно-правового забезпечення діяльності органів державної виконавчої служби.

На сьогодні наукова спільнота все більше уваги приділяє теоретичним і практичним проблемам, пов'язаним зі примусовим виконанням рішень в Україні. Така увага зумовлена тим, що правове забезпечення діяльності органів державної виконавчої служби у країні знаходиться на досить низькому рівні та потребує комплексного, ґрунтовного вивчення та законодавчого вдосконалення. Саме тому дослідження питань нормативно-правового забезпечення діяльності органів державної виконавчої служби України стали вкрай актуальними як для держави, так і для наукової спільноти [¹⁷⁵, с. 69].

Відповідно й сучасний розвиток цивілізації, суспільства й правосвідомості вимагає вдосконалення нормативно-правового забезпечення діяльності органів державної виконавчої служби України. Нормативно-правове регулювання механізму забезпечення діяльності органів державної виконавчої служби України означає побудову чіткої системи правової вертикалі нормативних правових актів та їх правозастосування. При цьому закони є вищим імперативним виразом волі суспільства, а всі наступні підзаконні нормативно-правові акти видаються на їх основі й на виконання законів [36, с. 153].

Якісне оновлення суспільства неможливе без змістовного та системного нормативно-правового забезпечення, що забезпечує правову інформованість усіх структур суспільства й кожного громадянина окремо. На жаль, через свою специфіку нормативно-правова інформація не має достатньо добре

налагоджених каналів публікації й поширення. Слід зазначити, що чинне законодавство щодо примусового виконання рішень має багато суперечностей та прогалин, пов'язаних із соціально-політичними та економічними трансформаціями, які відбуваються в країні, а своєчасні зміни та доповнення здійснюється не належним чином. Практика показує, що відсутність численних нормативно-правових документів на місцях істотно знижує керованість органів державної виконавчої служби. Чинна нормативно-правова система забезпечення діяльності органів державної виконавчої служби України формулювалася десятиліттями, унаслідок чого для неї характерно нашарування кількох історичних пластів, що відображають різні етапи розвитку та реформування органів державної виконавчої служби на різних її етапах розвитку [176].

Будь-яка діяльність, в тому числі, й щодо примусового виконання рішень, реалізується через систему правових настанов (юридичних норм), що містяться в нормативно-правових актах різної юридичної сили і визначають параметри належної поведінки суб'єктів цієї діяльності [36, с. 153].

Отже, нормативно-правове забезпечення діяльності органів державної виконавчої служби становить комплекс юридичних норм, за допомогою яких держава, в особі державних та приватних виконавців, забезпечує та реалізує права громадян на ефективне, результативне та якісне примусове виконання рішень.

Додержання правил поведінки в правовій державі здійснюється свідомо й добровільно, оскільки втілює волю народу. Ці правила є загальнообов'язковими, ґрунтуються на підтримці держави та громадській думці. Вони містяться, як правило, у нормативно-правових актах, що наділені різною юридичною природою та різною силою [36, с. 153].

Відзначимо, що адміністративно-правова доктрина формулює декілька класифікаційних груп нормативно-правових актів.

Так, В. К. Колпаков [177, с. 230] акти публічного управління поділяє: за юридичними властивостями – на нормативні (правозастосовні, загального

характеру) та ненормативні (індивідуальні, правозастосовні, право-виконавчі, приватні адміністративні акти, акти реалізації норм адміністративного права); за межами дії (дія актів у просторі й часі) – на такі, що діють у часі на всій території без обмежень; такі, що діють на території протягом визначеного терміну; такі, що діють на частині території без обмежень у часі; за характером компетенції органів, що видають такі акти: акти загального (акти Президента, Кабінету Міністрів України, місцевих державних адміністрацій); галузевого (акти управління галузевих міністерств, служб, агентств, інспекцій, а також керівників відділів і служб місцевих державних адміністрацій); функціонального управління (акти функціональних органів управління) [178, с. 135; 179].

На наш погляд, у В.К. Колпакова акти публічного адміністрування класифіковано досить різноманітно, в результаті чого у нього дуже широка їх характеристика.

Д. М. Бахрах [180, с. 69] акти державного управління групує за юридично-значущими ознаками: за змістом – нормативні, індивідуальні, загальні акти, мішані акти; за колом осіб, на які поширюються норми – акти загального значення, міжвідомчі акти, внутрішньовідомчі; за суб'єктами, які прийняли адміністративні акти – акти органів виконавчої влади; акти суб'єктів влади, що не перебувають у системі апарату виконавчої влади; акти громадських організацій, котрим делеговані державно-владні повноваження; за формою – акти письмові, усні, конклюдентні; за функціональною роллю – планові з фінансових питань, методичного характеру, з кадрових питань, обліку, постачання та інших загальних функцій [181, с. 135; 179].

Т. О. Коломоєць вважає, що акти державного управління – це владні, прийняті згідно з вимогами законів приписи органів виконавчої влади з питань компетенції усіх органів (посадових осіб), що породжують юридичні наслідки. Акти державного управління є засобами практичної реалізації завдань виконавчої влади. Найбільш типовою, на її думку, є класифікація актів залежно від їх юридичних властивостей та суб'єктів права видання актів. Так, за

юридичними властивостями акти державного управління поділяються на: нормативні (встановлюють загальні правила поведінки, норми права, регламентують однотипні суспільні відносини в певних галузях, призначені на довгострокове та багаторазове застосування), індивідуальні (вирішують конкретні питання управління й не містять у собі норм права, спрямовані на одноразове застосування щодо конкретних випадків, ситуацій, обставин, здійснюють безперервне оперативне вирішення органами виконавчої влади численних справ) та змішані (містять і норми права, і рішення щодо конкретних управлінських справ та ненормативні приписи). Разом з тим, залежно від суб'єктів прийняття актів управління виділяють: укази й розпорядження Президента України; постанови й розпорядження Кабінету Міністрів України; накази, інструкції, розпорядження міністрів; рішення місцевих державних адміністрацій; положення, правила, інструкції, накази, розпорядження, що видаються керівниками державних підприємств та установ [93, с. 176–177].

Т. О. Коломoeць класифікує акти публічного управління за такими класифікаційними ознаками: у просторі, часі та за колом осіб. За територією дії акти виконавчої влади поділяються на акти, що діють у масштабі всієї держави, та акти в межах адміністративно-територіальних одиниць. Як правило, дія актів управління в просторі й часі здійснюється згідно з компетенцією відповідного органу виконавчої влади. Дія правових актів управління в часі є більш складною, оскільки передбачає різні правила дії для актів управління. У вимірах часу акти управління діють від моменту набрання ними чинності до їх припинення, а саме: закінчення строку, на який був прийнятий акт (нормативні акти); припинення дії акта у зв'язку з виконанням його приписів (переважно індивідуальні акти); прийняття нового акта з даного питання з часу скасування нормативного акта внаслідок його застарілості або незаконності (анулює правовий акт як орган, що прийняв його, так і вищий орган) [Ошибка! Закладка не определена., с. 176–177].

Із зазначеного вище ми бачимо, що наукова когорта адміністративістів досить ґрунтовно та різнобічно здійснюють класифікацію актів державного управління

Як бачимо науковцями сформульовано досить різноманітні кваліфікаційні групи актів державного управління.

Саме з метою забезпечення ефективності діяльності органів державної виконавчої служби, держава зобов'язана законодавчо врегулювати функціонування зазначених органів, визначити принципи їх діяльності та закріпити їх адміністративно-правовий статус тощо.

В Україні як сучасній правовій державі статус та організація діяльності системи органів державної виконавчої служби України має бути чітко нормативно-врегульованою чинним законодавством. Водночас нарівні із проблемою практичної реалізації сучасних адміністративно-правових засад організації й діяльності органів державної виконавчої служби України маємо відзначити відсутність комплексного законодавчого регулювання їх статусу, фрагментарність, суперечливість і недостатню узгодженість нормативно-правового забезпечення системності та функціонування органів державної виконавчої служби України. Тому в контексті вдосконалення організації й діяльності системи органів державної виконавчої служби актуальними є питання нормативно-правового забезпечення діяльності органів державної виконавчої служби [182, с. 186].

Треба відзначити, що нормативно-правове забезпечення діяльності органів державної виконавчої служби України представлено значною кількістю міжнародних нормативно-правових актів, міжнародних договорів, конституційних, законодавчих та підзаконних актів, які визначають їх правовий статус, організацію їх діяльності та інші особливості їхнього функціонування.

Зауважимо, що важливе місце у забезпеченні діяльності органів державної виконавчої служби України займають міжнародні договори, які ратифіковані Верховною Радою України та визначені, згідно з Конституцією України, складовою частиною національного законодавства України.

Нормативно-правову основу нормативно-правового забезпечення діяльності органів державної виконавчої служби України становлять такі міжнародні акти, а саме: Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод [183]; Конвенція про правову допомогу і правові відносини у цивільних, сімейних та кримінальних справах [184]; Конвенція про визнання й виконання іноземних арбітражних рішень [185]; Європейська конвенція про зовнішньоторговельний арбітраж [186]; Конвенція з питань цивільного процесу [187] тощо.

Відзначимо, що Конвенція про правову допомогу і правові відносини у цивільних, сімейних та кримінальних справах передбачає право громадян на справедливий суд (ст. 6). Вона визнана правовою основою функціонування Європейського суду з прав людини, який видає рішення, котрі є загальнообов'язковими для усіх держав у яких ратифікована зазначена конвенція, якою і є Україна.

Основоположними нормативно-правовими актами щодо забезпечення діяльності органів державної виконавчої служби в Україні є законодавчі та нормативно-правові акти, які, на наш погляд, доцільно згрупувати у відповідності до мети їх діяльності та функціонування, які можна *назвати загально-цільовими*. До цієї групи слід віднести Конституцію України, Цивільний кодекс України, Сімейний кодекс України, Кримінальний процесуальний кодекс України, Господарський кодекс України, Закони України «Про запобігання корупції», «Про міжнародне приватне право», «Про іпотеку», «Про заставу»; Указ Президента України «Про затвердження Національного плану дій із забезпечення належного виконання рішень судів» та «Про додаткові заходи щодо підвищення ефективності виконання рішень судів» тощо. Зазначена група нормативно-правових актів має цілеспрямований характер для нормального забезпечення діяльності органів державної виконавчої служби України.

Другу групу становлять нормативно-правові акти, які формулюють систему органів державної виконавчої служби України, які доцільно назвати

суб'єктно-систематизуючими, до яких віднесено: Закони України: «Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів», «Про державну службу», «Про виконавче провадження», «Про центральні органи виконавчої влади», Постанова Кабінету Міністрів України «Про оптимізацію системи центральних органів виконавчої влади» від 10 вересня 2014 р. № 442 [188, 189].

Третю групою нормативно-правових актів, які визначають нормативно-правове забезпечення діяльності органів державної виконавчої служби слід назвати *суб'єктно-уповноважуючі акти*, до яких доцільно віднести: Кодекс України про адміністративні правопорушення, Кримінальний кодекс України, Податковий кодекс України, Цивільно процесуальний кодекс України, Кодекс адміністративного судочинства України, Господарський процесуальний кодекс України, Закони України «Про гарантії держави щодо виконання судових рішень», «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини»; Постанови Кабінету Міністрів України: «Про затвердження Порядку розпорядження майном, конфіскованим за рішенням суду і переданим органам державної виконавчої служби» [190], «Про порядок обліку, зберігання, оцінки вилученого митницями майна, щодо якого винесено рішення суду про конфіскацію, передачі цього майна органам державної виконавчої служби і розпорядження ним» [191], «Про затвердження Порядку тимчасового затримання та зберігання транспортних засобів на спеціальних майданчиках і стоянках» [192], «Про затвердження порядку використання коштів виконавчого провадження» [193], «Про затвердження Порядку виплати винагород державним виконавцям та їх розмірів і розміру основної винагороди приватного виконавця» [194], «Про затвердження Порядку виконання рішень про стягнення коштів державного та місцевих бюджетів або боржників» [195], «Про перелік видів доходів, які враховуються при визначенні розміру аліментів на одного з подружжя, дітей, батьків, інших осіб» [196], «Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень» [197], Накази Міністерства юстиції України, якими затверджено: «Положення про

автоматизовану систему виконавчого провадження» [198], «Порядок реалізації арештованого майна» [199], «Порядок допуску до професії приватного виконавця» [200], «Порядку проведення перевірок діяльності органів державної виконавчої служби, приватних виконавців» [201]; Наказ Міністерства фінансів України «Про затвердження Порядку обліку, зберігання і розпорядження дорогоцінними металами і дорогоцінним камінням, дорогоцінним камінням органогенного утворення та напівдорогоцінним камінням, що переходять у власність держави» [202]; Постанова Пленуму Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ «Про судову практику в справах про зняття арешту з майна» [203], Методичні рекомендації до Закону України «Про виконавче провадження» [204] тощо.

Вважаємо за доцільне охарактеризувати систематизовані нормативно-правові акти, які забезпечують діяльність органів державної виконавчої служби України.

Основоположним джерелом нормативно-правового забезпечення діяльності органів державної виконавчої служби України є Конституція України. Так, у ст. 124 Конституції України визначається те, що судові рішення ухвалюються судами іменем України і є обов'язковими для виконання на усій території України [205].

Національний план дій із забезпечення належного виконання рішень судів передбачає те, що метою підвищення ефективності діяльності державної виконавчої служби з виконання рішень судів та вдосконалення процедури примусового їх виконання. Відповідно у цьому нормативно-правовому акті передбачено: конкретизацію дискреційних повноважень державних виконавців; обов'язок боржника утримуватися від вчинення дій, які унеможливають чи утруднюють виконання судових рішень; скасування інституту добровільного виконання боржником рішення про стягнення коштів або скорочення строку для такого виконання рішення; спрощення процедури примусового виконання судових рішень; удосконалення механізму звернення стягнення на майно, яким наділено філії та представництва боржника – юридичної особи тощо [206].

Указ Президента України «Про додаткові заходи щодо підвищення ефективності виконання рішень судів» передбачає вжиття додаткових заходів, спрямованих на посилення забезпечення захисту конституційних прав і свобод людини щодо належного виконання рішень судів, підвищення ефективності виконання рішень судів, зокрема, щодо: удосконалення процедур, пов'язаних із примусовим виконанням рішень судів; упорядкування повноважень державних виконавців з метою недопущення ними зловживань під час здійснення виконавчого провадження; підвищення ефективності діяльності державних виконавців, у тому числі шляхом матеріального заохочення тощо [207]. *Позитивним внеском, на наш погляд, є те що вищезазначений Указ один з перших впроваджує поетапне впровадження недержавних форм примусового виконання рішень і інших органів, посадових і службових осіб.*

Базовими законодавчими актами, які формулюють систему органів державної виконавчої служби України є Закони України «Про виконавче провадження» та «Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів», у відповідності до яких сформульовано наступну систему органів примусового виконання рішень якими є: Міністерство юстиції України; органи державної виконавчої служби, які утворені Міністерством юстиції України в установленому законодавством порядку.

Так, Закон України «Органи та особи, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів» основоположними суб'єктами, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів є органи державної виконавчої служби та приватні виконавці. Необхідно відзначити те, що правовою основою їх діяльності є Конституція України, цей Закон, міжнародні договори України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, інші закони, нормативно-правові акти, прийняті на їх виконання.

Відповідно, принципами їх діяльності є: верховенства права; законності; незалежності; справедливості, неупередженості та об'єктивності;

обов'язковості виконання рішень; диспозитивності; гласності та відкритості виконавчого провадження та його фіксування технічними засобами; розумності строків виконавчого провадження; співмірності заходів примусового виконання рішень та обсягу вимог за рішеннями.

Вони зобов'язані здійснювати свою професійну діяльність сумлінно, не розголошувати в будь-який спосіб професійну таємницю, поважати інтереси стягувачів, боржників, третіх осіб, не принижувати їхню гідність.

Необхідно зазначити те, що до їхньої професійної таємниці відноситься та інформація яка стала їм відомою під час здійснення їх професійної діяльності. Вони мають її зберігати її як під час виконання професійної діяльності при перебуванні на службі в органах державної виконавчої служби так і після її звільнення.

Відзначимо те, що державний виконавець, приватний виконавець зобов'язані вживати всіх необхідних заходів, спрямованих на запобігання чи усунення конфлікту інтересів.

Конфліктом інтересів вважається суперечність між особистими інтересами державного виконавця або приватного виконавця та його професійними правами і обов'язками, наявність якої може вплинути на об'єктивність або неупередженість під час виконання державним виконавцем або приватним виконавцем його професійних обов'язків, а також на вчинення чи невчинення ним дій під час здійснення примусового виконання рішень.

Наступним суб'єктом є Міністерство юстиції України, яке відповідно до закону України «Про центральні органи виконавчої влади» та «Положення про міністерство юстиції України» є центральним органом виконавчої влади України, діяльність якого спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України [188].

Міністерство юстиції України є головним органом у системі центральних органів виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну правову політику щодо організації примусового виконання рішень судів та інших органів (посадових осіб) [189].

Його основними завданнями щодо забезпечення діяльності державної виконавчої служби є: забезпечення формування та реалізація державної політики у сфері організації примусового виконання рішень; забезпечення своєчасного, повного і неупередженого виконання рішень у порядку, встановленому законодавством; забезпечення формування та реалізація державної політики у сфері виконання кримінальних покарань та пробації тощо [189].

Як бачимо із процесу реформування системи органів державної виконавчої служби щодо примусового виконання рішень Міністерство юстиції України взяло на себе завдання щодо усього масиву примусового виконання рішень, які раніше виконував суб'єкт публічного адміністрування – Державна виконавча служба як центральний орган виконавчої влади, діяльність якої була врегульована Законом України «Про державну виконавчу службу». Саме тому ми пропонуємо створити суб'єкт публічного адміністрування у сфері примусового виконання рішень Державну службу з примусового виконання рішень та запропонувати затвердити Постановою Кабінету Міністрів України «Положення про Державну службу з примусового виконання рішень», які буде чіткіше формулювати завдання усієї системи виконання покарань (Додаток В). Разом з тим, необхідно відзначити й те, що функціонування вищого органу у системі органів державної виконавчої служби із назвою Департамент державної виконавчої служби при Міністерстві юстиції України відбувається без відповідного нормативно-правового акта. Саме тому назріла необхідність у створенні такого акту як Положення про Департамент державної виконавчої служби при Міністерстві юстиції та запропонувати його структуру (Додаток Б).

Повноваження органів державної виконавчої служби врегульовуються цілою низкою законодавчих та нормативно-правових актів, які поширюються на увесь державний апарат.

Доцільно відзначити, що на працівників державної виконавчої служби та державних виконавців поширюється законодавство про державну службу.

Так, Закону України «Про державну службу» від 30 березня 2015 р. № 2490 [65] визначає повноваження та порядок проходження державної служби в цілому та у сфері примусового виконання рішень, зокрема. Державними службовцями в органах державної виконавчої служби законодавством визначені державні виконавці. *На наш погляд, з метою належного законодавчого врегулювання статусу державних виконавців до Закону України «Про державну службу» ст. 3 із назвою: «Сфера дії цього Закону» пункт 2 доповнити підпунктом 7-1 словами «державних виконавців».*

2.3. Адміністративно-правові засоби забезпечення діяльності органів державної виконавчої служби України

Перш ніж перейти до характеристики адміністративно-правових засобів забезпечення діяльності органів державної виконавчої служби України, потрібно дослідити такі поняття, як «засоби», «правові засоби», «адміністративно-правові засоби» та «адміністративно-правові засоби забезпечення діяльності».

Засоби, як правова категорія, є інструментами забезпечення будь-якої діяльності та мають загальнонауковий, міжгалузевий характер [208, с. 65].

У лексичному значенні поняття «засоби» означає прийом, спосіб дій для досягнення чогось; знаряддя, предмет, сукупність пристроїв для здійснення якоїсь діяльності. Загальною характеристикою понять, на позначення яких вживається слово «засіб», є те, що всі вони позначають предмети і явища з точки зору їх функціонального призначення, можливості використання для вирішення якихось завдань [209].

Відповідно категорія «засоби» є загальнонавживаним терміном, проте його сутність відрізняється неоднозначним смисловим навантаженням. Юридична література не оперує чітким визначенням цього терміна, не зважаючи на його теоретичне та практичне застосування, що бачиться науковою та законодавчою

прогалиною, оскільки виключено, щоб юридичний термін позначав поняття з неусталеним змістом і щоб термін з'явився раніше, ніж поняття [210, с. 31].

Відповідно, категорія «засоби» визначається науковцями у різних інтерпретація, а саме:

як спеціальна дія, що дає можливість здійснити що-небудь, досягти чогось; спосіб, що слугує знаряддям у якій-небудь дії, справі [211, с. 1375];

як свідомість, воля, трудова активність людини, його перетворюючий вплив на природу [212, с. 357];

як матеріальні та духовні умови, необхідні для досягнення поставлених цілей [213, с. 50].

Із зазначеного вище, ми бачимо, що дана детермінанта «засоби» немає єдиної наукової позиції. Саме тому, вважаємо за доцільне обґрунтувати усі позиції та надати власне трактування категорії «засоби» під якою слід розуміти інструментарій, що використовується для досягнення результатів діяльності з метою реалізації поставлених цілей.

Слід зазначити, що досить часто поруч із категорією «засоби» використовують юридичний термін «правові засоби».

Отже, необхідно дослідити категорію «правові засоби», яка є конкретизованою юридичною категорією відносно категорії «засоби».

На жаль, щодо категорії «правові засоби» також немає єдиної наукової позиції дослідників-правознавців, які надають їй різновекторні трактування, а саме:

«правові засоби» – це правові явища, що виражаються в інструментах (встановленнях) та діяннях (технології), за допомогою яких задовольняються інтереси суб'єктів права, забезпечується досягнення соціально важливих цілей [214, с. 326];

«правові засоби» - це правові явища, які виявляються в інструментах встановлення суб'єктивних прав, обов'язків, пільг, заборон, заохочування, нагородження та діями, пов'язаними з технологією реалізації прав і обов'язків [215, с. 326];

«правові засоби» – це взята в єдності сукупність правових встановлень (інструментів) та форм правореалізаційної практики, за допомогою яких задовольняються інтереси суб'єктів права та забезпечується досягнення соціально корисних цілей» [216, с. 63]. Як бачимо, що формулювання науковцями категорії «правові засоби» за допомогою інструментів, котрі сприяють забезпеченню інтересів відповідних суб'єктів права.

«правові засоби» – це субстанціональні, інституціональні правові феномени, що розглядаються в контексті власного функціонального призначення і скеровані на досягнення соціально корисних цілей [217, с. 14–15];

«правові засоби» являють собою комбінації юридично значущих дій, які здійснюються суб'єктами з дозволенним ступенем розсуду та слугують досягненню їхніх цілей (інтересів), що не суперечать законодавству й інтересам суспільства [218, с. 83–87].

Із визначеного трактування щодо «реалізації правових засобів через юридично значущі дії, що здійснюються компетентними суб'єктами з дозволенним ступенем розсуду» то ми вважаємо, що не може бути «дозволеного ступеня розсуду», а має бути чітко регламентовано законодавцем положення відносно права вчиняти відповідні дії.

Б. І. Пугінський виділяє наступні види засобів, як: договір, позадоговірні зобов'язання, кошти забезпечення реалізації права та юридичних обов'язків, допоміжні засоби тощо. Незважаючи на обґрунтовану критику цього підходу, варто вказати на позитивний бік концепції Б. І. Пугінського: що йому першому вдалося, хоч і на галузевому рівні, обґрунтувати висновок про доцільність формування нового наукового напрямку – теорії правових засобів [218, с. 178].

У юридичній літературі сутність поняття «правові засоби» визначають як у широкому, так і у вузькому значенні. У широкому значенні – це всі правові явища, інституційні установки та форми, які тим чи іншим чином пов'язані з регулятивною (охоронною) дією права. У вузькому значенні – передбачені правом (законом, індивідуально-правовим актом, договором) юридично

значущі дії (їх поєднання та комбінація), які здійснюються суб'єктами з відповідним ступенем дозволеності чи не забороненими законом способами для задоволення їх інтересів, досягнення соціально корисних цілей. Як різновид правових засобів, ці дії є не фактичними, а змодельованими та забезпеченими нормами права, використовуються як інструмент здійснення відповідних правомірних дій, водночас пов'язаних із захистом порушеного права чи забезпеченого законом інтересу [219].

А. В. Малько «правові засоби» формулює їх як правові явища, що виражаються в інструментах (установленнях) і діяннях (технологіях), за допомогою яких задовольняються інтереси суб'єктів права, забезпечується досягнення соціально корисних цілей [220; 221, с. 66].

Слід відзначити те, що дослідник зосереджує безпосередню увагу на цільовому спрямуванні правових засобів, за допомогою якого вони законодавчо закріплюються під час виконання безпосередніх суспільних відносин.

Найважливішою функцією правових засобів є досягнення ними цілей правового регулювання: своєю «роботою» ці феномени забезпечують безперешкодний рух інтересів суб'єктів до цінностей, гарантують їх законне й справедливе задоволення, що відображає роль юридичних інструментів і технологій у загальній системі правових чинників. Правові засоби створюють загальні, гарантовані державою та суспільством можливості для посилення позитивних регулятивних чинників і, водночас, для усунення перешкод (негативних факторів), що стоять на шляху впорядкування соціальних зв'язків [222].

Д. М. Бахрах визначає поняття «правові засоби» крізь призму методу управлінської діяльності. Науковець стверджує, що поняття методу пов'язується насамперед із діяльністю, проте не будь-якою, а цілеспрямованою. Така діяльність виступає як сукупність прийомів, способів досягнення наміченого результату [223, с. 341; 36, с. 461].

Також науковець зазначає, що загалом способи цілеспрямованого впливу на людей детермінуються об'єктивними умовами. Вони значною мірою

обумовлюються станом продуктивних сил, характером виробничих відносин, взаєминами класів та іншими конкретними історичними умовами. Окрім того, методи влади залежать також від особливостей об'єкта впливу, рівня культури й низки інших об'єктивних обставин. Вибір методів детермінується також метою, характером вирішуваних завдань [36, с. 461].

Також, Д. М. Бахрах акцентує увагу на тому, що поняття «засіб», «спосіб», «метод» пов'язані між собою метою, досягненню якої вони слугують. Методи слід розуміти як інструменти досягнення цілей. Використовуючи інструментальний підхід та з огляду на існуючу систему загальних адміністративних функцій, можна виділити різні методи й способи адміністративного впливу [223, с. 342].

Відповідно до зазначеного, ми вважаємо, що поняття «методу» включає в себе такі категорії як «засіб» та «спосіб», мета яких визначається у досягненні поставленої цілі. Треба відзначити те, що метод трактується в загальному вигляді як наявність прийомів, засобів та способів за допомогою яких реалізовується встановлена мета та досягаються сформульовані цілі. Разом з тим, безпосередньо «спосіб» розкриває, як саме здійснюється досягнення відповідної мети, а «засіб» визначає за допомогою якого інструментарію досягається відповідний результат. Саме тому, на наш погляд, що «засіб» є загально-формулюючою універсальною категорією, як відповідна усвідомлена діяльність людини, яка створюється задля досягнення відповідного результату з метою задоволення відповідної мети.

Із вище визначених позицій дослідників, вважаємо за необхідне узагальнити дефініцію «правові засоби» та запропонувати власне її трактування, під яким слід розуміти як субінстанційні правничі явища, які за допомогою юридичного інструментарію задовольняють публічний інтерес суб'єктів права з метою досягнення сформульованих цілей.

Наступною досліджуваною категорією є «адміністративно-правові засоби», які є одним із різновидів правових засобів поряд із різноманітними засобами впливу цивільно-правового, кримінально-правового та господарсько-

правового характеру. Вони займають особливе місце поміж усіх правових засобів, але різняться своєю різноманітністю та наділяються характерними ознаками, які властиві й адміністративно-правовим засобам забезпечення діяльності органів державної виконавчої служби.

Щодо сутності поняття «адміністративно-правових засобів» необхідно відзначити те, що у юридичній літературі немає єдиного підходу стосовно його трактування. Більшість дослідників-правознавців не трактують зазначене поняття, а лише визначають, які саме засоби відносяться до засобів, та, які містять у собі адміністративно-правовий метод правового регулювання.

Так, В. К. Колпаков до засобів, які містять у собі адміністративно-правовий метод регулювання, відносить приписи, заборони, дозволи. Приписи – це покладання прямого юридичного зобов'язання чинити ті чи інші дії в умовах, що передбачені правовою нормою. Заборони – це покладання прямих юридичних обов'язків не чинити тих чи інших дій в умовах, передбачених правовою нормою. Дозволи – це юридичний дозвіл чинити в умовах, передбачених нормою, ті чи інші дії або утримуватись від їх вчинення за власним бажанням [224, с. 150; 177, с. 56–57].

В. В. Галуцько, В. І. Олефір, М. П. Пихтін до складових елементів засобів адміністративно-правового регулювання відносять такі як: 1) норми адміністративного права та їх зовнішнє вираження – джерела адміністративного права; 2) публічну адміністрацію; 3) принципи адміністративного права; 4) індивідуальні акти публічної адміністрації; 5) адміністративно-правові відносини; 6) форми адміністративного права; 7) тлумачення норм адміністративного права; 8) методи адміністративного права; 9) процедури реалізації адміністративно-правових норм [224, с. 150; 225, с. 92–93].

На наш погляд, авторський колектив досить широко виокремив елементи адміністративно-правового регулювання. Відповідно, на підтримку позиції В. К. Колпакова їх можна звести лише до приписів, дозволів та заборон.

С. А. Подоляка зробив спробу щодо формулювання власне детермінанти «адміністративно-правових засобів» під якими він розуміє методи практичного

здійснення цілей, завдань і функцій суб'єкта управління у відповідній сфері [224, с. 150; 226, с. 147].

Адміністративно-правові засоби є втіленням норм адміністративного права, проте вони відображають конкретні положення, функціональне призначення якого має сприяти досягненню певного завдання (цілі) [227, с. 24; 224, с. 150].

А. М. Комзюк під «адміністративно-правовими засобами» розуміє всю систему адміністративно-правових норм, яка розглядається із позиції їх функціонального призначення для вирішення певного кола соціальних завдань, регулювання відповідних суспільних відносин [227, с. 24; ²²⁸, с. 31; 229, с. 44-48].

Щодо дослідження категорії «адміністративно-правові засоби» слід відзначити, що А. М. Комзюк концентрує увагу на їх багатоманітності та зазначає, що вони є взаємопов'язаними й взаємозалежними та становлять цілісну систему, перетинаються з кримінально-правовими, фінансово-правовими, економічними заходами, різноманітними методами організаційно-масової діяльності. Тільки раціональне використання різноманітних засобів у взаємозв'язку, обґрунтований вибір основних із них, уміле їх поєднання і створюють умови для належного забезпечення досягнення бажаних результатів. Вибір конкретного адміністративно-правового засобу, доцільність його застосування в тій чи іншій ситуації визначаються умовами, що склалися, наявністю певних обставин, завданнями й компетенцією органу (посадової особи), який діє в даній ситуації [227, с. 24; 228, с. 31; 229, с. 46].

Підтримаємо позицію автора у тій частині, що лише у взаємозв'язку, поєднанні та ґрунтовному визначенні засобів можлива їх ефективна реалізація, з метою отримання визначеного результату тієї чи іншої діяльності.

Н. В. Троцюк під «адміністративно-правовими засобами» визначає сукупність прийомів і методів діяльності державних органів, що спрямована на врегулювання суспільних відносин із метою ефективної реалізації права на захист [227, с. 24; 230].

Із вищенаведених трактувань «адміністративно-правових заходів» ми бачимо, що авторами не виокремлено видів санкцій, за порушення відповідної діяльності.

В. О. Іванцов під «адміністративно-правовими засобами» визнає сукупність установлених нормами адміністративного права прийомів і способів за допомогою яких держава в особі уповноважених державних органів виконавчої влади впливає на суспільні відносини у зазначеній сфері шляхом застосування до фізичних та юридичних осіб, які не перебувають в їх підпорядкуванні, незалежно від волі і бажання останніх, примусових заходів впливу морального, майнового, організаційного та особистісного характеру у випадках вчинення або загрози вчинення особами правопорушення, об'єктом яких є суспільні відносини у досліджуваній сфері з метою попередження та припинення порушень загальнообов'язкових правил, притягнення винних до відповідальності [231].

Відзначимо, що дане трактування є значно змістовно перевантажено, що потребує удосконаленню та обґрунтуванню.

Відповідно до зазначеного та підсумовуючи вищевикладені позиції вважаємо за доцільне запропонувати власне поняття «адміністративно-правових засобів» під якими слід розуміти прийоми, способи, методи, за допомогою яких органи публічної адміністрації забезпечують та захищають права осіб від протиправних дій та притягають до відповідальності за порушення адміністративно-правових норм із застосуванням адміністративних стягнень.

Органи публічної адміністрації широко використовують зазначені засоби, формуючи та вдосконалюючи суспільні відносини у різних сферах (у нашому випадку це сфера примусового виконання рішень органами державної виконавчої служби), оскільки адміністративно-правові засоби являють собою дієвий структурний елемент регулятивної діяльності органів і поділ їх владних повноважень [232, с. 62].

Характерні особливості та порядок застосування адміністративно-правових засобів забезпечення діяльності органів державної виконавчої служби, закріплено у законодавстві України відповідного спрямування, уточнені ж такі засоби у нормативно-правових актах, що видаються органами виконавчої влади центрального та місцевого рівнів, а також органами місцевого самоврядування [236, с. 62].

Процедура втілення в життя категорії, про яку йдеться, урегульована нормами права, закріпленими у актах, що забезпечують функціонування органів державної виконавчої служби. Безпосередня ж реалізація покладена на органи публічної адміністрації, зокрема їх посадових осіб, які здійснюють покладені на них державною повноваження [236, с. 62].

Вважаємо за доцільне, сформулювати власне поняття *«адміністративно-правових засобів забезпечення органів державної виконавчої служби»* як *сукупність способів та прийомів, за допомогою яких здійснюються юридично-значущі процесуальні дії органами державної виконавчої служби щодо врегулювання суспільних відносини з метою виконання примусового виконання рішень та притягнення винних до відповідальності.*

Необхідно зазначити те, що усі адміністративно-правові засоби забезпечення органів державної виконавчої служби визначаються різноманітною природою, але між собою є взаємопов'язаними, при цьому створюють монолітну систему і перебувають у взаємозв'язку із засобами регулювання різних сфер функціонування суб'єктів публічного адміністрування.

Здійснивши аналіз практичного досвіту та законодавчого врегулювання забезпечення діяльності органів державної виконавчої служби на наш погляд доцільно виокремити три групи адміністративно-правових засобів забезпечення діяльності органів державної виконавчої служби:

1. *основоположні адміністративно-правові засоби забезпечення діяльності органів державної виконавчої служби, якими є атестація;*

2. спеціалізовані адміністративно-правові засоби забезпечення діяльності органів державної виконавчої служби, якими є контроль та нагляд;

3. деліктні адміністративно-правові засоби забезпечення діяльності органів державної виконавчої служби, якими є адміністративна відповідальність за правопорушення.

Вважаємо за доцільне надати коротку характеристику зазначених засобів. З метою ґрунтовної характеристики атестації державних службовців, які виконують примусове виконання рішень, на наш погляд, необхідно з'ясувати власне категорію «атестація».

Словникові джерела визначають категорію «атестація» як формулювання фахової кваліфікації кадрового потенціалу у будь-якій сфері, оцінювання практичних навичок, якостей та потенціалів.

У наукових джерелах детермінанта «атестація» визначається наступним чином:

- як процедура визначення рівня, кваліфікації знань, практичних навиків, ділових якостей працівників і встановлення їх відповідності (не відповідності) робочим місцям, посадам, які вони займають, виявлення їх потенціальних можливостей [233];

- як проведення перевірки кваліфікації робітника шляхом періодичної оцінки його знань, досвіду, навичок, здібностей, тобто його відповідності займаній посаді чи роботі, яку він виконує [234, с. 10];

- як діяльність, у процесі якої атестаційна комісія в межах установленої процедури виявляє ступінь відповідності працівника посаді, яку він обіймає [235, с. 117]. На наш погляд, вказана характеристика не вповній мірі вичерпує кваліфікаційні характеристики особи, яка претендує на займану посаду;

г) встановлена державою форма періодичної перевірки спеціальної правоздатності певної категорії працівників та якості трудової функції, яку вони виконують, з метою встановлення відповідності осіб, що атестуються, займаній посаді, підвищення їх професійно-ділового та морально-політичного

рівня, а також сприяння адміністрації в поліпшенні підбору і розстановки кадрів [236, с. 9].

Необхідно відзначити те, що у зв'язку із виконання відповідних функцій суб'єктами публічної адміністрації атестація розподіляється на такі різновиди як: посадова атестація та атестація державних службовців.

Так, атестація посадова – це визначення кваліфікації працівника з метою перевірки відповідності займаній посаді [237, с. 26]. А атестацією державних службовців розуміють діяльність, в процесі якої атестаційна комісія в рамках встановленої науково обґрунтованої процедури з метою виявлення ступеня відповідності працівника займаній посаді проводить оцінку ділових, особистих та моральних якостей службовця, процесу та підсумків його службової діяльності, результатами якої стають висновки та рекомендації атестаційної комісії у відношенні покращення праці як службовця, що атестується, так і апарата всього державного органу [238, с. 410].

Атестація виконує як явні, так і латентні (приховані) функції. До явних належить встановлення факту відповідності конкретного працівника вимогам посади, яку він займає. Отже, ціль атестації – прийняття офіційного рішення, яке зберігає (підтверджує) або змінює соціальний статус (становище, посаду) атестованого. Ціллю атестації може бути також контроль за виконанням поставленого завдання, виявлення невикористаних можливостей, вирішення питання про шляхи, форми навчання, перепідготовку [239].

Латентні функції атестації досить різноманітні. До них належить: поглиблене знайомство з підлеглими, їхніми можливостями і здібностями; обґрунтування раніше прийнятих кадрових рішень; усунення кругової поруки і взаємної невимогливості в колективі; перекладання відповідальності за розміщення кадрів на атестаційну комісію; підвищення відповідальності підлеглих; отримання підстави для звільнення працівників, планування кар'єри [239; 240].

Як бачимо із вищевизначеного основною метою атестацій визначається доцільна розстановка працівників, раціональне застосування усіх їхніх фахових

навиків, знань та їх майстерства та логічного формулювання визначення тієї чи іншої проблематики.

Результати атестації є наслідком того що робити із відповідним працівником: чи підвищувати на посаді, чи понижувати по посаді, визначати рівень його заробітної платні, планувати чи не планувати його на підвищення кваліфікаційного рівня чи взагалі здійснювати його пере кваліфікування.

Із вищевизначеного. на наш погляд необхідно запропонувати власну детермінанту «атестації» під якою доцільно розуміти аналіз діяльності та її оцінювання, за допомогою чого визначається фаховий рівень знань, умінь, практичних навиків та усіх ділових якостей особи з метою визначення потенціальних здібностей та реалізації їх на перспективу.

Відносно атестації державних службовців, до яких і відносяться державні службовці органів державної виконавчої служби, необхідно визначити вустами вітчизняних науковців як правовий засіб розширення демократичних засад у кадровій політиці і в управлінні державною службою, засіб забезпечення формування і реалізації цілеспрямованої та передбачувальної кадрової політики в органах виконавчої влади і органах місцевого самоврядування [241, с. 116].

Необхідно акцентувати увагу на основних завданнях атестації державних службовців, якими є:

- дотримання на практиці принципів державної служби;
- забезпечення законності в системі функціонування державної служби;
- формування професійного кадрового персоналу державних органів;
- виявлення потенційних можливостей державного службовця з метою підвищення його по службі;
- застосування до державного службовця заходів відповідальності та стимулювання;
- підвищення дисципліни та відповідальності;
- стимулювання підвищення кваліфікації та професіоналізму державних службовців тощо [242, с. 314-315].

На сьогоднішній день відсутнє методологічна підоснова, яка чітко формулює та якісно визначає усі перераховані елементи атестації, за допомогою яких можна було б ефективно оцінити державного службовця, який забезпечує примусове виконання рішень.

Саме тому, необхідно відзначити те, що атестацію державні службовці органів державної виконавчої служби проходять з метою надання якісної оцінки фахової відповідності та оцінюванні їх особистісних та ділових якостей під час прийняття на службу, просуванні по службі, підвищенні кваліфікації, заміщенні посад, припиненні служби тощо.

Доцільно відзначити, що саме метою проведення атестації державних службовців органів державної виконавчої служби є підвищення ефективності їх діяльності та визначення відповідальності за доручену їм діяльність.

Під час атестації оцінюють результати роботи державних службовців, їх ділові та професійні характеристики, виявлені ними при виконанні службових обов'язків, визначених типовими професійно-кваліфікаційними характеристиками посад і відображених у посадових інструкціях, які затверджують керівники державних органів [243].

Із проведення аналізу законодавства та наукових джерел щодо дослідження атестації державних службовців органів державної виконавчої служби ми звернули увагу на те, що відсутнє чітке формулювання детермінанти «атестації державних службовців органів державної виконавчої служби». Саме тому, назріла необхідність щодо формулювання власної *детермінанти «атестація державних службовців органів державної виконавчої служби» яку необхідно розуміти як моніторинг та оцінювання фахової діяльності та визначення рівня ділових та індивідуальних якостей службовця, а також його відповідність займаній посаді органів державної виконавчої служби і перспектив перебування на ній.*

Треба звернути увагу на те, що до 2016 року проведення атестації державних службовців, в тому числі й державних службовців органів державної виконавчої служби, нормативно врегульовувалася Положенням про проведення

атестації державних службовців [244], а уже із липня 2016 року і до сьогоднішнього дня відсутнє нормативно-правове врегулювання цієї атестації. На наш погляд, необхідно запропонувати *прийняття Постанови Кабінету Міністрів України «Про атестацію державних службовців», яка чітко врегулює усі гарантії та умови її проходження.*

Наступним різновидом засобів забезпечення діяльності органів державної виконавчої служби є контроль та нагляд.

Відзначимо, що контроль як засіб забезпечення законності та дисципліни у сфері публічного адміністрування формулювався та характеризувався по різному у наукових колах.

Досить багато дискусій точаться навколо даної проблематики, але чіткого формулювання контролю у забезпеченні діяльності органів державної виконавчої влади немає, в результаті чого викликає нагальна потреба у його дослідженні.

Ми вважаємо, що саме контроль та нагляд у досліджуваній сфері є впливовими засобами забезпечення діяльності органів державної виконавчої служби. Досить неоднозначно науковці-правознавці трактують сутність досліджуваної категорії. Відповідно, вважаємо за доцільне, проаналізувати та охарактеризувати контроль та нагляд у сфері забезпечення діяльності органів державної виконавчої влади.

Енциклопедичні юридичні словники формулюють «контроль» як спостереження, нагляд за будь-чим із метою перевірки відповідності тих або інших дій у галузі виробництва, державного управління або поведінки громадян [245, с. 368]; одна з форм здійснення влади, яка забезпечує дотримання усталених приписів [246, с. 68].

Дослідники правознавці формулюють категорію контролю наступним чином:

- як повсякденна, позитивна діяльність творчого характеру, яка поступово розширюючись стає всеохоплюючою, оскільки без контролю не мислимо само управління [247, с. 11];

- як загальний початок, який пронизує усі ланки механізму виконавчої влади [248, с. 57]. Дозволимо собі не в повній мірі погодитися із зазначеним трактуванням, так як контроль недоцільно асоціювати із якимось початком, невідомо чого. Ми вважаємо, що контроль не може бути початком, а це уже є діяльність яка попереджує небажані наслідки та результати тієї чи іншої роботи;

- як перевірка, а також спостереження з метою перевірки для протидії чомусь небажаному, виявлення, попередження та припинення протиправної поведінки з боку кого-небудь [249, с. 8];

- як об'єктивна закономірність удосконалення державного управління, дотримання законності діяльності його органів [250, с. 44-46].

Н. Р. Нижник відзначала, що контроль полягає у тому, щоб не лише виявити, але й попередити помилки і недоліки в роботі учасників управління, шукати нові резерви та можливості [251, с. 57; 252, с. 23].

Із запропонованих вище поглядів дослідників ми розуміємо, що саме контроль є багатовекторним явище, під час якого встановлюється реальна ситуація у будь-якій діяльності, яка підпадає під відповідну перевірку, з метою попередження та припинення протиправного діяння.

Також зарубіжні та вітчизняні науковці трактують контроль і з іншого ракурсу, а саме:

- як перевірку законодавчою владою способів, у які агенції виконують закони, з метою забезпечення дотримання намірів законодавчого органу та з'ясування дійовості виконання та ефективності закону [253, с. 11];

- як перевірку, виконання прийнятих рішень чи обов'язків, покладених державою і суспільством на підприємства, установи, організації, посадових осіб і громадян, дотримання правових і соціальних норм, ліквідацію відхилень від заданих програм діяльності й нормативних вимог [254, с. 44];

- як об'єктивне явище, що визначається перевіркою відповідності діяльності усіх елементів державного механізму і кожного з них окремо тим

принципам і задачам, що стоять перед державою, а також суспільних відносин, що складаються правилам і нормам, встановленим державою [255, с. 4].

Зазначена плеяда дослідників формулює контроль до відповідної перевірки щодо дотримання визначених норм.

На наш погляд, контроль обов'язково має забезпечувати сприяння реалізації визначених перед органами публічного адміністрування завдань та функцій. Визначальна та основоположна роль державного контролю відводиться посиленню відповідальності суб'єктів публічного адміністрування за винесені рішення, перспективи їх удосконалення та результати виконання.

Таким чином, доречно відзначити, що контроль характеризується всебічністю і різноманітністю своїх проявів, які дозволяють йому мати уяву про відповідність результатів діяльності апарату публічного адміністрування в цілому і окремих його органів, їх структурних підрозділів, працівників та поставлених перед ними завдань, визначених їх службовими обов'язками. Такий контроль дає можливість правильно оцінити якість їх роботи, відношення до справи, відповідність досягнутих результатів сучасним потребам [256, с. 25-26].

Із проведеного моніторингу наукових поглядів щодо формування сутності категорії «контролю» відзначимо, що наукові позиції не мають спільного трактування, одні із дослідників, такі як В.Б. Авер'янов, О.Ф. Андрійко тощо, характеризують контроль у вигляді форми публічної влади, деякі із них, зокрема Н. Р. Нижник, М. С. Студенкін – як вторинна функція управління тощо.

Відповідно контроль може бути формою, або видом діяльності, принципом, функцією та самостійним видом роботи [257, с. 63-64], але із адміністративно-правової доктрини він є засобом забезпечення законності та дисципліни.

Стосовно трактування «контролю за забезпеченням діяльності органів державної виконавчої служби» відзначимо, що ні на законодавчому ні на науковому рівні воно не визначено. Були спроби науковців щодо

формулювання контролю за додержанням законодавства, що регламентує розгляд скарг на дії чи бездіяльність посадових осіб державної виконавчої служби, контроль за діяльністю державних виконавців та інших працівників державної виконавчої служби, але й ці спроби не увінчалися позитивним успіхом. Саме у зв'язку із зміною чинного законодавства у цій сфері та у зв'язку із у неврегульованістю сфери контролю щодо забезпечення діяльності органів державної виконавчої служби актуальність трактувань та висновків дослідників цієї проблематики втратили актуальність. Відповідно, назріла необхідність у наданні авторської детермінанти *«контролю за забезпеченням діяльності органів державної виконавчої служби»* під якою необхідно розуміти *діяльність уповноважених суб'єктів публічної адміністрації за функціонуванням органів державної виконавчої служби та приватних виконавців, яка здійснюється з метою отримання достовірної інформації про її стан діяльності, а також з метою попередження та припинення відповідних правопорушень під час примусового виконання рішень та притягнення винних до відповідальності.*

Із запропонованої детермінанти, на наш погляд, необхідно визначити ознаки контролю за забезпеченням діяльності органів державної виконавчої служби, якими є:

- *діяльність уповноважених суб'єктів публічної адміністрації;*
- *об'єктом контролю є функціонування органів державної виконавчої служби та приватних виконавців;*
- *метою контролю є отримання достовірної інформації про її стан діяльності та дотримання чинного законодавства;*
- *метою також є попередження та припинення відповідних правопорушень під час примусового виконання рішень;*
- *можливість притягнення винних до відповідальності.*

Досліджуючи нагляд за забезпеченням діяльності органів державної виконавчої служби треба відзначити, що на наш погляд він є родо-видовою

категорією, де родовою є контроль за забезпеченням діяльності органів державної виконавчої служби, а видовою є нагляд.

Водночас, відзначимо наукові позиції щодо категорії нагляду.

О. Ф. Андрійко встановлює відмінність зазначених категорій, де нагляд вона трактує як окремий вид (форму) контролю, особливістю якого є те, що нагляд здійснюється державними органами щодо об'єктів, які їм організаційно не підпорядковані, а контроль стосується підпорядкованих суб'єктів; у процесі нагляду застосовуються заходи адміністративного впливу, за результатами ж контролю можуть застосовуватися і заходи дисциплінарні; адміністративний нагляд здійснюється за дотриманням відповідними суб'єктами спеціальних норм і правил, тоді як контроль – за діяльністю підконтрольних об'єктів у цілому чи окремими її аспектами [232, с. 62; 258, с. 349-350].

В. Б. Авер'янов вказував на більш широке поняття контролю порівняно з наглядом, його елементом, та називає останній «звуженим контролем» [232, с. 62; 259, с. 235].

В. М. Гаращук вказує на відмінність між запропонованими поняттями, оскільки контроль, на відміну від нагляду є явищем повсякденним та безперервним, передбачає втручання в оперативну діяльність підконтрольного об'єкта та передбачає притягнення винних осіб до юридичної відповідальності [232, с. 62; 260, с. 48-54] тощо.

Як бачимо із вище визначених позицій дослідників права, що контроль і нагляд мають родову мету, котра проявляється у забезпеченні законності та дисципліни під час публічного адміністрування.

Разом з тим, контроль, на відміну від нагляду, є повсякденним, безперервним, здійснюється як органами законодавчої, виконавчої влади, судами, так і численними спеціально утвореними для цього контролюючими органами. Головне, що відрізняє його від нагляду, – це те, що контролюючий орган має право втручання в оперативну діяльність підконтрольного об'єкта (іноді аж до підміни собою керівного органу цього об'єкта), а також те, що

контролюючі органи мають право самостійно притягувати винних осіб до юридичної відповідальності [232, с. 62; 261, с. 111].

Нагляду притаманні такі особливості, як: збирання потрібних знань про діяльність об'єкта, що знаходиться під наглядом, їх оцінку, перевірку дотримання правових норм, спеціальних правил, встановлених на об'єктах, що перебувають під наглядом; організаційну невідповідність об'єкта органу, що здійснює нагляд; застосування відповідних, наданих йому законодавством форм, але без безпосереднього втручання в оперативну та іншу діяльність об'єкта [232, с. 62; 260, с. 51].

Із зазначеного, маємо на меті запропонувати власне трактування нагляду за забезпеченням діяльності органів державної виконавчої служби під якою необхідно розуміти нормативно-врегульовану діяльність наглядаючого органу за дотриманням законності та дисципліни піднаглядного органу (об'єкта), який здійснює примусове виконання рішень.

Висновки до розділу 2

Здійснивши дослідження механізму адміністративно-правового забезпечення діяльності органів державної виконавчої служби України ми прийшли до наступних висновків:

Механізм – це система взаємозалежних та взаємодоповнюючих засобів, способів, прийомів та методів, яка забезпечує будь-який процес для досягнення поставлених цілей та вирішення завдань через прийняття відповідного рішення. Водночас, механізм забезпечення – це певна сукупність (систему) норм, відносин, прийомів, способів, форм, гарантій, суб'єктів їх здійснення, які створюють умови для оптимальної організації і функціонування певної системи для досягнення мети її існування (створення).

Механізм адміністративно-правового забезпечення – це сукупність адміністративно-правових заходів, способів та методів, за допомогою яких

здійснюється організуючий вплив на суспільні відносини, з метою регулювання відповідної діяльності органами публічної адміністрації. А також, механізм адміністративно-правового забезпечення діяльності органів державної виконавчої служби – це є сукупність адміністративно-правових заходів, способів та методів, за допомогою яких здійснюється організуючий вплив на суспільні відносини щодо примусового виконання рішень, які забезпечують результативну діяльність уповноважених суб'єктів у конкретному спрямуванні. Водночас, запропоновано класифікаційні групи елементів механізму адміністративно-правового забезпечення діяльності органів державної виконавчої служби, а саме: а) *нормативна*, яка включає в себе сукупність нормативно-правових актів, які розкривають організаційно-правові засади діяльності органів державної виконавчої служби щодо примусового виконання рішень; б) *інституційно-функціональна*, яка передбачає наявність відповідних суб'єктів та організація їхнього функціонування; в) *організаційно-процедурна*, яка передбачає формулювання послідовної діяльності повірених суб'єктів під час застосування заходів примусового виконання рішень.

Нормативно-правове забезпечення діяльності органів державної виконавчої служби – це комплекс юридичних норм, за допомогою яких держава в особі державних та приватних виконавців забезпечує та реалізує права громадян на ефективне, результативне та якісне примусове виконання рішень. Разом з тим, виокремлено та охарактеризовано три групи нормативно-правових актів, які врегульовують діяльність органів державної виконавчої служби: а) загально-цільові; б) суб'єктно-систематизуючі; в) суб'єктно-уповноважуючі акти.

Засоби – це усвідомлена діяльність людей, яка здійснюється для досягнення безпосередніх результатів діяльності з метою забезпечення поставлених цілей. Відповідно, правові засоби – це субінстанційні правничі явища, які за допомогою юридичного інструментарію задовольняють публічний інтерес суб'єктів права з метою досягнення сформульованих цілей.

Адміністративно-правових засобів – це прийоми, способи, методи, за

допомогою яких органи публічної адміністрації забезпечують та захищають права осіб від протиправних дій та притягають до відповідальності за порушення адміністративно-правових норм із застосуванням адміністративних стягнень. Разом з тим, адміністративно-правові засоби забезпечення органів державної виконавчої служби – це сукупність способів та прийомів, за допомогою яких здійснюються юридично-значущі процесуальні дії органами державної виконавчої служби щодо врегулювання суспільних відносини з метою виконання примусового виконання рішень та притягнення винних до відповідальності. Водночас, виокремлено три групи адміністративно-правових засобів забезпечення діяльності органів державної виконавчої служби, а саме: основоположні адміністративно-правові засоби забезпечення діяльності органів державної виконавчої служби, якими є атестація; спеціалізовані адміністративно-правові засоби забезпечення діяльності органів державної виконавчої служби, якими є контроль та нагляд; деліктні адміністративно-правові засоби забезпечення діяльності органів державної виконавчої служби, якими є адміністративна відповідальність за правопорушення.

Атестація – це діяльності та її оцінювання, за допомогою чого визначається фаховий рівень знань, умінь, практичних навиків та усіх ділових якостей особи з метою визначення потенціальних здібностей та реалізації їх на перспективу. Разом з тим, атестація державних службовців органів державної виконавчої служби – це моніторинг та оцінювання фахової діяльності та визначення рівня ділових та індивідуальних якостей службовця, а також його відповідність займаній посаді органів державної виконавчої служби і перспектив перебування на ній.

Контроль за діяльністю органів державної виконавчої служби - це діяльність уповноважених суб'єктів публічної адміністрації за функціонуванням органів державної виконавчої служби та приватних виконавців, яка здійснюється з метою отримання достовірної інформації про її стан діяльності, а також з метою попередження та припинення відповідних правопорушень під час примусового виконання рішень та притягнення винних

до відповідальності. Сформульовано ознаки контролю за забезпеченням діяльності органів державної виконавчої служби, якими є: діяльність уповноважених суб'єктів публічної адміністрації; об'єктом контролю є функціонування органів державної виконавчої служби та приватних виконавців; метою контролю є отримання достовірної інформації про її стан діяльності та дотримання чинного законодавства; метою також є попередження та припинення відповідних правопорушень під час примусового виконання рішень; можливість притягнення винних до відповідальності.

Нагляд за забезпеченням діяльності органів державної виконавчої служби – це нормативно-врегульована діяльність наглядаючого органу за дотриманням законності та дисципліни піднаглядного органу (об'єкта), який здійснює примусове виконання рішень.

Запропоновано та доведена доцільність створення суб'єкта публічного адміністрування у сфері примусового виконання рішень із назвою Державна виконавча служба України, для якої сформовані та запропоновані основні повноваження її діяльності.

На підставі дослідження механізму адміністративно-правового забезпечення діяльності органів державної виконавчої служби України доведена необхідність внесення змін та доповнень, з метою удосконалення примусового виконання судових рішень та рішень інших органів, а саме:

п. 2 ст. 3 Закону України «Про державну службу» із назвою: «Сфера дії цього Закону» доповнити підпунктом 7-1 зі словами «державних виконавців».

Доведена та обґрунтована необхідність прийняття таких актів:

Постанови Кабінету Міністрів України, яким затвердити «Положення про Державну службу з примусового виконання рішень»;

Постанови Кабінету Міністрів України «Про атестацію державних службовців», яка має врегульовувати усі гарантії та умови проходження служби.

РОЗДІЛ 3.

ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ ВИКОНАВЧОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ

3.1. Міжнародний досвід адміністративно-правового забезпечення діяльності органів державної виконавчої служби України

В умовах інтеграційних процесів України до Європейського союзу виникає гостра необхідність у удосконаленні адміністративно-правового забезпечення діяльності усіх суб'єктів публічного адміністрування, в тому числі й органів державної виконавчої служби. Саме, з метою покращення шляхів та напрямків вдосконалення діяльності органів державної виконавчої служби необхідно вивчити позитивний міжнародний досвід щодо примусового виконання рішень, який необхідно буде впровадити у вітчизняну практику та імплементувати цей досвід у законодавство України.

Відповідно до зазначеного, назріла необхідність у дослідженні міжнародного досвіду адміністративно-правового забезпечення діяльності органів державної виконавчої служби у зарубіжних країнах.

У відповідності до механізму правового регулювання процесу виконання судових рішень та рішень інших суб'єктів можна виокремити міжнародне адміністративно-правове забезпечення органів державної виконавчої служби, а саме: як централізоване; децентралізоване та суміжне.

Саме тому, централізоване міжнародне адміністративно-правове забезпечення органів державної виконавчої служби формулюється наявністю відокремленого державного суб'єкта, який наділений повноваженнями щодо примусового виконання рішень із вертикально структуризованою багаторівневою системою адміністрування. Дана класифікаційна група характерна для таких європейських країн як Німеччина, Швеція, Фінляндія та Іспанія.

Децентралізоване міжнародне адміністративно-правове забезпечення органів державної виконавчої служби характеризується тим, що держава здійснює делегування повноважень у сфері примусового виконання судових рішень приватним організаціям, але при цьому залишає за собою лише контрольні функції, функції нагляду та ліцензування органів виконавчої служби. Саме така класифікаційна група характерна для таких країн як Франція, США, Польща та Угорщина.

Стосовно суміжного міжнародного адміністративно-правового забезпечення органів державної виконавчої служби доцільно відзначити те, що зазначена кваліфікаційна група визначається частковою передачею певної частини повноважень, завдань та функцій від держави до приватних організацій. Прикладом даної класифікаційної групи є Великобританія.

Вважаємо за доцільне охарактеризувати представлені класифікаційні групи міжнародного адміністративно-правового забезпечення органів державної виконавчої служби.

Так, щодо централізованого міжнародного адміністративно-правового забезпечення органів державної виконавчої служби доцільно відзначити те, що визначним її прикладом де усі функції та повноваження щодо примусового виконання рішень покладені на державу, а службовці, які реалізують усе процесуально визначаються державними службовцями, які називаються «судовими виконавцями», що притаманно Німеччині. Нормативно-правову підоснову діяльності адміністративно-правового забезпечення органів державної виконавчої служби становить Німецьке цивільне уложення ФРН кн. 8 «Виконавче провадження» та Закону ФРН «Про судоустрій» тощо. Важливо також відзначити те чине законодавство Німеччини стимулює боржника самостійно погашати заборгованість, у зв'язку з тим, що при використанні механізму примусового стягнення боргу доведеться витратити більше.

Водночас, у законодавстві передбачена правова норма, яка дозволяє боржнику клопотати про призупинення примусового виконання рішення або запобігання примусовому виконанню на період оскарження до вищої інстанції

судового акта, який підлягає попередньому виконанню, якщо надасть забезпечення в розмірі суми стягнення. У разі скасування оспорюваного судового акта забезпечення боржнику повертається, якщо ж указаний акт залишений у силі, то стягнення звертається на суму забезпечення, що виключає необхідність застосування заходів щодо звернення стягнення на майно боржника [262, с. 5; 263].

Судовий виконавець повинен усебічно сприяти добровільному виконанню судового акта. Якщо він не виявить майно, на яке може бути звернено стягнення, однак боржник доведе можливість оплатити борг у короткий термін (у межах шести місяців) частинами, то він проводить стягнення частинами, якщо проти цього не заперечує кредитор [264, с. 5; 263].

Судовий виконавець також має право за клопотанням боржника відкласти реалізацію арештованого майна на один рік, якщо боржник зобов'язується виплатити борг протягом зазначеного терміну. Крім того, звернення стягнення на майно боржника взагалі не проводиться, якщо не можна очікувати, що виручена від реалізації звернених до стягнення предметів сума перевищить витрати за примусовим виконанням судового акта [264, с. 5; 263].

У Швеції виконавче провадження здійснюється саме державними виконавцями, які є незалежними від судів та інших органів влади, хоча й знаходяться під офіційним наглядом міністерства фінансів і контролюються Виконавчою агенцією Швеції [265, с. 141].

Унікальність виконавчого провадження Швеції визначається наявністю Виконавчого Кодексу Швеції [266, с. 253]. Заява про виконання рішення може ґрунтуватися на таких підставах: судове рішення, наказ або постанова; урегулювання (мирова угода), затверджена судом; ухвалення наказу про сумарне стягнення; рішення, винесеного адміністративним органом та ін. Заява про примусове виконання надається у письмовій або усній формі. Місцем виконання рішення є суд, на території якого мешкає боржник. У спорах

стосовно нерухомості виконання рішення здійснює суд, на території якого перебуває це майно [267].

Необхідно відзначити те, що у Кодексі Швеції справи щодо примусового виконання рішень розподілено за характером справ на публічні та приватні. Публічні справи – це справи про стягнення штрафів, митних зборів та податкові збори, а усі інші справи є приватними справами.

Вважаємо за доцільне розглянути другу кваліфікаційну групу децентралізованого міжнародного адміністративно-правового забезпечення органів державної виконавчої служби.

Відповідно, у Франції система примусового виконання рішень є найдавнішою та досить розвиненою. Її більшість країн світу беруть за взірць під час проведення реформ, не є виключенням у цьому і Україна. У Франції досить широко розвинений інститут приватного виконавця, який існує ще із часів французьких королів, коли вважали, що усі виконавці мають бути приватними. На сьогоднішній день у Франції родинні покоління та династії судових виконавців, які є самозайнятими професіоналами з об'єднаними статусами державного і магістерського службовця, що поєднується із посадою підприємця водночас. Судові виконавці призначаються на посаду Міністерством юстиції та вони керують компанією із власним бізнесом щодо виконання судових рішень на зразок директорів, які приймають на роботу кваліфікованих фахівців. Він обов'язково має мати При виході на пенсію власники-керівники продають свою контору із відповідними ліцензіями, які викупує новий власник терміном на 50 років.

Судові виконавці мають право гуртуватися у відповідні об'єднання судових виконавців Франції. Слід також зауважити, що судові виконавці несуть персональну відповідальність за неправомірні рішення, дії чи бездіяльність під час виконання рішень, в результаті чого вони змушені страхувати власні ризики, страхові премії яких розподіляються всередині об'єднання виконавців.

Відзначимо також, що судові виконавці під час здійснення професійної діяльності діють від імені держави та уповноважені застосовувати заходи примусу під час реалізації власних повноважень.

Щодо підвищення кваліфікації судових виконавців та збереження на відповідному рівні фахових навиків та якостей, то доцільно відзначити досить вагомий факт, який полягає у тому, що у них провадиться програма безперервної освіти через Національну школу судочинства та навчальні заклади Франції. Також під егідою Інституту безперервної освіти судових виконавців проводяться регіональні семінари із основоположних проблем виконання судових рішень.

Судові виконавці функціонують на низовому рівні місцевих судів судової системи Франції, які уповноважені виконувати судові рішення, вручати документи судового та несудового характеру, складати процесуальні документи із різнобічних питань судочинства та надавати консультативну допомогу з правових питань тощо.

Зауважимо, що порядок примусового виконання рішень судів та інших органів у Сполучених Штатах Америки врегульовано на федеральному рівні – Федеральними правилами цивільного судочинства (The Federal Rules of Civil Procedure). Втім кожен конкретний штат має власні правила цивільного судочинства, тому питання щодо визнання та виконання на території штату рішення іншого штату провадиться у позовному порядку (suit on the judgement) [267, с. 83; 267].

Важливим є те, що судовий пристав у США на відміну від багатьох інших країн світу жодним чином не здійснює примусове виконання рішень, оскільки його основним завданням є підтримання правопорядку в залі судового засідання та окремі організаційні моменти засідання (відкриття, закриття тощо). Примусове виконання рішень судів та інших органів в США можуть здійснювати такі органи: Федеральна служба Маршалів (The U.S. Marshals Service) провадить примусове виконання переважно за рішеннями судів федеральної ланки або (за дорученням суду) інші особливо складні та важливі

рішення; Служба шерифів (The sheriffs office) – покликана здійснювати примусове виконання за більшістю рішень судів штатів. Власне, шериф – це державний службовець, виборна посадова особа, основними функціями якого є підтримання громадського порядку на території певної громади, дорожнє патрулювання, затримання правопорушників, проведення оперативно-розшукової діяльності тощо, тобто суто поліцейні функції. Шериф обирається на обмежений строк, з правом переобрання, має штат власних помічників [267, с. 83; 268; 269].

Крім того, в окремих штатах (наприклад, в Каліфорнії) виконання рішень судів можуть провадити: 1) констеблі – штатні працівники суду, підлеглі суддям та судовим приставам; 2) Служба судових виконавців окружної судової ради здійснює здебільшого адміністративні функції і виконує окремі категорії рішень, наприклад, рішення про недопущення дискримінації за ознаками статі; 3) Агенції по стягненню – це недержавні агенції, що здійснюють неформальний тиск на боржників. Основний засіб вчинення певного тиску за боржника – це письмові звернення до останнього стосовно початку правових дій проти боржника. Такі агенції діють на підставі ліцензії і нерідко мають в штаті не тільки адвокатів, але й приватних сищиків. Оскільки раніше в практиці таких агенцій часто зустрічалися зловживання, федеральне законодавство та державні структури в теперішній час ретельно контролюють їх діяльність [266, с. 255].

Відзначимо, що у США значно розгалужена система страхування, за рахунок якої схвалюється значний рівень ефективності примусового виконання рішень, а саме 74-78% покриваються за рахунок страхових компаній. Також характерним є те, що заробітна платня судовим виконавцям та судовим клеркам у США відноситься до судових витрат. Ці витрати покриває сторона, що перемагає.

Разом з тим, щодо суміжного міжнародного адміністративно-правового забезпечення органів державної виконавчої служби то яскравим прикладом цієї класифікаційної групи є Великобританія, у якій функціонують судові виконавці

як державні службовці разом із приватними судовими виконавцями, останні з яких працюють на основі ліцензії. Із зазначено стає зрозумілий той факт, що стягувану представляється право особистого вибору між державним виконавцем та приватним виконавцем. Особливе враження справляє те, що у Великобританії ще із 1604 року правила арешту та продажу майна боржника не змінювалися до сьогоднішнього дня.

Примусове виконання судових рішень у Великобританії та Уельсі розподіляється по різних категоріях приставів [270, с. 60].

У Великобританії повноваженнями щодо стягнення боргів за рішенням окружних судів наділені судові пристави графства, які й наділені правом здійснювати конфіскацію та реалізовувати майно, з метою покриття боргової суми, а також правом вручення судових документів. Вони також наділені наглядовою функцією за власністю сторін виконавчого провадження.

Важливо відзначити й те, що судові пристави графства обмежуються у правах щодо стягнення боргової суми більше 5000 фунтів стерлінгів. Виключення щодо зазначеної норми становлять норми, які врегульовані Законом Великобританії «Про споживчий кредит» від 1974 року, згідно із яким примусове виконання реалізовуватиметься лише судами графств.

Приватні судові виконавці магістратських судів відповідальні за виконання рішень магістратських судів, вони мають право конфісковувати та продавати майно для погашення суми боргу, здійснювати арешти, затримання боржника, накладення арешту на майно за ордером, виданим судом магістратів під будь-яким статусом, які належать до штрафів і громадських покарань. Виконавець може виконувати таке рішення по всій території Великобританії та Уельсу [263].

Судові виконавці Високого Суду відповідальні за виконання розпоряджень щодо відшкодування боргів за рішеннями Високого Суду або за рішеннями окружних судів, переданих Високому Суду, вони мають право конфіскувати і продавати майно для погашення суми боргу, застосовувати санкції і здійснювати контроль за власністю боржника [263].

Сертифіковані судові виконавці наділені правом стягнення боргів на користь місцевої влади [263].

Еволюціонуючи протягом тривалого періоду система органів державної виконавчої служби у країнах Європейського Союзу постійно зазнає кардинальних змін. Звернемо увагу на те, що різноманітні системи примусового виконання рішень забезпечують його через поєднання державних та приватних інституцій це зокрема такі країни Франція, США, Польща та Угорщина. Досвід деяких країн, це зокрема Великобританії, свідчить про те, що частина повноважень, завдань та функцій від держави частково передається до приватних організацій. І наступною групою систем примусового виконання рішень є уповноважений державний суб'єкт, який чітко реалізовує примусове виконання рішень, яка характерною є для таких європейських країн як Німеччина, Швеція, Фінляндія та Іспанія.

Відзначимо також, що Україна взяла курс на зразок Франції де відбувається поєднання державних та приватних інституцій під час примусового виконання рішень. Ми вважаємо, що її необхідно підтримувати та удосконалювати, так як у цій системі передбачається зменшення кадрового потенціалу, в результаті якого скорочуються витрати на утримання цих суб'єктів, задля можливості оптимізації системи органів державної виконавчої служби, котра на сьогоднішній день, досить актуальною у зв'язку із хронічним дефіцитом ресурсів у країні.

На наш погляд, зазначена система діяльності органів державної виконавчої служби є виконанням міжнародних зобов'язань щодо модернізації сфери примусового виконання рішень в цілому. При цьому необхідно відзначити те, що якість та ефективність її перебуває ще на досить низькому рівні.

У зв'язку з цим, на зразок міжнародного досвіду Франції щодо адміністративно-правового забезпечення діяльності органів державної виконавчої служби вважаємо запропонувати наступні елементи його удосконалення:

по-перше, необхідно підвищувати авторитет суб'єктів, які виконують примусові рішення;

по-друге, доцільно гармонізувати поєднання органами державної виконавчої служби переконання та примусу при примусовому виконанні рішень;

по-третє, повинні одночасно належним чином забезпечуватися права та законні інтереси обох сторін виконавчого провадження;

по-четверте, не дивлячись на хронічний дефіцит в державі, на наш погляд, необхідно створити єдиний суб'єкт публічного адміністрування у повноваженнях якого буде чітко передбачено відповідну термінологію, завдання, повноваження, цілі, структурні елементи, реалізацію державної політики у сфері примусового виконання рішень та відповідальність за порушення у цій сфері;

по-п'яте, мають бути також, чітко визначені примусові заходи впливу, які застосовуються до боржника та мають співвідноситися між собою і відповідати основній адміністративно-процедурній меті реалізації;

по-шосте, діяльність органів державної виконавчої служби має бути інформативним, під час якого мають застосовуватися сучасні комп'ютерно-інформаційні технології, сучасне документоведення, що позитивно буде впливати на ефективність та результативність зазначеної діяльності;

по-сьоме, органами державної виконавчої служби має бути забезпечено належний захист арештованого майна та коштів боржника, з метою виключення користування ними іншими особами;

по-восьме, доцільно впровадити інститут медіації з метою вдосконалення діяльності органів державної виконавчої служби.

3.2. Чинники ефективності адміністративно-правового забезпечення діяльності органів державної виконавчої служби України

Відзначимо, що в умовах євроінтеграційних процесів України до міжнародної спільноти виникає необхідність вдосконалення адміністративно-правового забезпечення діяльності усіх суб'єктів публічної адміністрації, в тому числі й органів державної виконавчої служби України.

З метою визначення негативних моментів діяльності органів державної виконавчої служби нами було проведено інтерв'ювання, в ході якого визначено, що усі службовці працюють лише для формулювання статистичних даних – 37,5%; наявна велика кількість показників їхньої діяльності - 31,1%; досить короткі строки виконання поставлених завдань – 18%; високе завантаження завданнями – 16%; неналежні матеріально-технічні умови виконання професійної діяльності (відсутність обладнаних приміщень, відсутність на кожному робочому місці комп'ютерної техніки тощо) - 15%; у зв'язку з організаційно-штатними змінами наявна виконавча нестабільність та, відповідно, й дисципліна – 12%; відсутність взаємодопомоги між суб'єктами публічної адміністрації під час здійснення професійної діяльності щодо примусового виконання рішень – 16%; відсутність чіткості щодо формулювання поставлених задач – 7%; наявність необґрунтованої суворой дисципліни, яка є необґрунтованою – 3% тощо (Додаток Г).

Разом з тим, після проведеного опитування працівників органів державної виконавчої служби, можна сформулювати основні чинники ефективності адміністративно-правового забезпечення діяльності органів державної виконавчої служби. У відповідності до здійсненого опитування доцільно сформулювати наступні істотні недоліки адміністративно-правового забезпечення діяльності органів державної виконавчої служби, які потребують удосконалення, а саме: підвищити мотивацію та стимулювання державних виконавців – 45%; збільшити частку виконання судових рішень – 35%; покращити взаємодію органів державної виконавчої служби із державними та

недержавними суб'єктами публічного адміністрування під реалізації власних повноважень – 15,5%; підвищити інформування сторін в електронному варіанті (електронною поштою, СМС-інформуванням та іншими засобами передачі персональної інформації) – 5%; покращити матеріально-технічне забезпечення робочих місць та кабінетів (включаючи індивідуальні комп'ютера, принтера, сканери, ото-відео засоби тощо) – 15%; забезпечення якісним доступом до Інтернету – 25%; створити власний силовий структурний підрозділ – 5% тощо.

Відзначимо, що ефективність діяльності державної виконавчої служби на сьогоднішній день має безліч нарікань, основною причиною з яких є низький відсоток примусового виконання рішень. Навіть за кордоном відома наша проблематика щодо хронічного невиконання судових рішень

Так, у резолюції Парламентської асамблеї Ради Європи № 1787 (2011) від 26 січня 2011 року «Виконання рішень Європейського суду з прав людини» відзначається існування основних системних недоліків, які викликають велику кількість повторюваних висновків щодо порушення Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод і серйозно підривають верховенство права. Щодо України ці проблеми пов'язані, зокрема з хронічним невиконанням рішень національних судів [271].

У резолюції зазначено, що Україна повинна терміново прийняти комплексну стратегію щодо виправлення ситуації, за якою значна кількість остаточних судових рішень залишається невиконаною, а також впровадити ефективні внутрішні засоби правового захисту [271].

Відповідно до практики Європейського суду з прав людини виконання судових рішень розглядається як невід'ємна частина судового розгляду в розумінні ст. 6 Конвенції про захист прав і основних свобод людини. Європейський суд неодноразово робив висновок, що це право стало б ілюзорним у разі, коли б правова система держави допускала, аби остаточне, обов'язкове судове рішення залишалось невиконаним. Це призводить до ситуації, несумісної з принципом верховенства права [271].

Відповідно, на теренах України стало зрозумілим те, що державна виконавча служба не в змозі самотійно забезпечити ефективне виконання судових рішень та рішень інших органів і тому, на законодавчому рівні було прийнято рішення врегулювати цю проблему за допомогою впровадження інституту приватних виконавців як альтернативний механізм виконання судових рішень. Зазначений інститут частково розвантажить органи державної виконавчої служби та надасть стягувану право вибору виконавця чи то державного чи то приватного. Позитивним в цьому моменті є те, що для цієї оптимізації не потрібно витратити коштів з Державного бюджету України.

На вирішення основних проблем щодо діяльності органів державної виконавчої служби Міністерством юстиції України було розроблено два законодавчих акта, якими є: Закони України «Про виконавче провадження» [62] та «Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів» [63]. Зауважимо, що ці документи впроваджують в дію поновлені процедури виконання судових рішень і рішень інших органів та визначають низку удосконалень. Саме з метою забезпечення ефективності діяльності органів державної виконавчої служби, ефективності та своєчасності виконання судових рішень і рішень інших органів зазначеними законодавчими актами:

а) визначено сучасні принципи діяльності органів державної виконавчої служби, які зосереджені на забезпечення прав, свобод і законних інтересів сторін виконавчого провадження;

б) надано ширший перелік рішень, які підлягають виконанню органами державної виконавчої служби;

в) запроваджено публічний Єдиний реєстр боржників;

г) введено автоматизовану систему документообігу під час виконавчого провадження, який включає в себе електронну реєстрацію усіх документів, а також фіксування усіх процесуальних рішень та інших процесуальних дій в публічній он-лайн системі;

д) удосконалено строки усіх виконавчих дій та визначено, що при відкритті виконавчого провадження строк для самостійного (добровільного) виконання рішення боржнику не надається [272];

е) впроваджено сплату стягувачем авансованого внеску за прийняття виконавчого документа до примусового виконання;

ж) відбулося посилення усіх видів юридичної відповідальності під час здійснення виконавчого провадження;

з) підвищено розміри санкцій у вигляді штрафу, які накладаються державним чи приватним виконавцем.

Як бачимо із зазначеного, прийняті законодавчі акти є визначним поштовхом до удосконалення діяльності органів державної виконавчої служби, але чітких і рішучих дій у діяльності органів державної виконавчої служби не відбулося, саме ця проблематика є поштовхом до формулювання новітніх чинників підвищення якості та ефективності щодо забезпечення діяльності органів державної виконавчої служби.

Доцільно відзначити те, що з метою оптимізації діяльності державного виконавця як основного суб'єкта у сфері примусового виконання рішень суду та інших органів, то тут взагалі складно не погодитись. Для того щоб якісніше та ефективніше виконувалася їх професійна діяльність потрібно збільшувати матеріальне забезпечення державного виконавця (зокрема запроваджувати преміювання ефективних виконавців), посилювати соціальний захист тощо [271].

Також вагомим недоліком діяльності органів державної виконавчої служби є низький професійний рівень державних виконавців. На наш погляд, *професійний рівень має щорічно бути підтверджено відповідними сертифікатами та свідоцтвами про підвищення кваліфікації як на вітчизняного так і міжнародного рівнів.*

Стосовно мотивації та стимулювання державних виконавців то вони мають залежати від його професійних здібностей; впровадження інноваційності у своїй діяльності; виконання своєї діяльності на принципах

прозорості та неупередженості, він завжди має бути толерантним та стриманим у будь-яких ситуаціях.

Необхідно відзначити ще й той факт, що важливість матеріального стимулювання діяльності державних виконавців є вагомим чинником ефективності адміністративно-правового забезпечення діяльності органів державної виконавчої служби в Україні. Реформувавши систему оплати праці державних службовців буде забезпечена конкурентоспроможність державної служби на ринку праці та підвищиться ефективність та якість діяльності державних службовців в цілому та в органах державної виконавчої служби, відбудуватиметься протидія корупції, підвищиться зацікавленість кадрового потенціалу у якісній, ефективній, продуктивній, інноваційній їх діяльності. Буде стимулюватися бажання та можливості просування по службі державних службовців. На наш погляд, необхідно підвищити посадовий оклад, а також з метою мотивації та стимулювання державних виконавців, на наш погляд, доцільно було б визначити фіксовану винагороду за кожну вручену повістку, яка отримана у відповідності до чинного законодавства та визначити певний відсоток преміювання за кожне реалізоване рішення суду. Посадова диференціація оплати праці державним службовцям органів державної виконавчої служби має бути врахована в залежності від:

по-перше, рівня відповідальності;

по-друге, професійних здібностей;

по-третє, фахової підготовки та рівня підвищення кваліфікації;

по-четверте, впровадження інноваційних методів професійної діяльності;

по-п'яте, показників щодо результативності їх діяльності.

Щоб усе це було ефективним та прозоро, доцільно створити Єдиний рейтинг державних виконавців із відповідним переліком завдань, які повинен виконувати у своїй діяльності державний службовець органів державної виконавчої служби. Саме це надасть можливість прозоро, неупереджено та із запобіганням корупції визначити рівень професійної діяльності зазначеної

категорії осіб. Зазначений рейтинг можна розподілити на два блоки оцінювання державних службовців органів державної виконавчої служби, а саме: 1) внутрішньоструктурні, до яких можна віднести: організаційне забезпечення органу державної виконавчої служби; статистико-аналітичне, інноваційне, матеріально-технічне та методичне забезпечення, кадрова діяльність тощо; 2) зовнішньо-організаційні: професійний рівень виконання своєї діяльності; кількісно-якісні показники діяльності; превентивно-правова діяльність з населенням; результати реалізації принципів законності, верховенства права, гласності, прозорості, доцільності та відкритості; забезпечення протидії корупції; результати розгляду звернень громадян тощо.

Із проведеного опитування працівників органів державної виконавчої служби та пересічних громадян свідчать про те, що рівень заробітної платні має бути від 10000-15000 грн. – 10 % опитаних; 15001–20000 грн. – 25% опитаних; 20001-30000 грн. – 20,1% опитаних, до 10000 грн. – 15% опитаних, але за умови відповідності усім пунктам рейтингу, а у разі невідповідності вимогам заробітна платня має зменшуватися.

Істотним недоліком у діяльності органів державної виконавчої служби є те, що чинне законодавство не встановлює соціальних гарантій державних службовців вищезазначеного суб'єкта публічної адміністрації. На наш погляд, якщо не покращити соціальний захист зазначеної категорії службовців буде відбуватися брак кадрів у органах державної виконавчої служби.

Відповідно до зазначеного, нами проведено опитування працівників органів державної виконавчої служби, в результаті якого 15% - бажають звільнитися із органів державної виконавчої служби, але не звільняються через брак стажу; 30% - мають на меті просуватися по службі на вищестоящі посади; 5% - бажають змінити структурний підрозділ; 25,8% - планують виходити на пенсію; 24,2% - утрималося від відповіді.

Важливими чинниками удосконалення діяльності органів державної виконавчої служби є належне матеріально-технічне забезпечення та створення належних умов праці для службовців зазначених суб'єктів публічної

адміністрації. Для цього мають бути надані для роботи відповідні приміщення, які мають бути забезпечені технічними засобами, якісним доступом до Інтернет-ресурсів, мають бути забезпечені інформаційними засобами діяльності, а також має бути надано допоміжне кадрове забезпечення даного роду діяльності.

Відповідно, вагомою умовою якісного виконання професійної діяльності органів державної виконавчої служби є використання у своїй роботі інформаційних технологій, за допомогою яких відбувається скорочення втрат та коштів на адміністративно-правове забезпечення діяльності органів державної виконавчої служби. Саме тому, з метою забезпечення пріоритетного чинника щодо розвитку інформатизації сфери примусового виконання рішень суду і інших органів, на наш погляд, доцільно було б запропонувати створення Концепції інформатизації діяльності органів державної виконавчої служби, структура до якої додається у Додатку Д.

Вагомим недоліком під час виконання судових рішень і рішень інших органів, який на нашу думку, необхідно удосконалити це є недостатня юридична відповідальність державних виконавців як засіб забезпечення законності та дисципліни у сфері публічного адміністрування. Відзначимо, що це є обов'язок кожного суб'єкта публічної адміністрації відповідати прозоро за свою діяльність чи бездіяльність, а також нести відповідальність за результати своєї діяльності. Саме тому, на наш погляд, з метою удосконалення та посилення юридичної відповідальності необхідно створити прозору систему запиту влади на результати діяльності кожного державного виконавця та оприлюднення індивідуальних звітів про виконану діяльність. В результаті чого буде чітко сформульована персоніфікована відповідальність, підвищиться правова свідомість державних виконавців та їх посадових осіб, впровадиться принцип прозорості та відкритості у діяльності органів державної виконавчої служби, а також буде забезпечуватися протидія корупції.

Висновки до розділу 3

У результаті проведеного дослідження шляхів удосконалення адміністративно-правового забезпечення органів державної виконавчої служби України ми дійшли таких висновків:

У відповідності до механізму правового регулювання процесу виконання судових рішень та рішень інших суб'єктів міжнародне адміністративно-правове забезпечення органів державної виконавчої служби розподілено на: централізоване; децентралізоване та суміжне. Відповідно, централізоване міжнародне адміністративно-правове забезпечення органів державної виконавчої служби формулюється наявністю відокремленого державного суб'єкта, який наділений повноваженнями щодо примусового виконання рішень із вертикально структуризованою багаторівневою системою адміністрування, що характерно для таких країн як Німеччина, Швеція, Фінляндія та Іспанія. Разом з тим, децентралізоване міжнародне адміністративно-правове забезпечення органів державної виконавчої служби характеризується тим, що держава здійснює делегування повноважень у сфері примусового виконання судових рішень приватним організаціям, але при цьому залишає за собою лише контрольні функції, функції нагляду та ліцензування органів виконавчої служби, що притаманно таким країнам як Франції, США, Польщі та Угорщині. Водночас, суміжне міжнародне адміністративно-правове забезпечення органів державної виконавчої служби визначається частковою передачею певної частини повноважень, завдань та функцій від держави до приватних організацій, що характерно для Великобританії.

Обґрунтовано доцільність удосконалення діяльності органів державної виконавчої служби на зразок Франції, де поєднано державні та недержавні інституції, за рахунок яких розвантажуватимуться державні органи за рахунок діяльності приватних. Разом з тим, їх діяльність має також розвантажуватися впровадженням повної інформатизації усієї системи примусового виконання рішень в результаті чого зменшуватиметься потреба у кадровому потенціалі,

що призводитиме до скорочення витрат на утримання цих суб'єктів при хронічному дефіциті ресурсів в країні, задля можливості оптимізації системи органів державної виконавчої служби.

Виокремлено основні чинники ефективності адміністративно-правового забезпечення діяльності органів державної виконавчої служби:

- підвищення авторитету суб'єктів, які виконують примусові рішення;
- щорічне підвищення кваліфікації державних службовців як на державному рівні так і на міжнародному;
- гармонізування поєднання органами державної виконавчої служби переконання та примусу при примусовому виконанні рішень;
- забезпечення прав та законних інтересів обох сторін виконавчого провадження;
- створення єдиного суб'єкта публічного адміністрування у повноваженнях якого буде чітко передбачено відповідну термінологію, завдання, повноваження, цілі, структурні елементи, реалізацію державної політики у сфері примусового виконання рішень та відповідальність за порушення у цій сфері;
- чітке визначення примусових заходів впливу, які застосовуються до боржника та мають співвідноситися між собою і відповідати основній адміністративно-процедурній меті реалізації;
- інформатизація діяльності органів державної виконавчої служби під час якої мають застосовуватися сучасні комп'ютерно-інформаційні технології, сучасне документоведення, що позитивно впливатиме на ефективність та результативність зазначеної діяльності;
- забезпечення органами державної виконавчої служби належного захисту арештованого майна та коштів боржника, з метою виключення користування ними іншими особами;
- впровадження інституту медіації з метою вдосконалення діяльності органів державної виконавчої служби.

Обґрунтована дієва мотиваційна та стимулююча система службовців державної виконавчої служби через створення Єдиного рейтингу державних виконавців із основним переліком завдань та повноважень, які повинен він виконувати у своїй професійній діяльності, що надасть можливість прозоро, неупереджено та, запобігаючи корупційним проявам, визначити рівень професійної діяльності зазначеної категорії осіб. Рейтинг має містити два основних блоки вимог, а саме: 1) внутрішньоструктурні: організаційне забезпечення органу державної виконавчої служби; статистико-аналітичне, інноваційне, інформаційне; матеріально-технічне та методичне забезпечення, а також кадрова діяльність; 2) зовнішньо-організаційні: професійний рівень виконання своєї діяльності; кількісно-якісні показники діяльності; превентивно-правова діяльність з населенням; результати реалізації принципів законності, верховенства права, гласності, прозорості, доцільності та відкритості; забезпечення протидії корупції; результати розгляду звернень громадян тощо.

Обґрунтована доцільність впровадження посадової диференціації оплати праці державним службовцям органів державної виконавчої служби, яка враховуватиметься в залежності від: професійних здібностей; фахової підготовки та рівня підвищення кваліфікації; впровадження інноваційних методів професійної діяльності; показників результативності їх діяльності; рівня відповідальності тощо.

З метою удосконалення та посилення юридичної відповідальності необхідно створити прозору систему запиту влади на результати діяльності кожного державного виконавця та оприлюднення індивідуальних звітів про виконану діяльність, в результаті чого формулюватиметься персоніфікована відповідальність, підвищуватиметься правова свідомість державних виконавців та їх посадових осіб, впроваджуватиметься принцип прозорості та відкритості у діяльності органів державної виконавчої служби, а також буде забезпечуватися протидія корупції.

З метою забезпечення пріоритетного чинника ефективності адміністративно-правового забезпечення діяльності органів державної виконавчої служби в частині розвитку інформатизації сфери примусового виконання рішень суду і інших органів доведена необхідність створення *«Концепції інформатизації діяльності органів державної виконавчої служби»*.

ВИСНОВКИ

У дисертації викладено теоретичне обґрунтування та оновлене розв'язання наукових завдань щодо адміністративно-правового забезпечення діяльності органів державної виконавчої служби. Визначається низка сучасних наукових концепцій теоретико-правових засад, нормативно-правового забезпечення, закономірностей розвитку та шляхів удосконалення адміністративно-правового забезпечення діяльності органів державної виконавчої служби, на підставі яких обґрунтовано та сформульовано основні висновки.

1. Адміністративно-правове забезпечення діяльності органів державної виконавчої служби – це безперервна професійна діяльність органів державної виконавчої служби, яка реалізовується за допомогою адміністративно-правових засобів та способів, спрямованих на створення належних умов для ефективного примусового виконання рішень суду та рішень інших органів, гарантуючи захист прав, свобод і законних інтересів усіх суб'єктів виконавчого провадження. Ознаками адміністративно-правового забезпечення діяльності органів державної виконавчої служби є: безперервна професійна діяльність органів державної виконавчої служби як суб'єктів публічної адміністрації; застосування адміністративно-правових засобів та способів; реалізація професійної діяльності, яка здійснюється за допомогою адміністративно-правових засобів та способів; діяльність спрямована на створення належних умов для ефективного примусового виконання рішень суду та рішень інших органів; гарантування захисту права, свободи і законні інтереси сторін виконавчого провадження.

2. Адміністративно-правовий статус органів державної виконавчої служби – це сукупність компетенцій, повноважень суб'єктів публічного адміністрування у сфері примусового виконання рішень та адміністративної відповідальності при порушенні норм щодо виконання рішень суду та інших

органів (посадових осіб), що встановлено законодавством та захищено відповідними гарантіями.

3. Принципи адміністративно-правового забезпечення органів державної виконавчої служби – це фундаментальні об'єктивно обумовлені засади примусового виконання рішень суду та рішень інших органів публічної адміністрації, на основі яких ґрунтується діяльність державних та приватних виконавців, в результаті чого забезпечується якісне та результативне виконавче провадження. Класифіковано принципи адміністративно-правового забезпечення діяльності органів державної виконавчої служби на: фундаментальні принципи; статусні принципи; функціонально-управлінські принципи.

4. Механізм адміністративно-правового забезпечення діяльності органів державної виконавчої служби – це сукупність адміністративно-правових заходів, способів та методів, за допомогою яких здійснюється організуючий вплив на суспільні відносини щодо примусового виконання рішень, які забезпечують результативну діяльність уповноважених суб'єктів у конкретному спрямуванні.

5. Нормативно-правове забезпечення діяльності органів державної виконавчої служби – це комплекс юридичних норм, за допомогою яких держава в особі державних та приватних виконавців забезпечує та реалізує права громадян на ефективне, якісне та результативне примусове виконання рішень. Виокремлено три групи нормативно-правових актів, які врегульовують діяльність органів державної виконавчої служби: а) загально-цільові; б) суб'єктно-систематизуючі; в) суб'єктно-уповноважуючі акти. Доведена доцільність створення суб'єкта публічного адміністрування у сфері примусового виконання рішень із назвою «Державна служба з примусового виконання рішень».

6. Адміністративно-правові засоби забезпечення органів державної виконавчої служби як сукупність способів та прийомів, за допомогою яких здійснюються юридично-значущі процесуальні дії органами державної

виконавчої служби щодо врегулювання суспільних відносини з метою виконання примусового виконання рішень та притягнення винних до відповідальності. Водночас, виокремлено три групи адміністративно-правових засобів забезпечення діяльності органів державної виконавчої служби, а саме: основоположні адміністративно-правові засоби забезпечення діяльності органів державної виконавчої служби, якими є атестація; спеціалізовані адміністративно-правові засоби забезпечення діяльності органів державної виконавчої служби, якими є контроль та нагляд; деліктні адміністративно-правові засоби забезпечення діяльності органів державної виконавчої служби, якими є адміністративна відповідальність за правопорушення.

7. Зарубіжне адміністративно-правове забезпечення органів державної виконавчої служби за механізмом правового регулювання процесу виконання судових рішень та рішень інших суб'єктів розподілено на: централізоване (характерно для Німеччини, Швеції, Фінляндії та Іспанії); децентралізоване (характерно для Франції, США, Польщі та Угорщини) та суміжне (характерно для Великобританії).

8. Доведена необхідність створення Єдиного рейтингу державних виконавців. Відповідно до результатів рейтингового оцінювання запропоновано впровадити посадову диференціацію оплати праці державним службовцям органів державної виконавчої служби.

9. З метою вдосконалення механізму адміністративно-правового забезпечення діяльності органів державної виконавчої служби України доведена необхідність прийняття таких актів як: постанови Кабінету Міністрів України, яка затверджуватиме «Положення про Департамент державної виконавчої служби Міністерства юстиції України»; «Положення про Державну службу з примусового виконання рішень»; «Про атестацію державних службовців»; «Концепції інформатизації діяльності органів державної виконавчої служби».

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

-
- 1 Великий тлумачний словник сучасної української мови / уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. К. : Ірпінь: ВТФ «Перун», 2003. 1440 с.
 - 2 Діденко С. В. Зміст адміністративно-правового забезпечення обігу та застосування зброї в Україні. Вісник пенітенціарної асоціації України. 2017. №2. С. 42-50.
 - 3 Академічний тлумачний словник. URL: Режим доступу: <http://sum.in.ua/s/zabezpechyty>
 - 4 Klymenko O. V. Administratyvno-pravove zabezpechennya derzhavnoyi rehulyatornoyi polityky u sferi hospodaryuvannya: dis. kand. yurid. nauk [Administrative and legal provision of state regulatory policy in the field of management]. Kyiv, 2015. 227 p.
 - 5 Дручек О. М. Поняття адміністративно-правового забезпечення прав, свобод та інтересів дитини органами внутрішніх справ України. Форум права. 2013. № 2. С. 123–128. URL: http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe.
 - 6 Ігонін Р. В. Поняття адміністративно-правового забезпечення функціонування системи судів загальної юрисдикції. Адвокат. 2011. № 1. С. 36-40.
 - 7 Наливайко О. І. Правовий захист людини як предмет дослідження загальної теорії права. Держава і право. Збірник наукових праць. Юридичні і політичні науки. Вип. 12. К.: Інститут держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2001. С. 18-24.
 - 8 Толкачев К. Б. Органы внутренних дел в механизме обеспечения личных конституционных прав и свобод граждан : монография. Уфа: Уфимская ВШ МВД СССР, 1991. 168 с.
 - 9 Надьон О.В. Адміністративно-правове забезпечення фінансової безпеки банків: поняття та необхідні ознаки. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія ПРАВО, 2016. Випуск 39. Том 2. С. 17- 21.

¹⁰ Грабар Н. М. Адміністративно-правове забезпечення статусу біженців в Україні: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07. Львів, 2007. 13 с.

¹¹ Корж-Ікаєва Т. Г. Адміністративно-правове забезпечення прав і свобод неповнолітніх: дис.... кандидата юрид. наук : 12.00.07. К., 2008. 219 с.

¹² Сидоренко О. П. Правове забезпечення: до питання інтерпретації поняття. Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції. № 1. 2018. С.39-45.

13 Оникиенко В.В., Либанова З.М., Онищенко В.Ф., Прожогин М.В. Программно-целевое управление воспроизводством трудовых ресурсов. К.: Наукова думка, 1983. 223 с.

14 Костюченко О. Є. Визначення поняття «правове забезпечення». Науковий вісник Національного університету державної податкової служби України, 2015. № 1 (68). С. 11–16.

15 Олейник А. Е. Совершенствование деятельности милиции по обеспечению конституционных прав неприкосновенности личности, жилища советских граждан и охраны их личной жизни: автореф. дисс. ...канд. юрид. наук. К., 1986. 24 с.

16 Опалева А. А. Конституционное право неприкосновенности личности и его обеспечение в деятельности органов внутренних дел: автореф. дисс. ... канд. юрид. наук. М., 1986. 19 с.

17 Волинка К. Г. Механізм забезпечення прав і свобод особи: питання теорії і практики: автореф. дис. ... канд. юрид. наук. К., 2000. 16 с.

18 Кравченко Ю. Ф. Свобода як принцип демократичної правової держави : монографія. Х. : Вид-во Нац. унту внутр. справ, 2003. 405 с.

19 Лазур Я. В. Поняття, сутність та елементи адміністративно-правового механізму забезпечення прав і свобод громадян у державному управлінні. Форум права. 2009. № 3. С. 392–398 URL: http://www.nbuv.gov.ua/e-journals/FP/2009-3./09_ljvudu.pdf.

20 Лукаш С. С. Нормативно-правове забезпечення ефективності управлінської діяльності ОВС України : автореф. дис. ... канд. юр. наук : спец. 12.00.07. Харків, 2002. 18 с.

21 Тиндик Н. П. Адміністративно-правове забезпечення правоохоронними органами імміграційного процесу в Україні : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.07. Ірпінь, 2004. 20 с.

22 Запорожець М. П. Адміністративно-правове забезпечення діяльності місцевих загальних судів України: дис. ... наук. ступеня канд. юр. наук : 12.00.07. Харків, 2004. 18 с.

23 Ієрусалімова І. О. Механізм адміністративно-правового забезпечення прав і свобод людини та громадянина: дис. ... наук. ступеня канд. юрид. наук: 12.00.07 / І. О. Ієрусалімова. Київ, 2006. 205 с.

24 Авер'янов В. Б. Доктринальні засади сучасного розвитку і реформування українського адміністративного права. Виконавча влада і адміністративне право / за заг. ред. В. Б. Авер'янова. К. : Вид. дім «Ін Юре», 2002. С. 60-73.

25 Тацій В. Я. Утвердження і забезпечення прав та свобод людини – головний конституційний обов'язок демократичної, правової, соціальної держави. Вісник Академії правових наук України. 2000. № 4. С. 3-18.

26 Советское административное право : учебник / под ред. В. И. Поповой, М. С. Студенкиной. М. : Юрид. лит., 1982. 288 с.

27 Кісіль З. Р. Адміністративне право : навч. посіб. – 3-тє вид. К. : Алерта ; ЦУЛ, 2011. 696 с.

28 Курс лекцій з навчальної дисципліни «Адміністративне право». URL: https://www.naiu.kiev.ua/files/kafedru/app/lectures/admin-pravo/kurs_leks.doc

29 Особливості стратегічного планування та цільового програмування в оборонній сфері України. Право і Безпека. 2017. № 2. С. 54-64. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pib_2017_2_12

30 Кодекс адміністративного судочинства від 06 липня 2005 р. № 27474. Офіційний вісник України. 2005. № 32. С. 56. Ст. 1918.

31 Курс лекцій з навчальної дисципліни «Адміністративне право». URL: https://www.naiu.kiev.ua/files/kafedru/app/lectures/admin-pravo/kurs_leks.doc

32 Малиновський В. Я. Словник термінів і понять з державного управління. К. : Центр сприяння інституційному розвитку державної служби, 2005. 254 с.

33 Пухтецька А. «Європейський адміністративний простір» як новела української адміністративно-правової науки: понятійно-термінологічна характеристика. Юридична Україна. 2006. № 8. С. 41–45.

34 Авер'янов В. Б. Реформування українського адміністративного права: ґрунтовний привід для теоретичної дискусії. Право України. 2003. № 5. С. 117–122.

35 Стрельченко О. Г. Регулювання сфери обігу лікарських засобів: адміністративно-правове дослідження: монографія. Київ : Видавничий центр «Кафедра», 2019. 400 с.

36 Стрельченко О.Г. Публічне адміністрування у сфері обігу лікарських засобів. дис. ... докт. юрид. наук : 12.00.07. Державний університет внутрішніх справ. Дніпро, 2019. 552 с.

37 Кравцова Т. М., Солонар А. В.. Поняття та принципи діяльності публічної адміністрації.
URL: file:///C:/Users/%D0%9E%D0%BA%D1%81%D0%B0%D0%BD%D0%B0/D
ownloads/FP_index.htm_2010_4_82%20(1).pdf

38 Комарова Ю.М. Адміністративно-правовий статус Національного антикорупційного бюро України : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07. Київ, 2018. 229 с.

39 Лукашевич Н. П., Туленков Н. В. Введение в социологию: учебн.-метод. пособие. Киев: МАУП, 1996. 124 с.

40 Ожегов С. И. Толковый словарь русского языка : [80 000 сл. и фразеологических выражений]. М. : Азбуковник, 1999. 944 с.

41. Окунев І. С. Загально-теоретичні засади правового статусу суб'єкта права : дис. ... кандидата юрид. наук : 12.00.01. К., 2010. 220 с.

42. Тлумачний словник української мови / [уклад. Т. В. Ковальова, Л. П. Коврига]. Х. : Синтекс, 2005. 672 с.

-
43. Большой энциклопедический словарь / [под ред. А. Я. Сухарева, В. Д. Зорькина, В. Е. Крутских]. М. : ИНФРА-М, 1997. Вип. VI. 790 с.
44. Социологический энциклопедический словарь / [ред.-коорд. Г. В. Осипов]. М. : Инфра М–Норма, 1998. 486 с.
45. Політичний енциклопедичний словник : [навч. посіб.] [для студентів вищ. навч. закладів] / [упоряд. В. П. Горбатенко, А. Г. Саприкін] ; за ред. Ю. М. Шемчушенка, В. Д. Бабкіна К. : Генеза, 1997. 642 с.
46. Советский энциклопедический словарь / [под ред. А. М. Прохорова]. 2-е изд. М. : Сов. энцикл., 1980. 1600 с.
47. Юридичний словник / [за ред. Б. М. Бабія, Ф. Г. Бурчака, В. М. Корецького, В. В. Цветкова]. 2-ге вид. К. : Гол. ред. укр. рад. енцикл., 1983. 871 с.
48. Новейший словарь иностранных слов и выражений. М. : Современный литератор, 2006. 976 с.
49. Дудик І. М. Державний контроль Антимонопольного комітету України за узгодженими діями суб'єктів господарювання : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07. Київ : НАН України, Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького. 2015. 20 с.
50. Барихин А. Б. Большой юридический энциклопедический словарь / авт.-сост. А. Б. Барихин. М. : Книжный мир, 2003. 720 с.
51. Юридическая энциклопедия / [отв. ред. Б. Н. Топорнин]. М. : Юрист, 2001. 1272 с.
52. Юридический энциклопедический словарь / [под ред. А. Я. Сухарева]. М. : Советская энциклопедия, 1987. 528 с.
53. Ермакова О. М. Социальный статус государственного служащего: сущность, структур, функции. Образование и общество. 2004. № 3. С. 14–19.
54. Тимашев Н. С., Беккер Г. П., Босков А. М. Развитие социологии права и ее сфера. М. : Изд-во иностр. лит-ры, 1961. 747 с.
55. Андреева Г. М. Современная социальная психология на Западе / Андреева Г. М., Богомолова Н. Н., Петровская Л. А. М. : МГУ, 1978. 271 с.

-
56. Ананьев Б. Г. Человек как предмет познания. Л. : Педагогика, 1968. 278 с.
- 57 Большая советская энциклопедия URL: <http://gufo.me/dict/bse>
58. Философский энциклопедический словарь / Грекулова А. Л. и др. ; [ред. кол. : С. С. Аверинцев и др.]. 2-е изд. М. : Сов. энцикл., 1989. 814 с.
59. Конституція України : Закон України від 28 черв. 1996 р. № 254к/96-ВР / Верховна Рада України. Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст. 141.
- 60 Грибанова М.А. Зміст поняття адміністративно-правового статусу громадянина. Держава і право: Збірник наук. пр. Київ, 2001. Вип. 11: Юридичні і політичні науки. С. 230-235.
- 61 Шемшученко Ю.С., Пархоменко Н.М. Правовий статус. Юридична енциклопедія : том 5 : П-С / [ред.кол. : Ю. С. Шемшученко (голова) та ін.]. Київ: Українська енциклопедія, 2003. Т. 5. 1644 с.
- 62 Про виконавче провадження : Закон України від 02 червня 2016 року / Верховна Рада України. Відомості Верховної Ради України. 2016. № 30. ст. 542. (дата звернення 01.07.2020).
- 63 Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів : Закон України від 02 червня 2016 року. № 1403-VIII / Верховна Рада України. Відомості Верховної Ради. 2016. № 29. ст. 535. (дата звернення 01.07.2020).
- 64 Про запобігання корупції : Закон України від 14 жовтня 2014 р. № 1700-VII / Верховна Рада України. Відомості Верховної Ради, 2014. № 49. ст. 2056. (дата звернення 01.07.2020).
- 65 Про державну службу: Закону України від 10 грудня 2015 р. № 889-VII / Верховна Рада України. Відомості Верховної Ради України 2016. № 4. ст. 43. (дата звернення 01.07.2020).
- 66 Большой юридический словарь [Авт.-сост. : Додонов В.Н. и др.] / Под ред. А.Я. Сухарева и др. М. : Инфра М, 1998. 790 с.
- 67 Теорія держави і права: Академічний курс: Підручник / За ред.

О. В. Зайчука, Н. М. Онищенко. Київ: Юрінком Інтер, 2006. 688 с.

68 Теорія управління органами внутрішніх справ : підручник / за ред. Ю. Ф. Кравченка. Київ, 1999. 702 с.

69 Колпаков В. К., Кузьменко О. В. Адміністративне право України : підруч. : Юрінком Інтер, 2003. 544 с.

70 Панчишин А. В. Поняття, ознаки та структура категорії «правовий статус». Часопис КУП. № 2. 2010. С. 97.

71 Строгович М. С. Основные вопросы советской социалистической законности. М., 1966. 252 с.

72 Роговенко Д. С. Правовий статус Рахункової палати України : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07. Київ, 2007. 201 с.

73 Білоус В. Т. Координація управління правоохоронними органами України по боротьбі з економічною злочинністю (адміністративно-правовий аспект) : дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.07. Ірпінь, 2004. 444 с.

74. Колодій А. М. Принципи права України. К. : Юрінком Інтер, 1998. 208 с.

75. Скакун О. Ф. Теория государства и права : [учебн.]. Х. : Консум; Ун-т внутр. дел, 2000. 704 с.

76. Нікітін А. В. Теорія держави і права : [навч. посіб.] / [за наук. ред. А. М. Колодія]. К. : Ун-т «Україна», 2005. Ч. II. 2005. 265 с.

77. Явич Л. С. Сущность права: социально-философское понимание генезиса, развития и функционирования юридической формы общественных отношений. Л. : Изд-во ЛГУ, 1985. 207 с.

78 Новейший словарь иностранных слов и выражений. М. : Современный литератор, 2006. 976 с.

79. Большой энциклопедический словарь / [под ред. А. Я. Сухарева, В.Д. Зорькина, В.Е. Крутских]. М. : ИНФРА-М, 1997. Вип. VI. 790 с..

80. Большой юридический словарь / под ред. А. Я. Сухарева, В. Е. Крутских. – 2-е изд. – М. : ИНФРА-М., 2000. – 703 с.

-
81. Юридична енциклопедія: в 6 т. / [ред. кол. Ю. С. Шемшученко (відп. ред.) та ін.]. К. : «Укр. енцикл.», 1998. Т. 3. 897 с.
- 82 Рабінович П. М. Основи загальної теорії права і держави : посіб. [для студ. спец. «Правознавство»]. К. : Атіка, 2001. 236 с.
83. Годованець В. Ф. Конституційне право України : конспект лекцій / [2-е вид., стереотип]. К. : МАУП, 2001. 216 с.
84. Самолюк В. В., Філіп'єв А. О., Мартинюк Р. Т. Основи правознавства : [навч. посіб.]. Острог : Вид-во Національного ун-ту «Острозька академія», 2006. 253 с.
85. Новоселов В. И. Два понятия правового положения граждан СССР. Правопорядок и правовой статус личности в развитом социалистическом обществе в свете Конституции СССР 1977 года. Саратов, 1980. 288 с.
- 86 Алексійчук М. М. Адміністративно-правовий статус міського, районного органу внутрішніх спра : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07. Київ, Київ. 2009. 180 с.
- 87 Гусарєв С.Д. Теоретичні аспекти забезпечення правового статусу особистості в Україні. Науковий вісник Дніпропетр. юридичного ін-ту МВС України. 2000. №1. С. 39-44.
- 88 Кравчук М.В. Теорія держави і права. Проблеми теорії держави і права: Навчальний посібник. 3-тє вид., змін, й доп. Тернопіль: Карт-бланш, 2002. 247 с.
- 89 Покровский И. А. Основные проблемы гражданского права. М., 1998. 353 с.
- 90 Проблемы общей теории права и государства : учебн. М., 2004, 832 с.
- 91 Адміністративне право України. Академічний курс: підручник: у 2 т. / ред. кол.: В. Б. Авер'янов (голова) та ін. Київ: Юрид. думка, 2004. Т. 1: Загальна частина. 2004. 584 с.
- 92 Административное право: учеб. для вузов / под ред. проф. Л. Л. Попова. 2-е изд., перераб. и доп. М. : Юристь, 2006. 728 с.

-
- 93 Коломоєць Т. О. Адміністративне право України. Академічний курс: підручник. Київ: Юрінком Інтер, 2011. 576 с.
- 94 Стеценко С. Г. Адміністративне право України: навч. посіб. Київ: Атіка, 2007. 624 с.
- 95 Федевич О. М. Адміністративно-правовий статус Державного агентства України з управління зоною відчуження: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07. Київ, 2012. 226 с.
- 96 Васильєв В. М. Структура та зміст адміністративно-правового статусу суб'єктів протидії правопорушенням у сфері підприємницької діяльності. Право і безпека, 2018. № 3 (70). С. 10-15.
- 97 Габричидзе Б. Н. Административное право Российской Федерации. М. : Дело и Сервис, 2001. 620 с.
- 98 Административное право Украины : учеб. / под общ. ред. С. В. Кивалова. Харьков : Одиссей, 2004. 880 с.
- 99 Мандичев Д. В. Поняття адміністративно-правового статусу органу виконавчої влади. Право і суспільство. 2010. № 5. С. 117–121.
- 100 Чуприна Ю. Ю. Щодо визначення змісту поняття адміністративно-правового статусу. Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія : Право. 2016. Вип. 21. С. 268-272
- 101 Мещерякова О. В. Щодо визначення елементів адміністративно-правового статусу учасників операцій ООН з підтримання миру. Форум права. 2011. № 2. С. 609–612. URL: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/FP_index.htm_2011_2_98.pdf (дата звернення: 01.07.2020).
- 102 Чумак О. О. Адміністративно-правовий статус державного виконавця. Публічне право. 2013. № 1 (9). С. 107–112. URL: <http://www.yourfuture.org.ua/ua/pb/2013/pp19/Chumak.pdf> (дата звернення: 01.07.2020).
- 103 Запотоцька О. В. Поняття та елементи адміністративно-правового статусу Національного банку України. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Право. 2017. Вип. 42. С. 166-170

104 Адміністративне право України: підручник / за заг. ред. С. В. Ківалова. Одеса: Юрид. літ., 2003. 896 с.

105 Малиновський В. Я. Державне управління: навч. посіб. 2-ге вид., допов. та переробл. Київ: Атіка, 2003. 576 с.

106 Якимов А. Ю. Субъекты административной юрисдикции (правовой статус и его реализация): монография: Ч. 1: Правовой статус субъектов административной юрисдикции. М.: ВНИИ МВД России, 2006. 268 с

107 Овсянко Д. М. Административное право: учеб. пособие. М.: Юристь, 1995. 303 с

108 Сікорський О. П. Адміністративно-правовий статус Державного департаменту у справах громадянства, імміграції та реєстрації фізичних осіб МВС України : дис. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00. 07.Харків, 2011.20 с.

109 Бачило И. Л. Организация советского государственного управления. М., 1984. 237 с.

110 Бахрах Д. Н. Административное право: учеб. для вузов. М.: Изд-во «БЕК», 1996. 368 с.

111 Бригінець О. О. Адміністративно-правовий статус державної податкової служби України: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.07. Ірпінь, 2011. 22 с.

112 Говійко Є. А. Адміністративно-правовий статус Національного центрального бюро Інтерполу: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: спец. 12.00.07. Київ, 2011. 20 с.

113 Павелкін С. Р. Адміністративно-правовий статус органів публічної адміністрації у сфері житлово-комунального господарства України : автореф. дис. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.07. Київ, 2013. 22 с.

114 Про гарантії держави щодо виконання судових рішень : Закон України від 05 червня 2012 р. № 4901-VI / Верховна Рада України. Відомості Верховної Ради, 2013. № 17. ст. 158.

115 Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини : Закон України 23 лютого 2006 р. № 3477-IV / Верховна Рада України. Відомості Верховної Ради України. 2006. № 30. ст. 260.

116 Про затвердження Типового положення про управління забезпечення примусового виконання рішень міжрегіональних управлінь Міністерства юстиції України : Наказ Міністерства юстиції України 20 квітня 2016 р № 1183/5 / Міністерство юстиції України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/z0617-16#Text>

117 Типового положення про відділ державної виконавчої служби міжрегіональних управлінь Міністерства юстиції України : Наказ Міністерства юстиції України від 20 квітня 2016 р. № 1183/5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0618-16#Text>

118 Типове положення про управління державної виконавчої служби головних територіальних управлінь юстиції Міністерства юстиції України в Автономній Республіці Крим, в областях, містах Києві та Севастополі : затверджене наказом Міністерства юстиції України від 20 квітня 2016 р. № 1183/5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0618-16#Text>

119 Інструкція з організації примусового виконання рішень : Наказ Міністерства юстиції України від 02 квітня 2012 р. № 512/5 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0489-12#Text>

120 Порядок складання та подання звітності про діяльність органів державної виконавчої служби та приватних виконавців : Наказ Міністерства юстиції України від 23 червня 2018 року № 1979/5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0756-18#Text>

121 Департамент державної виконавчої служби URL: <https://minjust.gov.ua/ddvs/contacts>

122 Макушев П. В. Державна виконавча служба в Україні: адміністративно-правове дослідження : дис. ... на здоб. нак. ступ. докт. юрид. наук. Запоріжжя. 2017. 534 с.

123 Про затвердження Спеціальних вимог до рівня професійної компетентності державних виконавців та керівників органів державної виконавчої служби : Наказ Міністерства юстиції України від 21.10.2016 № 3005/5 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1441-16>

124 Валеев Д. Х. Система процессуальных гарантий прав граждан и организаций в исполнительном производстве : автореф. дис. д-ра юрид. наук : 12.00.15. Центр науч. изысканий. Екатеринбург, 2009. 52 с.

125 Атаманчук Г. В. Теория государственного управления : курс лекций.. Изд. 2-е, доп. М. : Омега-Л, 2004. 320 с.

126 Сорі Саване. Принципи організації та діяльності державної виконавчої служби в сучасній Україні. URL: [http://www.dridu.dp.ua/vidavnictvo/2011/2011_01\(8\)/11ssmssu.pdf](http://www.dridu.dp.ua/vidavnictvo/2011/2011_01(8)/11ssmssu.pdf)

127 Розенбаум Ю. А. Формирование управленческих кадров. М. : Наука, 1982. 234 с.

128 Сердюк Є. В. Принципи адміністративно-правового забезпечення виборчих прав громадян України. Інформація і право. 2014. № 2. С. 72-78.

129 Новий тлумачний словник української мови : у 4-х т. / [укл. В. Яременко, О. Сліпушко]. К. : Аконіт, 1998. .Т. III : ОБУ-РОБ. 927 с.

130 Философский энциклопедический словарь / ред. Е. Ф. Губский, Г. В. Кораблева, В. А. Лутченко. М. : ИНФРА-М, 1997. 567 с.

131 Сербин Р. А. Природа принципів благодійництва в Україні. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія : Юриспруденція. 2014. Вип. 11(1). С. 112-116

132 Колодій А. М. Принципи права України : монографія. К. : Юрінком Інтер, 1998. 208 с.

133 Великий тлумачний словник сучасної української мови / [за ред. В. Т. Бусела]. К. : Ірпінь : ВТФ «Перун», 2004. 1440 с.

134 Алексеев С. С. Общая теория права. М. : Юрид лит., 1981. 360 с.

-
- 135 Адміністративне право України : підручник / [Ю.П. Битяк, В.М. Гарашук, О.В. Дьяченко та ін] ; за ред. Ю.П. Битяка. К. : Юрінком Інтер, 2006. 544 с
- 136 Цвік М. В., Петришин О. В. , Авраменко Л. А. та ін. Загальна теорія держави і права: підруч. [для студ. юрид. вищ. навч. закл.] / за ред. акад. АПрН України М. В. Цвіка, акад. АПрН України О. В. Петришина. Х. : Право, 2009. 584 с.
- 137 Васильев А. М. Правовые категории. Методологические аспекты разработки системы категорий права. М. : Юридическая литература, 1976. 234 с.
- 138 Державне управління : [навч. посіб.] / за ред. А. Ф. Мельник. К. : Знання-Прес, 2003. 343 с.
- 139 Хропанюк В. Н. Теория государства и права : [учеб. пособ.] / В. Н. Хропанюк. М. : Дабахов, Ткачев, Димов, 1995. 384 с.
- 140 Колпаков В. К. Адміністративне право України : [підруч.] / В. К. Колпаков. К. : Юрінком Інтер, 2001. 752 с.
- 141 Пугачев В. П. Политология. Справочник студента. М. : ООО «Издательство АСТ»; Филологическое общество «СЛОВО», 2001. 576 с.
- 142 Адміністративне право України : [навчальний посібник] : у 2-х т. / [Галуцько В. В., Пихтін М. П. та ін.] ; за заг. ред. В. В. Галуцька. Херсон : ХМТ, 2011. Т. 1 : Загальне адміністративне право. 320 с.
- 143 Адміністративне право України : [навчальний посібник] : у 2-х т. / [Галуцько В. В., Пихтін М. П. та ін.] ; за заг. ред. В. В. Галуцька. Херсон : ХМТ, 2011. Т. 1 : Загальне адміністративне право. 320 с.
- 144 Сердюк Є.В. Принципи адміністративно-правового забезпечення виборчих прав громадян України. Інформація і право. № 2(11). 2014. С. 72-78.
- 145 Адміністративне право України : [навчальний посібник] : у 2-х т. / [Галуцько В. В., Пихтін М. П. та ін.] ; за заг. ред. В. В. Галуцька. Херсон : ХМТ, 2011. Т. 1 : Загальне адміністративне право. 320 с.
- 146 Фурса С. Я., Щербак С.В. Виконавче провадження в Україні: навч.

посіб. К.: Атіка, 2002. 480 с.

147 Щербак С. Адміністративно-правове регулювання виконавчого провадження в Україні: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07. К. : Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України. 2002. 14 с.

148 Оганесян В. М. Исполнительное производство в Российской Федерации: административно-правовая природа и правовой режим : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.14. Москва, 2007. 14 с.

149 Ігонін Р. В. Організаційно-правові засади діяльності суб'єктів виконавчого провадження : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07. Ірпінь, 2007. 207 с.

150 Штефан М.Й., Омельченко М.П., Штефан С.М. Виконання судових рішень : навч. посіб. К. : Юрінком Інтер, 2001. 320 с.

151 Про затвердження Правил ведення діловодства та архіву в органах державної виконавчої служби та приватними виконавцями : Наказ Міністерства юстиції України від 07 червня 2017 року № 1829/5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0699-17>

152 Саване С. М. Забезпечення професійної діяльності в системі державної виконавчої служби: організаційно-правові засади. : дис. ... канд. юрид. наук :25.00.03. Дніпропетровськ. 2011. с. 224.

153 Кардаш В. М. Державні органи як структурні елементи механізму держави. Науковий вісник Чернівецького університету. Вип. 100: Правознавство. 125-річчю Чернівецького університету присвячується. Чернівці, 2000. С. 24–27.

154 Андрійчук Ю. А. Теоретична сутність та зміст поняття «механізм» URL: http://ena.lp.edu.ua/bitstream/ntb/28900/1/005_010_010.pdf

155 . Великий тлумачний словник сучасної української мови / уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. К.; Ірпінь : ВТФ "Перун", 2001. 1440 с.

156 Мельничук О.С. Словник іншомовних слів. К., 1974. 776 с.

157 Словари и энциклопедии на Академикe. Энциклопe-дический словарь экономики и права. URL:

http://dic.academic.ru/contents.nsf/dic_economic_law/?f=0JzQldCW0JQ=&t=0JzQmNCd0Jg=&nt=232&p=5.

158 Академічний тлумачний словник української мови. URL: www.sum.in.ua

159 Хитра І. Я. Адміністративно-правове забезпечення діяльності банків в Україні дис. ... на здобуття наук. ступ. канд. юрид. наук 12.00.07. Київ. 2011. 252 с.

160 Юзьков Л. П. Государственное управление в политической системе развитого социализма. К., 1983. 156 с.

161 Лазур Я. В. Забезпечення прав і свобод громадян в сфері публічного управління: дис... докт. Юрид. наук: 12.00.07. К., 2011. 454 с.

162 Подойніцин В. М., Яфонкін А. О. Поняття адміністративно-правового забезпечення стандартизації у сфері оборони. Міжнародний юридичний вісник: актуальні проблеми сучасності (теорія та практика). 2017. Вип. 4-5. С. 51-59

163 Барсуков К. В. Адміністративно-правове забезпечення проходження служби працівниками органів внутрішніх справ у складі міжнародних миротворчих підрозділів: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07. К., 2010. 20 с.

164 Теорія держави і права. Академічний курс: підручник / за ред. О. В. Зайчука, Н. М. Оніщенко. К: Юрінком Інтер, 2008. 688 с.

165 Рабінович П. М. Основи загальної теорії права та держави. Львів: Край, 2007. 224 с.

166 Ваньчук І. Д. Поняття й сутнісні ознаки правового регулювання суспільних відносин: сучасний погляд. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Право». 2015. Вип. 32 (1). С. 7–10.

167 Панова А. С. О некоторых особенностях правового обеспечения качества продукции. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/o-nekotoryh-osobennostyah-pravovogo-obespecheniya-kachestva-produktsii>

168 Теорія держави і права. Академічний курс: підручник / за ред.

О. В. Зайчука, Н. М. Оніщенко. К. : Юрінком Інтер, 2008. 688 с.

169 Філіппов А. В. Адміністративно-правове забезпечення безпеки цивільної авіації в Україні: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07. Ірпінь, 2010. 19 с.

170 П'ятницький А. В. Механізм адміністративно-правового забезпечення реалізації заходів примусового виконання судових рішень в Україні. *Forum Prava*, 2017. (5). С. 284–290.

171 Колодій А. М., Копейчиков В. В., Лисенков С. Л. Теорія держави і права : навч. посіб. / за заг. ред. С.Л. Лисенкова, В.В. Копейчикова. К. : Юрінком Інтер, 2002. 368 с.

172 Гумін О. М., Пряхін Є. В. Адміністративно-правове забезпечення: поняття та структура. *Наше право*. 2014. № 4. С. 46-50.

173 Марчук В. І. Адміністративно-правове забезпечення встановленого порядку управління в Україні органами внутрішніх справ: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07. Львів, 2011. 16 с.

174 Черданцев А. Ф. Теория государства и права : учебник для вузов. М. : Юрайт, 2001. 432 с.

175 Карташкин В. А. Международная защита прав человека. Москва:Международные отношения, 1976. 224 с.

176 Директива 2001/83/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 06 листопада 2001 року щодо Кодексу Співтовариства стосовно лікарських засобів, призначених для застосування людиною. Офіційний вісник Європейських Співтовариств . L 311, 28.11.2001. С. 67.

177 Колпаков В. К. Адміністративне право України. Київ: Юрінком Інтер, 1999. 736 с.

178 Адміністративно-правове регулювання міграційних процесів : навч. посібник / Кол. авт. : Афіоров С. М., Обушенко О. М., Мироненко Р. В., Заборода Д. Г. та ін. / За заг. ред Т. П. Мінки. Дніпропетровськ: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2012. 326 с.

179 Адміністративно-правове регулювання міграційних процесів. URL: https://www.pravo.vuzlib.su/book_z190_page_18.html

180 Бахрах Д. Н. Административное право. Москва: БЕК, 1997. 335 с.

181 Адміністративно-правове регулювання міграційних процесів : навч. посібник / Кол. авт. : Афьоров С. М., Обушенко О. М., Мироненко Р. В., Заборода Д. Г. та ін. / За заг. ред Т. П. Мінки. Дніпропетровськ: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2012. 326 с.

182 Предместников О. Г. Сучасний стан та особливості адміністративно-правового регулювання діяльності системи органів юстиції в Україні. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія ПРАВО. Випуск 35. Частина II. Том 2. 2015. С. 185-189.

183 Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року : ратифікована Законом України «Про ратифікацію Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року, Першого протоколу та протоколів № 2,4,7 та 11 до Конвенції № 475/97 – ВР від 17.07.97 // Відомості Верховної Ради України від 14.10.1997. № 40, стаття 263.

184 Конвенція про правову допомогу і правові відносини у цивільних, сімейних та кримінальних справах : ратифікована Законом України «Про ратифікацію Конвенції про правову допомогу і правові відносини у цивільних, сімейних та кримінальних справах від 10.11.94 р. 240/94-ВР. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/997_009

185 Конвенція про визнання й виконання іноземних арбітражних рішень. Офіційний вісник України. 2004. № 45. ст. 3004.

186 Европейская конвенция о внешнеторговом арбитраже : Конвенция ратифицирована Указом Президии Верховного Совета УССР от 25.01.63 г. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/995_069

187 Конвенція з питань цивільного процесу : Міжнародний документ від 11 лютого 2005 р. Офіційний вісник України. 2005 р. № 4. ст. 379.

188 Про центральні органи виконавчої влади : Закон України від 17 березня 2011 р. № 3166-VI URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/3166-17>

189 Про оптимізацію системи центральних органів виконавчої влади : Постанова Кабінету Міністрів України від 10 вересня 2014 р. № 442 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/442-2014-%D0%BF>

190 Про затвердження Порядку розпорядження майном, конфіскованим за рішенням суду і переданим органам державної виконавчої служби : Постанова Кабінету Міністрів України від 11 липн. 2002 р. № 985 URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/985-2002-%D0%BF#Text>

191 Про порядок обліку, зберігання, оцінки вилученого митницями майна, щодо якого винесено рішення суду про конфіскацію, передачі цього майна органам державної виконавчої служби і розпорядження ним : Постанова Кабінет Міністрів України від 26 груд. 2001 р. № 1724. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1724-2001-%D0%BF> (дата звернення: 01.07.2020).

192 Про Порядок тимчасового затримання інспекторами з паркування транспортних засобів та їх зберігання : Постанова Кабінету Міністрів України від 14 листоп. 2018 р. № 990 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/990-2018-%D0%BF> (дата звернення: 01.07.2020).

193 Про затвердження Порядку використання коштів виконавчого провадження : Постанова Кабінету Міністрів України від 29 квітня 2004 р. № 554. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/554-2004-%D0%BF>. (дата звернення: 01.07.2020).

194 Про затвердження Порядку виплати винагород державним виконавцям та їх розмірів і розміру основної винагороди приватного виконавця : Постанова Кабінету Міністрів України від 8 вересня 2016 р. № 643. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/643-2016-%D0%BF> (дата звернення: 01.07.2020).

195 Про затвердження Порядку виконання рішень про стягнення коштів державного та місцевих бюджетів або боржників : Постанова Кабінету Міністрів України від 3 серпня 2011 р. № 845. URL:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/845-2011-%D0%BF> (дата звернення: 01.07.2020).

196 Про перелік видів доходів, які враховуються при визначенні розміру аліментів на одного з подружжя, дітей, батьків, інших осіб : Постанова Кабінету Міністрів України від 26 лютого 1993 р. № 146 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/146-93-%D0%BF> (дата звернення: 01.07.2020).

197 Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень : Постанова Кабінету Міністрів України від 25 грудня 2015 р. № 1127 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1127-2015-%D0%BF> (дата звернення: 01.07.2020).

198 Про затвердження Положення про автоматизовану систему виконавчого провадження : Наказ Міністерства юстиції України від 05 серп. 2016 р. № 2432/5 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1126-16#Text> (дата звернення: 01.07.2020).

199 Порядок реалізації арештованого майна : Наказ Міністерства юстиції України від 29 вер. 2016 р. № 2831/5 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1301-16#Text> (дата звернення: 01.07.2020).

200 Про прядок Порядок допуску до професії приватного виконавця : Наказ Міністерства юстиції України від 25 жовт. 2016 р. № 3053/5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1445-16#Text> (дата звернення: 01.07.2020).

201 Про затвердження Порядку проведення перевірок діяльності органів державної виконавчої служби, приватних виконавців : Наказ Міністерства юстиції України від 2 жовт. 2018 р. № 1195/32647 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1195-18#n7>. (дата звернення: 01.07.2020).

202 Про затвердження Порядку обліку, зберігання і розпорядження дорогоцінними металами і дорогоцінним камінням, дорогоцінним камінням органічного утворення та напівдорогоцінним камінням, що переходять у

власність держави : Наказ Міністерства фінансів України від 04 лист. 2004 р. № 692. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/za513-04#Text> (дата звернення: 01.07.2020).

203 Про судову практику в справах про зняття арешту з майна : Постанова Пленуму Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 03 черв. 2016 р. № 5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0005740-16>. (дата звернення: 01.07.2020).

204 Методичні рекомендації щодо деяких особливостей реєстрації виконавчих дій, які враховуються при формуванні статистичних звітів за допомогою АРМ "ВП-ВИКОНАВЕЦЬ" URL: https://nais.gov.ua/m/str_445.

205 Конституція України: закон України від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР // База даних (БД) «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80> (дата звернення: 01.07.2020).

206 Про Національний план дій із забезпечення належного виконання рішень судів : Указ Президента України від 27 червня 2006 року № 587/2006. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/587/2006> (дата звернення: 01.07.2020).

207 Про додаткові заходи щодо підвищення ефективності виконання рішень судів : Указ Президента України від 24.03.2008 р. № 261/2008. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/261/2008> (дата звернення: 01.07.2020).

208 Олійник О. В. Адміністративно-правові засоби забезпечення інформаційної безпеки. Юридичний вісник. № 1 (34). 2015. С. 65-69.

209 Чистоклетов Л. Г., Хитра О. Л. Адміністративно-правові засоби у забезпеченні інформаційної безпеки в Україні. ІТ право: проблеми і перспективи розвитку в Україні : Матеріали II міжнародної щорічної конференції. URL: <http://aphd.ua/publication-349/>

210 Хабибулина Н. И. Политико-правовые проблемы семиотического анализа языка закона (теоретико-методологическое исследование): автореф. дис. на докт. юрид. наук: 12.00.01. СПб., 2001. 48 с.

211 Великий тлумачний словник сучасної української мови / гол. ред. В.Т. Бусел, М.Д. Василега-Дерибас, О.В. Дмитрієв, Г.В. Латник, Г.В. Степенко. Київ; Ірпінь: Перун, 2005. 1728 с.

212 Маркс К., Энгельс Ф. Сочинения. Москва: Прогресс, 1985. 580 с.

213 Ропиков Н.И. Категория цели: проблемы исследования. Москва: Мысль, 1980. 127 с.

214 Марченко М. Н. Проблемы теории государства и права: учеб. пособие / под ред. М. Н. Марченко. Москва: Проспект, 1999. 504 с.

215 Малько А. В. Проблемы правовых средств: Сборник науч. исслед. «Проблемы теории государства и права». М.: Проспект, 1999. 727 с.

216 Шундииков К. В. Цели и средства в праве (общетеоретический аспект): дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.01. Саратов, 1999. 182 с.

217 Алексеев С. С. Правовые средства: постановка проблемы, понятие, классификация. Советское государство и право. 1987. № 6. С. 12–19.

218 Пугинский Б. И. Гражданско-правовые средства в хозяйственных отношениях. Москва: Юрид. лит., 1984. 224 с.

219 Теорія держави і права.
URL: https://pidruchniki.com/1880041356741/pravo/zasobi_sposobi_tipi_pravovogo_regulyuv

220 Правовые средства: понятие, признаки, виды, функции. URL: https://studopedia.ru/6_108197_pravovie-sredstva-ponyatie-priznaki-vidi-funktsii.html

221 Малько А.В. Правовые средства: вопросы теории и практики. Журнал российского права. 1998. № 8. С. 66.

222 Лиськов М. О. Поняття та особливості засобів публічного адміністрування лотерейної сфери. URL: http://vjhr.sk/archive/2016_1_2/23.pdf

223 Бахрах Д. Н. Административное право России: учеб. для вузов. Москва: НОРМА, 2002. 640 с.

224 Негодченко В. Зміст адміністративно-правових способів і засобів забезпечення обігу інформації підрозділами інформаційно-аналітичного

забезпечення та оперативного реагування органів Національної поліції України. Підприємництво, господарство і право. 2017. № 3. С. 149-154

225 Адміністративне право України в сучасних умовах (виклики початку XXI століття) : [монографія] / [В.В. Галуцько, В.І. Олефір, М.П. Пихтін та ін.] ; за заг. ред. В.В. Галуцька. Херсон : ВАТ «Херсонська міська друкарня», 2010. 376 с.

226 Подоляка С. А. Адміністративно-правові засоби забезпечення обігу інформації в органах прокуратури. Наукові праці МАУП. 2014. № 42(3). С. 146–151.

227 Трифонов І. Ю. Поняття та види правових засобів. Одеса. 2015. 54 с.

228 Ул'яновська О. Адміністративно-правові засоби реалізації конституційного права на судовий захист: теоретичний аналіз. Віче. 2013. № 6. С. 30-32.

229 Комзюк А. Т. Заходи адміністративного примусу в правоохоронній діяльності міліції: поняття, види та організаційно-правові питання реалізації : монографія / за заг. ред. О. М. Бандурки. Харків : Вид-во Нац. ун-ту внутр. справ, 2002. 345 с.

230 Троцюк Н. В. Щодо поняття адміністративно-правових засобів захисту авторських прав. URL: http://law.nau.edu.ua/images/Наука/Repozitarij/KCPP_Kafedra_civilnogo_prava_i_prosesu

231 Іванцов В. О. Поняття та особливості адміністративно-правових засобів протидії правопорушенням у галузі фінансів. Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ. 2008. № 42. С. 207-213.

232 Кожура Л. О. Теоретичні проблеми визначення понять "контроль" і "нагляд" як засобів адміністративно-правового захисту бездомних осіб і безпритульних дітей. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Право. 2014. Вип. 29(2.2). С. 60-63/

233 Поняття та завдання атестації персоналу. URL: <http://library.if.ua/book/45/3130.html>

234 Негру Ф. П. Научно-технический прогресс и трудовой договор : автореф. дисс. на соискание уч. степени канд. юрид. наук. Москва, 1972. 12 с.

235 Малиновський В. Я. Державне управління : навч. посіб. / вид. 2-е, доп. та перероб. Київ : Атіка, 2003. 576 с.

236 Жиров А. П. Правовые аспекты аттестации руководящих работников и специалистов в промышленности : автореф. дисс. на соискание уч. степени к-та юрид. наук : 12.00.14. Москва, 1979. 201 с.

237 Юридический энциклопедический словарь / глав. ред. А. Я. Сухарев; ред. кол.: М. М. Богуславский, М. И. Козырь, Г. М. Миньковский и др. Москва : Сов. энцикл, 1984. 415 с.

238 Старилов Ю. Н. Службное право : учеб. Москва : БЕК, 1996. 698 с.

239 Атестація персоналу організації. URL: https://allbest.ru/otherreferats/management/00041829_0.html

240 Поняття та завдання атестації персоналу. URL: <http://library.if.ua/book/45/3130.html>

241 Колісніченко Н. М. Державна служба в Європейському Союзі. Європеїзація та розвиток державної служби в Україні: навч. посіб. / за заг. ред. М. Бойцуна, О. Рудіка, Я. Мудрого. К. : Міленіум, 2009. 248 с.

242 Оболенський О.Ю. Державна служба: підручник. К. : КНЕУ, 2006. 472 с.

243 Особливості проведення атестації державних службовців. URL: <https://www.kadrovik.ua/content/osoblyvosti-provedennya-atestaciyi-derzhavnyh-sluzhbovciv>

244 Положенням про проведення атестації державних службовців: Постанова Кабінету Міністрів України від 28 грудня 2000 р. N 1922 (втратив чинність на підставі Постанови КМУ від 22.07.2016). URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1922-2000-%D0%BF#Text> (дата звернення: 01.07.2020).

245 Энциклопедический словарь / под общ. ред. В. Е. Крутских. 2-е изд. Москва : ИНФРА, 1999. 368 с.

-
- 246 Старилов Ю. Н. Служебное право : учеб. Москва : БЕК, 1996. 698 с.
- 247 Студенкина М. С. Государственный контроль в сфере управления. (Проблемы надведомственного контроля). Всесоюзный НИИ сов. зак-ва. Москва : Юрид. лит., 1974. 159 с.
- 248 Габричидзе Б. Н., Елисеев Б. П. Российское административное право : учеб. для вузов. Москва :Издательская группа НОРМА–ИНФРА, 1998. 622 с.
- 249 Гаращук В. М. Контроль і нагляд у державному управлінні : навч. посіб. Харків : Нац. юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого, 1999. 55 с.
- 250 Райт Г. Державне управління : пер. з англ. Київ : Основи, 1994. 191 с.
- 251 Нижник Н. Р. Україна – державне управління, шляхи реформування. Київ, 1997. 72 с.
- 252 Нижник Н. Р., Машков О. А., Мосов С. П. Контроль у сфері державного управління. Вісник УАДУ. 1998. № 2. С. 23-31.
- 253 Браун Т. Огляд методів контролю виконання бюджету. На прикладах Франції, Швеції, Великобританії та Сполучених Штатів. ПСП України. № 79. 12 с.
- 254 Цветков В. В. Реформування державного управління в Україні : проблеми і перспективи. Київ : Оріяни, 1998. 79 с.
- 255 Андрийко О. Ф. Контроль в демократическом государстве: проблемы и тенденции. Київ : Наук. думка, 1994. 116 с.
- 256 Шорина Е. В. Контроль за деятельностью органов государственного управления в СССР / АН СССР. Ин-т государства и права / отв. ред. Б. М. Лазарев. Москва : Наука, 1981. 304 с.
- 257 Ківалов С. В. Адміністративне право України : навч.-метод. посіб. / вид. 2-е, перероб. і доп. Одеса : Юридична література, 2002. 312 с.
- 258 Андрийко О. Ф. Державний контроль в Україні: організаційно-правові засади. Київ : Наукова думка. 2004, 302 с.

259 Державне управління: теорія і практика / за заг. ред. проф. В. Б. Авер'янова. Київ : Юрінком Інтер, 1998. 432 с.

260 Гаращук В. М. Контроль та нагляд у державному управлінні. Харків : Фоліо. 2002, 176 с.

261 Лютіков П. С. Державний контроль у галузі чорної металургії в Україні: деякі проблемні аспекти доктринального дослідження та нормативного регулювання. Митна справа. 2008. № 2. С. 110–114.

262 Данилян М. А. Прошкин К. Н. Оленьчева А. Н. Законодательство об исполнительном производстве в Федеративной Республике Германии Бюллетень Федеральной службы судебных приставов. № 4. 2010. С. 5-9.

263 Колобов Л. Порівняльний аналіз виконавчого провадження в провідних зарубіжних країнах URL: http://www.jurnaluljuridic.in.ua/archive/2017/6/part_2/19.pdf

264 Данилян М. А. Прошкин К. Н. Оленьчева А. Н. Законодательство об исполнительном производстве в Федеративной Республике Германии Бюллетень Федеральной службы судебных приставов. № 4. 2010. С. 5-9.

265 Чумак О. О. Зарубіжний досвід правового регулювання окремих питань примусового виконання рішень юрисдикційних органів. Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції № 4. 2016. С. 140-144.

266 Фіолевський Д. П., Лобанцев С. Ю., Мезенцев Є. І. Державна виконавча служба в Україні : навч. посіб. К. : Алерта, 2004. 564 с.

267 Сіверін Д. В. Зарубіжний досвід діяльності органів, що здійснюють повноваження, пов'язані із виконанням судових рішень, та його адаптація до вітчизняної правової системи. URL: http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/9040/Zarubizhnyi%20dosvid%20diialnosti%20orhaniv_%20shcho%20zdiisniuiut%20povnovazhennia_poviazani%20iz%20vykonanniam%20sudovykh%20rishen_Siverin_2014.pdf?sequence

268 Колонтаевская Я. Ф., Цепкое Г. Н. Подготовка сотрудников правоохранительных органов в США. Деятельность правоохранительных

органов зарубежных стран : сб. матер. Вып. М. : Академии управления МВД России, 2001. 163 с.

269 Кононов О. В., Кокарев Ю. Г. Судебные приставы : вчера, сегодня, завтра. Государство и право. 1999. № 1. С. 74–79.

270 Гладышев С. И. Исполнительное производство Англии. М. : Лекс-Книга, 2002. 223 с.

271 Хорунжий Ю. Про реформу державної виконавчої служби. URL: <https://radako.com.ua/news/pro-reformu-derzhavnoyi-vikonavchoyi-sluzhbi-yurgazeta>

272 Проблеми виконавчого провадження "по-новому" і шляхи їх рішення URL : https://protocol.ua/ua/problemi_vikonavchogo_provadgennya_po_novomu_i_shlyahi_ih_rishennya/

ДОДАТКИ**Додаток А****СПИСОК ПУБЛІКАЦІЙ ЗДОБУВАЧА ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ**

1. Рева В. В. Поняття і сутність митного спору як виду публічно-правового спору. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2018. Вип. 1. Том 4. С. 122-129.
2. Рева В. В. Деякі теоретично-прикладні питання адміністративного оскарження рішень, дій або бездіяльності посадових осіб митних органів. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2018. Вип. 2. Том 2. С. 132-138.
3. Рева В. В. Щодо питання генезису права на оскарження рішень, дій або бездіяльності митних органів. *Часопис Київського університету права*. 2019. №4. С. 155-159.
4. Рева В. В. Оскарження рішень, дій або бездіяльності митних органів, їх посадових осіб чи інших працівників в провадженні у справах про порушення митних правил. *Науковий вісник «Наукові записки. Серія: Право»*. 2019. №7. С. 124-129.
5. Рева В. В. Правові основи оскарження рішень, дій чи бездіяльності митних органів. *Вісник Маріупольського державного університету. Серія: Право*. 2020. Вип. 19. С. 96-103.
6. Reva V. Foreign Experience in the Legal Regulation of the Procedure for Appealing Decisions, Actions or Omissions of the Customs Authorities of Ukraine. *European Reforms Bulletin*. 2020. №1. P. 81-87.
7. Рева В.В. Докази та доказування у справах щодо оскарження рішень, дій або бездіяльності митних органів. *Адміністративне право та процес: актуальні проблеми та шляхи вирішення* : тези доп. учасників наук.-практ. семін. (м. Харків, 21 лют. 2020 р.) / Наук.-дослід. ін-т публ. політики і соц. наук. Харків, 2020. С.87-89.
8. Рева В. В. Адміністративна скарга як форма реалізації права суб'єктів

зовнішньоекономічної діяльності на оскарження рішень, дій або бездіяльності митних органів. *Актуальні питання юридичної науки та практики: тези доп. учасників I наук.-практ. онлайн-конф. (м. Харків, 23 квітня. 2020 р.) / Наук.-дослід. ін-т публ. політики і соц. наук. Харків, 2020. С. 125-129.*

Додаток Б**Структура****Положення про Департамент державної виконавчої служби
Міністерства юстиції України**

1. Поняття та загальні засади Департаменту державної виконавчої служби
2. Нормативно-правове забезпечення діяльності Департамент державної виконавчої служби
3. Склад Департаменту державної виконавчої служби
4. Завдання Департаменту державної виконавчої служби
5. Повноваження Департаменту державної виконавчої служби
6. Умови оплати праці працівників Департаменту державної виконавчої служби
7. Правовий статус Департаменту державної виконавчої служби

Структура

Положення про Державну службу з примусового виконання рішень

1. Державна служба з примусового виконання рішень є центральним органом виконавчої влади, діяльність якого спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України через Міністра юстиції і який реалізує державну політику у сфері організації примусового виконання рішень судів та інших органів (посадових осіб) відповідно до чинного законодавства.
2. Нормативно-правове регулювання Державної служби з примусового виконання рішень
3. Основні завдання Державної служби з примусового виконання рішень
4. Мета діяльності Державної служби з примусового виконання рішень
5. Права та обов'язки Державної служби з примусового виконання рішень
6. Механізм реалізації повноважень Державної служби з примусового виконання рішень
7. Взаємодія Державної служби з примусового виконання рішень з іншими суб'єктами публічного адміністрування
8. Особливості діяльності голови Державної служби з примусового виконання рішень
9. Система органів Державної служби з примусового виконання рішень
10. Правовий статус Державної служби з примусового виконання рішень

Результати анкетування осіб у сфері діяльності органів державної виконавчої служби

Було здійснено анкетування 380 осіб, яким було запропоновано відповісти на низку запитань, які стосуються актуальних питань діяльності органів державної виконавчої служби. Відповіді були надані на підставі особистого ставлення, сумлінності та щирості кожного респондента. Запитання стосувалися різних складових проблематики виконавчого провадження, які направлені на підвищення ефективності діяльності органів державної виконавчої служби. Результати використовувалися тільки у науково-дослідних цілях.

Таблиця 1

	Запитання	Кількість осіб	%
1.	Ви є:		
	А) громадянином України	285	85
	Б) іноземцем	40	12,4
	В) особа без громадянства	2	0,6
2.	Ваш рід діяльності щодо виконання рішень пов'язаний з:		
	А) приватною діяльністю	230	71,5
	Б) державною діяльністю	50	15
	В) тимчасово безробітній	44	13,5
3.	Чи до Вас хоч раз застосоване адміністративне стягнення за порушення норм (правил) щодо незаконного вирішення примусового рішення:		
	А) ні	300	92
	Б) так	25	8
4.	Який Ви можете охарактеризувати вид своєї професійної діяльності ?		
	А) легка праця	105	32

	Б) середньої важкості	55	17
	В) дуже важка	110	34
5.	Який вид контролю та нагляду застосовується до органів державної виконавчої служби:		
	А) контроль з боку центральних органів виконавчої влади	205	63
	Б) урядовий контроль	55	17
6.	Чи впливає міжнародний досвід на сферу примусового виконання рішень в Україні		
	А) так	118	36,3
	Б) ні	102	31,4
	В) частково	59	18,1
	Г) утрималося від відповіді	46	14,2
7	Яким чином Ви можете охарактеризувати Вашу професійну діяльність у сфері примусового виконання рішень		
	А) службовці працюють лише для формулювання статистичних даних	121	37,5%
	Б) наявна велика кількість показників їхньої діяльності	101	31,1%;
	В) досить короткі строки виконання поставлених завдань	58	18%;
	Г) високе навантаження завданнями	38	16%

Структура

Концепції інформатизації діяльності органів державної виконавчої служби

1. Основні проблеми та шляхи їх реалізації під час діяльності органів державної виконавчої служби
2. Мета і строки реалізації Концепції інформатизації діяльності органів державної виконавчої служби
3. Шляхи і способи розв'язання проблеми інформатизації органів державної виконавчої служби
4. Прогноз впливу на ключові інтереси заінтересованих сторін
5. Завдання органів державної виконавчої служби
6. Цілі діяльності органів державної виконавчої служби
7. Принципи діяльності органів державної виконавчої служби
8. Очікувані результати діяльності органів державної виконавчої служби
9. Обсяг фінансових, матеріально-технічних, трудових ресурсів під час діяльності органів державної виконавчої служби